

Årsmelding 2012

NORGES BONDELAG

ISSN 0546-3238
Forsidefoto: Brot i jordbruksforhandlingane
Foto: Ansatte i Bondelagets Servicekontor AS
Opplag: 1500

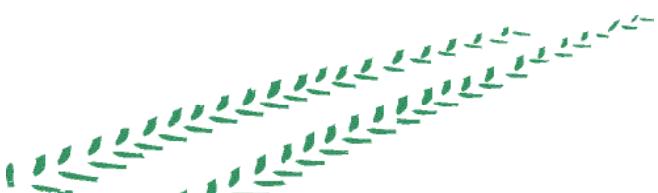
Årsmelding 2012

NORGES BONDELAG

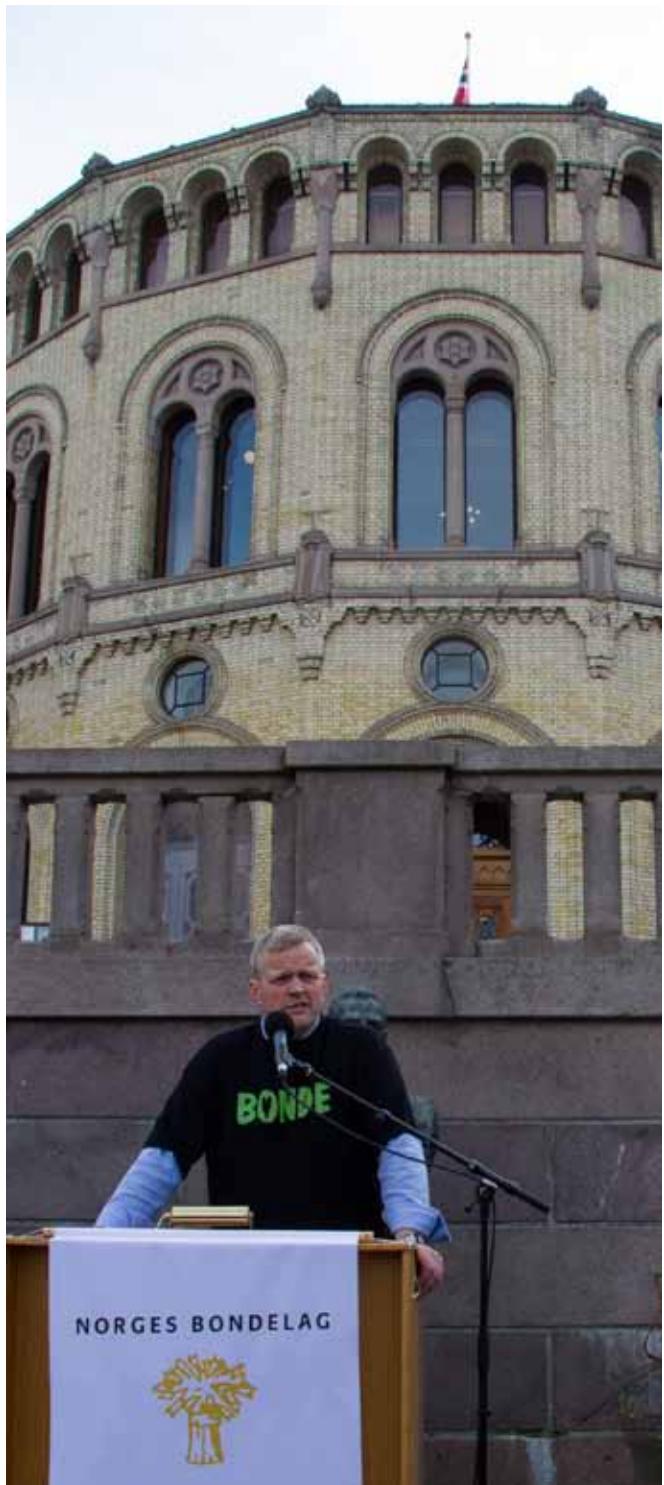

Innhold

Året då nok vart nok	5	Open Gard	46
Medlemmar	6	Den grøne skulen	47
Utvikling i talet på bruk	6	Askeladdprisen	47
Kjønn og alder	6	Bondelagskokken	47
Medlemsutvikling i fylkesbondelaga	6	Bondevettpisen	47
		Deltaking og samarbeid	48
Æresmedlemmar	8	Organisasjonen	49
Tillitsvalgte organ	9	Lokallaga	49
Årsmøtet	9	Fylkeslaga	50
Representantskapet	10	Informasjon til medlemmar og tillitsvalde	50
Styret i Norges Bondelag	14	Kurs for medlemmer og tillitsvalde	51
Valnemnda	15	Medlemsundersøking	51
Utval	15	Medlemskontingent	52
Styra i fylkesbondelaga	17	Medlemsverving	52
Leiarkonferansen	19	Medlemsfordeler	54
		Medlemstilbud og service innen jus og rekneskap	55
Planar for arbeidsåret	20	Utvalg, samarbeid og representasjon	57
Førebuing til nytt næringspolitisk program	20		
Næringspolitikk	21	Personalet	64
Prosjekt Politikk og Landbruk	21	Tilsette ved hovedkontoret	64
Jordbruksoppgjeret	23	Tilsette på fylkeskontora	65
Vern av matjord	30		
Juridiske saker	30	Konsernrekneskap	67
Skattesaker	31	Resultatrekneskap	69
Verdiskaping og næringsutvikling	32	Balanse	70
Energi og klimarbeid	33	Noter til årsrekneskapet	72
Natur- og ressursforvaltning	35	Kontantstrømoppstilling	82
Kvalitetsproduksjon og miljø	36	Styrets årsberetning	83
Kompetanse, utdanning og forsking	39	Revisors beretning	85
		Rekneskap for medlemsaktiviteten	87
Kommunikasjon	41		
90% støttar landbruket	41		
Bondelaget på nett	46		

Året då nok vart nok

Leiar Nils T. Bjørke

2012 vart året då Norges Bondelag sette foten ned. For fyrste gong på tolv år braut me jordbruksstingane med Staten. Me kunne ikkje akseptere at dei fagre orda og gode målsetjingar om auka norsk matproduksjon i Landbruks- og matmeldinga, ikkje var verdt meir når regjeringa skulle setje orda ut i praktisk politikk. Resultatet vart som kjend eit historisk brot.

Brotet og aksjonane var eit løft for Norges Bondelag. Medlemmar og tillitsvalde slutta opp om aksjonane, og me fekk mykje positiv merksemd for saka vår. Aksjonane våre var hovudsak i mediebiletet heile tolv dagar på rad! Det vart lagd ned eit stort arbeid i organisasjonen gjennom lokale aksjonar, blokadar av matmjølanlegg, aksjon Brødstopp, og gjennom stormarkeringsa i Oslo med meir enn 2.300 deltakarar. Stor takk til alle som var med på å synleggjere at me ikkje får til auka matproduksjon utan auka inntekt!

Året var og prega av at det er i ferd med å skje endringar i klimaet. Flaum og vanskelege innhaustingsforhold tydar på at det vil bli meir krevjande å produsere mat i Noreg i åra som kjem, med dei agronomiske utfordringane som det fører med seg.

Me fekk ein stor siger på hausten, gjennom at regjeringa gjorde naudsynte endringar i importvernet. Desse grepene hadde ikkje vorte gjort utan ein framifrå innsats frå tillitsvalde på alle nivå. På nytt vart landbruket topsak i media, men denne gongen var medieomtala prega av faktafeil og høgresida sine åtak på norsk matproduksjon. Det er vanskeleg å forstå at norske politikarar ikkje ser seg tent med å støtte opp om den siste komplette verdikjeda me har i fastlands-Noreg, næringsmiddelkjeda.

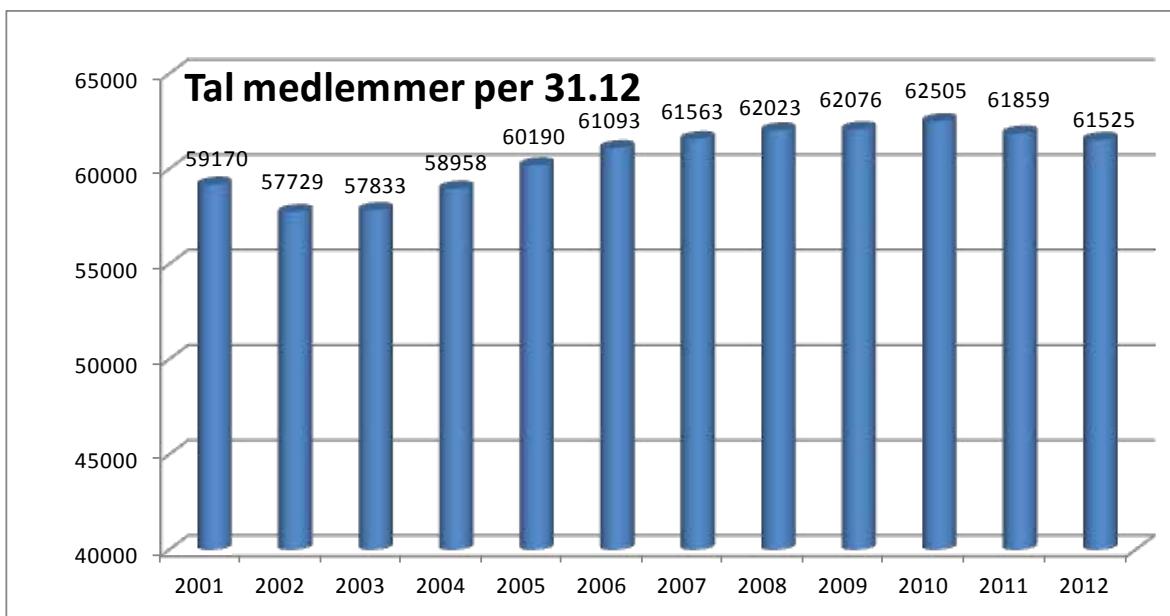
I 2012 har eg vitja mange fylkes- og lokallag, og møtt mange medlemmar og tillitsvalde. Mange av dykk er og flinke til å ta kontakt med meg pr telefon og e-post, og det er særskilt viktig for meg å ha denne kontakten. Fortsett med det!

Eg vil nytte høvet til å takke alle for den store innsatsen som er lagd ned til beste for Norges Bondelag og norsk landbruk i 2012.

Nils T. Bjørke

Medlemmar

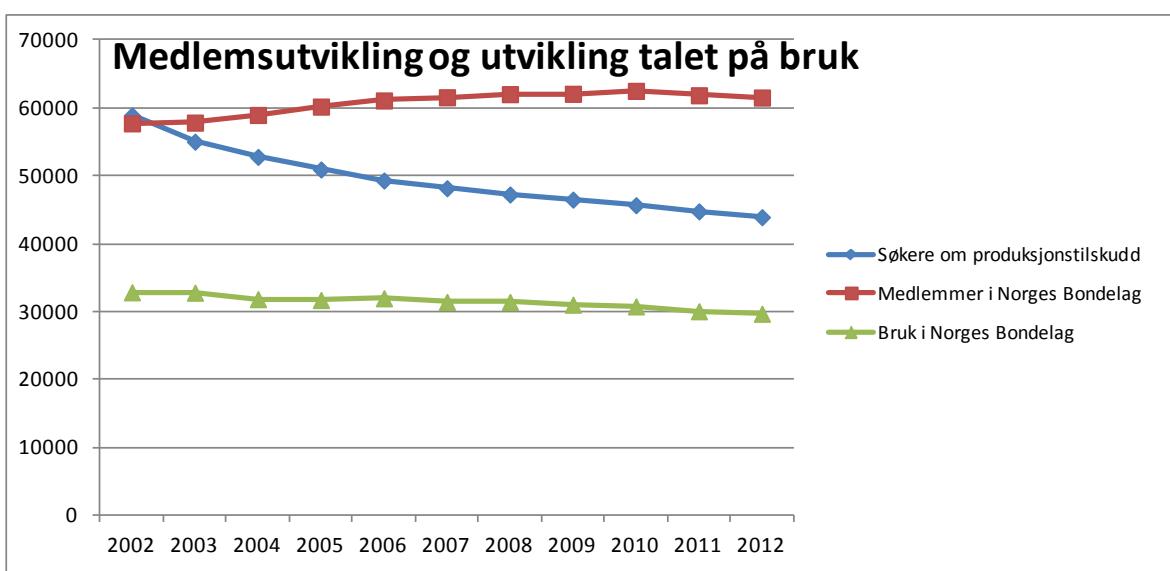
Ved utgangen av 2012 hadde Norges Bondelag 61.525 medlemmar. I 2012 var det 2.790 nyinnmeldingar, 104 fleire enn året før. 3.044 medlemmar meldte seg ut i 2012. Det var 90 færre enn året før. Likevel vart dette andre året på rad med nedgang i talet på medlemmar.

Tal medlemmer i Norges Bondelag 2001-2012 per 31.12

Utvikling i talet på bruk

Figuren syner utviklinga i talet på medlemmar og talet på bruk totalt for landet og for Norges Bondelag. Talet på bruk i Norges Bondelag er relativt stabilt. Sidan 2002 har talet på medlemmar i Norges Bondelag auka med 3.796. Talet på søkerar av produksjonstilskot har i same periode gått ned med 14.975.

Tal søkerar av produksjonstilskot, tal medlemmer og tal bruk i Norges Bondelag 2002-2012

Kjønn og alder

Ved utgangen av 2012 var det registrert 17.348 kvinnelege medlemmar i Norges Bondelag. Dette utgjer 28,2 % av heile medlemsmassen, i 2011 var talet 28,0 %. Av dei nye medlemane i 2012 var 37 % kvinner.

8.798 medlemmar, eller 14,3 % av medlemsmassen, var 35 år eller yngre. 9.905 medlemmar, eller 16,1 % av medlemsmassen, var 67 år eller eldre.

Medlemsutvikling i fylkesbondelaga

Tre fylker hadde vekst i talet på medlemmar i 2012, Hedmark (0,3%), Aust-Agder (1,7%) og Troms (0,8%). Akershus hadde ingen endring, medan dei andre fylka hadde ein nedgang i talet på medlemmar.

Fylke	År/medlemstal per 31.12										Endring 2011-2012	
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	Tal	%	
Østfold	4154	4305	4351	4398	4494	4503	4575	4581	4568	-13	-0,3 %	
Akershus	4214	4360	4530	4576	4778	4894	4944	4904	4903	-1	0,0 %	
Hedmark	4682	4800	4887	5077	5205	5261	5328	5266	5282	16	0,3 %	
Oppland	5259	5328	5382	5552	5598	5602	5619	5571	5496	-75	-1,4 %	
Buskerud	3493	3692	3732	3737	3714	3715	3776	3779	3761	-18	-0,5 %	
Vestfold	3003	3006	3093	3069	3094	3075	3133	3133	3123	-10	-0,3 %	
Telemark	1695	1718	1739	1734	1741	1715	1706	1692	1672	-20	-1,2 %	
Aust-Agder	875	914	917	907	916	916	933	932	948	16	1,7 %	
Vest-Agder	1223	1236	1216	1217	1233	1219	1224	1202	1186	-16	-1,3 %	
Rogaland	5860	6044	6179	6177	6341	6415	6521	6457	6378	-79	-1,2 %	
Hordaland	3299	3317	3375	3396	3419	3486	3592	3626	3596	-30	-0,8 %	
Sogn og Fjordane	3868	3863	3860	3878	3849	3843	3841	3811	3806	-5	-0,1 %	
Møre og Romsdal	3542	3571	3564	3503	3430	3431	3434	3374	3349	-25	-0,7 %	
Sør-Trøndelag	4213	4287	4384	4465	4451	4407	4365	4309	4293	-16	-0,4 %	
Nord-Trøndelag	5256	5297	5402	5467	5388	5310	5258	5134	5109	-25	-0,5 %	
Nordland	3102	3188	3163	3102	3073	3023	2996	2860	2829	-31	-1,1 %	
Troms	931	949	980	957	936	920	915	905	912	7	0,8 %	
Finnmark	289	315	339	351	363	341	343	319	314	-5	-1,6 %	
Sum	58958	60190	61093	61563	62023	62076	62505	61859	61525	-334	-0,5 %	

Medlemsutvikling 2004-2012. Medlemstal og prosentvis utvikling, per 31.12

Æresmedlemmar

Æresmedlemmar av Norges Bondelag vert utnemnde av årsmøtet i Norges Bondelag etter framlegg frå styret. Norges Bondelag har no tre æresmedlemmar.

Nils Valla vart utnemnd til æresmedlem på årsmøtet i 1996. Valla var formann i Nordland Bondelag frå 1976 til 1979, styremedlem i Norges Bondelag frå 1976, første nestformann frå 1979 og formann frå 1980 til 1987.

Christoffer Kjørven vart utnemnd til æresmedlem på årsmøtet i 1996. Kjørven vart tilsett som fylkessekretær i Oppland Bondelag i 1954 og flytta over til sekretariatet i Oslo i 1958. Kjørven var tilsett i ulike stillingar heilt fram til han gjekk av med pensjon i 1993, etter å ha vore tilsett samanhengande i 39 år. Han var assisterande og vikarierande generalsekretær frå 1987 til 1991.

Harald Milli vart utnemnd til æresmedlem på årsmøtet i 2009. Milli vart tilsett i Norges Bondelag i 1975. Han hadde ei rekke stillingar i sekretariatet før han i 1995 vart generalsekretær. Milli var generalsekretær i 14 år fram til han gjekk av med pensjon hausten 2009.

Æresmedlem Kåre Syrstad gjekk bort 3. februar 2013. Kåre Syrstad vart utnemnd til æresmedlem på årsmøtet i 1999. Syrstad var formann i Sør-Trøndelag Bondelag i perioden 1975-78, nestformann 1978-79 og formann i perioden 1979-84. I 1981-84 var Syrstad første varamedlem til styret i Norges Bondelag, og fast styremedlem i perioden 1985-87. Syrstad var formann i Norges Bondelag frå 1987 til 1991.

Det vert også utnemnt æresmedlemmar i fylkeslag og lokallag. Ved årsskiftet var det 24 æresmedlemmar i fylkesbondelag og 50 æresmedlemmar i lokallag.

Tillitsvalde organ

Årsmøtet

Årsmøtet i Norges Bondelag 2012 var samansett av 117 representantar frå fylkeslaga, 4 representantar frå Norges Bygdekvinnelag, 4 representantar frå Norges Bygdeungdomslag, samt representantskapet sine 45 medlemmer. Det var i alt 170 med røysterett på årsmøtet, som vart halde på Radisson Blu Lillehammer Hotel 13.-14. juni.

Etter leiaren sin tale vart det opna for generaldebatt, årsmøteutsendingane sin hovudarena for landbrukspolitisk debatt. Landbruks- og matminister Lars Peder Brekk og kommunal- og regionalminister Liv Signe Navarsete haldt kvar sin tale til årsmøtet. Aslak Sira Myhre innleia til temadebatten, Landbruk og politikk 2013. Robert L. Carlson, president i World Farmers' Organisation helste til årsmøte. I tillegg vart årsmelding og rekneskap, rammebudsjett, lovendringer, kontingen og val handsama.

Resolusjon frå årsmøtet:

Økt norsk matproduksjon - hva må til?

Klare politiske mål

Norske forbrukere ønsker norsk mat. Bøndene over hele landet er klare til å gjøre jobben. Vi krever rammebetingelser som gjør det mulig.

Stortinget har vedtatt ambisiøse mål for norsk matproduksjon med en økning i takt med befolningsveksten. Etter 2005 har matproduksjon økt med 1,5 prosent, samtidig har befolningsveksten vært nesten 8 prosent. Regjeringens tilbud i årets jordbruksoppgjør vil ikke føre til økt norsk matproduksjon.

Regjeringa og stortingsflertallet har slått fast at inntekt er det viktigste virkemiddelet for å nå de jordbrukspolitiske måla. Årsmøtet i Norges Bondelag krever et taksikte i inntekts- og velferdspolitikken gjennom en videreutvikling av regjeringens politikk.

Landbruks- og matminister Lars Peder Brekk fekk brekkjern på årsmøtet

Utnytt handlingsrommet for tollvernet!

Et velfungerende tollvern er avgjørende for å kunne øke matproduksjonen i tråd med målsettingene i landbruks- og matmeldinga, og bidra til verdiskapinga i fastlands-Norge. Årsmøtet i Norges Bondelag forutsetter at regjeringen i statsbudsjettet for 2013 sikrer norsk matproduksjon og næringsmiddelindustri ved å utnytte handlingsrommet for tollvernet.

Jordbruksforhandlingene må gi uttelling!

Årsmøtet i Norges Bondelag forutsetter at jordbruksforhandlingene i 2013 reduserer inntektsforskjellene mellom landbruket og andre grupper i samfunnet betydelig. Budsjettmidlene til matproduksjon utgjør en stadig mindre andel av statsbudsjettet, og er nå bare 1,3 prosent. For å øke matproduksjon over hele landet og sikre landbruket inntektsvekst, må budsjettmidlene økes.

Landbruket må på dagsordenen før valget i 2013

Landbrukets politiske posisjon må styrkes. Årsmøte i Norges Bondelag vil påvirke landbruks- og matpolitikken partiene går til valg på, og forankre den norske modellen. Matvaresituasjonen må settes på dagsordenen, slik at dette får større betydning ved valget.

Det handler om politisk vilje og handling!

Representantskapet

Representantskapet er samansett av ordførar og varaordførar, styret, fylkesleiarane og representantar fra samarbeidande organisasjoner.

Desse organisasjonane har sete i representantskapet: Norges Bygdekvinnelag, Norges Bygdeungdomslag, TINE BA, GENO, Nortura, Norsvin, Gartnerhallen, Norges Skogeier forbund, Norges Pelsdyralslag, Norske Felleskjøp, HOFF Norske Potetindustrier, Landkreditt og Norsk Sau og Geit.

Ordførarkollektiet:

Ordførar: Odd Christian Stenerud, Møre og Romsdal.

Varaordførar: Arne Magnus Aasen, Møre og Romsdal.

Vara for ordførar og varaordførar i nummerorden:

1. Birte Usland, Vest-Agder
2. Per Hilleren, Sogn og Fjordane

Representantskapet har hatt tre møter i 2012.

Representantskapsmøte 22. februar

Stortingsmelding nr 9 "Landbruks- og matpolitikken. Velkommen til bords" var møtetema.

Fråsegn om Landbruks- og matmeldinga:

Representantskapet i Norges Bondelag viser til Meld. St. 9 (2011-2012) "Landbruks- og matpolitikken. Velkommen til bords" og den foreløpige uttalelsen Norges Bondelag gav til Stortingets Næringskomité i brev av 5. januar 2012. I brevet understreket Norges Bondelag blant annet at en var fornøyd med at meldinga uttrykker en offensiv ambisjon om økt matproduksjon i Norge og at den ellers har mange gode målsettinger for landbruket. En savnet imidlertid tydelige strategier og tiltak for å øke matproduksjonen, og poengterte at det er nødvendig med et taktomslag i satsinga på norsk landbruk. Norges Bondelag poengterte i brevet at det var viktig med forbedringer av meldinga på følgende områder:

- **Øk sjølforsyningen av mat!**
Det er bra at meldinga tar inn over seg at matproduksjonen i Norge må økes, men produksjonsmålet må legges høyere enn i takt med befolkningseksplosjonen. Dette innebærer at sjølforsyningsgraden må økes i forhold til dagens nivå på 50 pst, og en må ta hensyn til import av råvarer til kraftfør ved beregning av sjølforsyningsgraden. Det må signaliseres en tydeligere kursendring og strategi for å øke bruken av norske ressurser som fôrkorn, grovfôr og beite. Det er videre positivt at meldinga signaliserer en offensiv satsing på produksjon av frukt og bær, men det må legges en like offensiv ambisjon for poteter og grønnsaker.
- **Tett inntektsgap!**
Det er positivt at meldinga krystallklart slår fast at gode inntektsmuligheter er det viktigste virkemiddelet for å nå de landbrukspolitiske målene. Skal målene nås, er det tvingende nødvendig med et inntektsløft. Målene vil heller ikke bli oppfylt uten rekruttering av motiverte og dyktige ungdommer til yrket. Ei næring med gode inntektsmuligheter er helt sentralt for å sikre rekruttering til næringa. For å nå de landbrukspolitiske målene og sikre rekruttering til yrket, vil vi understreke at det må legges rammevilkår for næringa som gir muligheter for yrkesutøvere i jordbruket til å redusere inntektsforskjellene til andre grupper vesentlig. Uten at dette skjer, kan vi ikke se at jordbruket gis muligheter til å

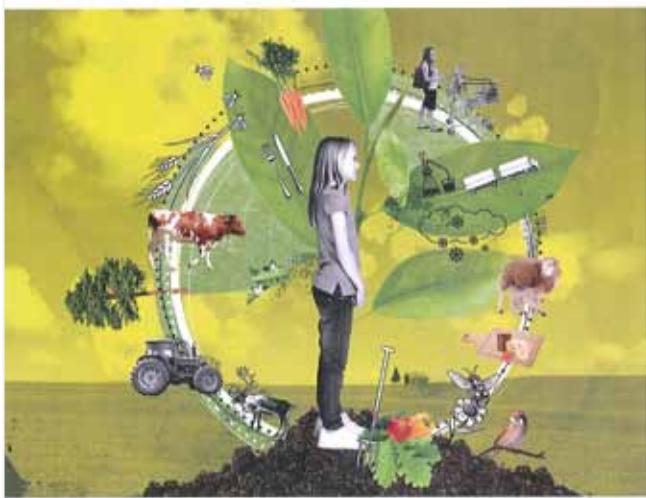
Meld. St. 9

(2011–2012)

Melding til Stortinget

Landbruks- og matpolitikken

Velkommen til bordet

ta del i velferdsutviklingen i samfunnet på lik linje med andre grupper.

- **Etabler investeringspakke utenom jordbruksavtaleens rammer!**

Det er skuffende at meldinga ikke tar mål av seg å legge opp til ei større investeringspakke for jordbrukssektoren utenfor jordbruksavtaleens rammer. Investeringsbehovet gjelder så vel bygninger til husdyr, tørker og lager, som investeringer i økt areal og arealproduktivitet i form av drenering og nydyrkning. Vi savner også konkrete tiltak for å øke egenkapitalfinansieringen av investeringene. Det må etableres fondsordninger for å møte framtidige investeringer som gir næringsutøvere muligheter til å bygge opp investeringsmidler gjennom redusert beskatning for å stimulere til høyere egenkapitalandel i investeringer.

- **Styrk jordvernet!**

Et sterkt jordvern er viktig for matsikkerheten. At Regjeringa ikke legger sterkere juridiske virkemidler inn for å ta vare på matjorda for framtidige generasjoner, samsvarer dårlig

med ambisjonen om økt matproduksjon i takt med befolkningsveksten. Vi synes det er defensivt av Regjeringa ikke å innføre en egen verne-hjemmel i jordlova, da vi anser dette som det beste midlet for å ta vare på arealer for matproduksjon. Opprettholdelse av matarealer er av nasjonal interesse. Vi mener derfor det blir feil at kommunene fortsatt skal kunne behandle spørsmål om omdisponering etter jordlova. For å sikre jordressursene bedre, må omdisponeringsmyndigheten legges til Fylkesmannen. Adgangen til å oppheve beskyttelsen av jordbruksareal ved bruk av plan- og bygningsloven må begrenses til tiltak av nasjonal betydning. Nye utbyggings- og samferdselstiltak skal legges utenfor dyrket mark. Dersom man omdisponerer jord, skal det stilles krav om nydyrkning av det dobbelte av det omdisponerte arealet. Et annet godt tiltak for å styrke matsikkerheten, vil være å sette et politisk minstemål på antall dekar fulldyrt mark per innbygger. Vi foreslår et mål om minst 1,8 dekar fulldyrt areal per innbygger.

- **Oppretthold produksjonskravet i kulturlandskapstilskuddet!**

Når matproduksjonen skal økes, er det en selv-motsigelse å fjerne produksjonskravet til grovfôr for å kunne motta kulturlandskapstilskuddet. Forslaget vil også innebære at tilskudd ikke går til aktive bønder og matproduksjonen basert på norske ressurser kunne gå ned. Vi mener produksjonskravet for beite og grovfôr for å motta kulturlandskapstilskuddet må opprettholdes.

I tillegg til punktene over som Norges Bondelag vil ha forbedringer på i meldinga, understreket Norges Bondelag i brevet til næringskomiteen at en støttet opp om meldingassyn på videreføre den norske modellen med:

- et sterkt importvern der handlingsrommet skal utnyttes
- jordbruksforhandlinger
- samvirkebasert markedsregulator og avtaker av norske råvarer fra hele landet
- opprettholdelse av geografisk produksjonsfordeiling
- at det skal gis rammevilkår som sikrer et bruk over hele landet med en variert bruksstruktur med plass for både mindre bruk med ulike inntektskombinasjoner, og større bruk.

Representantskapet i Norges Bondelag slutter seg til disse synspunktene. Vi vil understreke at forbedringer i meldinga på områdene nevnt over og en

videreføring av den norske modellen, er helt avgjørende for å få et levedyktig landbruk over hele landet med god rekruttering, optimisme og framtidstro, som leverer kvalitetsmat og fellesgoder til samfunnet.

Representantskapet vil spesielt understreke at importvernet er bærebjelken i norsk landbrukspolitikk og helt avgjørende for å sikre avsetningen av norske jordbruksvarer og gi inntektsmuligheter for landbruket. Dette er også helt nødvendig for å opprettholde verdiskaping og sysselsetting i næringsmiddelinndustrien. Importvernet må sikres slik meldinga legger opp til. Handlingsrommet som WTO-avtalen gir med bruk av krone- eller prosenttoll avhengig av hva som gir best importvern, må utnyttes.

Med bakgrunn i høringa i organisasjonen vil Representantskapet i Norges Bondelag komme med følgende korrekssjoner og suppleringer til den foreløpige uttalelsen til Stortingets Næringskomité:

- Det er stor og økende underdekning av norsk storfekkjøtt. Representantskapet vil understreke at det må utarbeides en nasjonal strategi for å øke denne produksjonen i Norge som munner ut i en handlingsplan med konkrete mål og virkemidler. Det haster å få opp produksjonen, og virkemiddelapparatet må styrkes allerede ved jordbruksoppkjøret 2012.
- Det må legges større ambisjoner for å øke norsk kornproduksjon. Det må utarbeides en nasjonal strategi for å øke kornproduksjonen som munner ut i en handlingsplan med konkrete mål og virkemidler. Det er viktig at virkemiddelapparatet styrkes allerede i jordbruksoppkjøret 2012.
- Det er riktig å etablere et beredskapslager for matkorn, men dette er et samfunnsansvar som må finansieres utenfor jordbruksavtalens rammer.
- For å kunne utnytte utmarksressursene til økt produksjon på småfe og rein, må rovviltnestanden holdes under kontroll, jfr rovviltnormalen i Stortinget. Forliket må følges opp i praktisk politikk og forvaltning.
- Representantskapet understreker at birøkt er en viktig del av norsk landbruk og savner en omtale av denne næringa i meldinga.
- Representantskapet vil understreke at for å opprettholde en variert bruksstruktur og øke matproduksjonen, bør det fortsatt være struktur differensiering på arealtilskuddene.
- Representantskapet støtter meldinga i å gi

distriktsjordbruket og det arktiske landbruket et løft, og forutsetter at dette skjer gjennom økte rammer. I tillegg vil vi understreke at for å nå målet om økt matproduksjon, må produksjonsøkonomien styrkes både i distriktene og sentrale strøk.

- Resultatmålet ”vederlag til arbeid og egenkapital” må endres til ”vederlag til arbeid” i materialet fra Budsjettetnemnda for jordbruket.
- Representantskapet vil understreke at velferdsordningene er viktig særlig med tanke på rekruttering.
- Klimautfordringene er en nasjonal utfordring, som må løses med nasjonale ordninger. Representantskapet går derfor imot at reduksjon i klimautslipp skal innføres som en del av formålet med regionale miljøprogram.
- Det grøftes for lite i norsk jordbruk. Grøfting er et tiltak som er positivt mht økt arealproduktivitet og reduserte klimautslipp. Endret klima med mer fuktig vær gjør denne utfordringen enda større. Representantskapet anbefaler derfor at det må stimuleres til økt grøfting med økonomske virkemidler.
- Representantskapet mener at alle utøvere i landbruksnæringa skal ha grunnleggende kompetanse innen produksjon og drift. Det vil si landbruksutdanning (f.eks agronom/gartner) i videregående skole eller realkompetanse.
- Det er viktig at videregående skole tilbyr en kvalitetsmessig godutdanning både for den praktiske yrkesutøveren og for de som skal videre på høyere utdanning. Yrkesutdanning innen landbruk skal fortsatt være 3-årig i skole, med tittel agronom. En må videre styrke høyere landbruksfaglig utdanning ved UMB og de regionale høgskolene, for å sikre framtidig kompetanse for forvaltning, matindustri og landbruksrådgiving.
- Representantskapet støtter satsinga på FOU som signaliseres i meldinga.
- Representantskapet støtter en liberalisering av delingsforbudet i Jordloven slik at jord/skog og annen utmark kan selges som tilleggsareal der dette gir driftsmessig bedre enheter. Salg av tilleggsareal må kunne skje så lenge en har driftsmessig forsvarlig avstander.
- Representantskapet mener det er en fordel at de som driver jorda også eier den. For å redusere problematikken med stor jordleieandel foreslår representantskapet at en gjeninnfører det generelle fritaket for gevinstbeskatning på salg av jord- og landbrukseiendommer eid i minst 10 år.

Representantskapsmøte

21. og 22. mars

Representantskapet hadde møte i Oslo i forkant av jordbruksforhandlingane. På møtet var forhandlingane og aksjonsberedskap tema.

Fråsegn

Fra ord til handling!

Representantskapet i Norges Bondelag viser til Meld. St. 9 (2011-2012) "Landbruks- og matpolitikken - Velkommen til bords" som for første gang legges til grunn i jordbruksoppgjøret. Representantskapet forventer at ambisjonene i meldinga følges opp gjennom konkrete tiltak. Vi vil spesielt peke på følgende:

1. Økt matproduksjon basert på norske ressurser

Vi bønder står klare til å oppfylle Regjeringens mål om økt matproduksjon i takt med befolkningsveksten. Årets jordbruksoppgjør må legge til rette for bedre utnytting av produksjonsressursene over hele landet, blant annet gjennom stimulering til økt bruk av beite, og produksjon av grovfôr og korn.

2. Inntekt

Representantskapet legger til grunn at Regjeringen i årets oppgjør videreutvikler inntektspolitikken de har ført. Vi krever at årets oppgjør resulterer i inntektmuligheter for jordbruksmarkedet som innebefatter at inntektsforskjellene mellom bønder og andre grupper reduseres vesentlig. Uten dette vil ikke jordbruksmarkedet oppfylle de landbrukspolitiske målene i meldingen. Økt inntekt er den viktigste forutsetningen for rekruttering og velferdsutvikling i næringen.

3. Importvernet

Importvernet er en bærebjelke i norsk landbrukspolitikk. Det er en avgjørende forutsetning for å sikre avsetningen av varene våre, gi oss inntektsmuligheter og ta ut økte priser i markedet. Representantskapet forutsetter at Regjeringen utnytter handlingsrommet slik at vi får et velfungerende importvern.

4. Budsjettmidler

Budsjettmidlene andel av bondens samlede inntekter er over tid redusert. Representantskapet vil påpeke at budsjettoverføringene er styringsverktøyet i landbrukspolitikken. Lønnsomheten er lav i hele næringen. Budsjettmidlene må økes for å nå målene i landbruks- og matmeldingen. Dette kan ikke løses gjennom omfordeling av tilskuddsmidler. Representantskapet vil påpeke at investeringsvirkemidlene må

styrkes for å stimulere til rekruttering og økt framtidig matproduksjon.

5. Viktige prioriteringer

- Representantskapet vil understreke at det må legges til rette for å produsere mat i hele landet og på alt areal. Vi legger til grunn at distriktsprofilen i årets oppgjør styrkes. Fraktordningene er spesielt viktige og må styrkes. Fraktordningen for korn/kraftfôr må legges om etter modell fra kjøttsektoren.
- For å øke matproduksjonen er det viktig med en særskilt styrking av økonomien i korn- og storfekjøttproduksjonen.

Representantskapet vil prioritere virkemidler som stimulerer den aktive bonde til å produsere mer mat og før av god kvalitet. Gode tiltak er blant annet tilskudd til økt beitebruk, grøfting, sortsutvikling og friskt plantemateriale.

Representantskapsmøte

12. juni

Representantskapet hadde møte før årsmøtet i Norges Bondelag. Representantskapet drøfta brotet i jordbruksforhandlingane, samt innstilling til årsmøtet om årsmelding, rekneskap, rammebudsjett og medlemskontingent. Rapport fra kontrollkomiteen for aksjonsfondet vart godkjend og ny komité oppnemnd.

Frå annonsekampanje i april: "Å være eller ikke være norsk"

Styret i Norges Bondelag

Styret har 12 medlemmar: 10 valde av årsmøtet i Norges Bondelag, ein frå styret i Norges Bygdekvinne-lag og ein frå styret i Norges Bygdeungdomslag. Ord-førar i representantskapet har møterett, men ikkje stemmerett i styremøte. Første varamedlem møter fast i styret.

Styret har i 2012 hatt elleve styremøter og eitt telefonstyremøte. Saker som er handsama i arbeidsutvalet og styret er omtala under dei ulike kapitla i årsmeldinga.

Styret etter årsmøtet 2012:

Leiar: Nils T. Bjørke, Hordaland

1. nestleiar: Berit Hundåla, Nordland

2. nestleiar: Brita Skallerud, Akershus

Styremedlemmar, valde for 2 år 2012:

Synne Vahl Rogn, Telemark

Bjørn Gimming, Østfold

Gustav Grøholt, Hedmark (Norske Felleskjøp)

Styremedlemmar som ikkje var på val:

Einar Frogner, Hedmark

Trine Hasvang Vaag, Nord-Trøndelag

Ingunn Sognnes, Sogn og Fjordane (Tine BA)

Lars Petter Bartnes, Nord-Trøndelag (Nortura)

Kathrine Kleveland, NBK

Erik Krogrud, NBU

Varamedlemmar i nummerorden:

1. Kristin Ianssen, Østfold

2. Arnstein Røyneberg, Rogaland

3. Birte Usland, Vest-Agder

Nyvald styre på årsmøte 2012, frå venstre Per Skorge, Brita Skallerud, Bjørn Gimming, Ingunn Sognnes, Berit Hundåla, Nils T. Bjørke, Synne Vahl Rogn, Lars Petter Bartnes, Kathrine Kleveland NBK, Inger Johanne Sveen NBU (fram til årsmøtet i NBU juli 2013, da Erik Krogrud kom inn i styret), Kristin Ianssen, Trine Hasvang Vaag, Einar Frogner, Gustav Grøholt

Valnemnda

Årsmøtet i Norges Bondelag vel leiar og sju medlemmer til valnemnda. Fylkeslaga er delt på seks regionar som kvar nominerer ein medlem med varamedlem til valnemnda. Samvirkeorganisasjonane samla nominerer ein medlem med varamedlem. Valnemnda legg fram innstilling for årsmøtet til val og godtgjersler.

Valnemnda etter årsmøtet 2012

Leiar: Arna Høyland, Rogaland
Nestleiar i valnemnda: Kåre Holand, Nordland (vald blant medlemmane i valnemnda)

Medlemmar i valnemnda, valde for 2 år i 2012:
Hedmark, Buskerud og Oppland: Kari Borghild Engene
Løstegård, vara: Hans Ole Unelsrød
Rogaland, Hordaland og Sogn og Fjordane: Jan O.
Nummedal, vara: Marit Flatjord
Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag og Nord-Trøndelag:
Johan Kristian Daling, vara: Borgny Kjølstad Grande

Medlemmar i valnemnda, valde for 2 år i 2011:
Nordland, Troms og Finnmark: Kåre Holand, vara: Jan
Gunnar Eilertsen
Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder: Tone Edland,
vara: Kjell A. Sølverød
Østfold, Akershus og Vestfold: Ole Johannes Egeland,
vara: Martha Irene Mjølnerød
Samvirkeorganisasjonane: Einar Høstbjør (Nortura),
vara: Jofrid Torland Mjåtveit (Nortura)

Utval

Norges Bondelag har for tida fire rådgjevande utval oppnemnde av styret. Det er Grøntutvalet, Miljø- og kvalitetsutvalet, Kornutvalet og Inn på tunet-utvalet. Utvala møtest fleire gonger i året og diskuterer faglege og politiske spørsmål. Utvala kjem med innspel i aktuelle høyringssaker og sender innspel før jordbruksforhandlingane. I tillegg til desse utvala set styret ned arbeidsgrupper som arbeider med avgrensa saker over kortare tid.

Kornutvalet

Svein Stubberud (leiar), Arnstein Gilje, Toril Kure, Einar Frogner, Kolbjørn Frøseth, Gustav Grøholt (konsultativ medlem Norske Felleskjøp) og Kjetil Aandstad (konsultativt medlem Norkorn).

Kornutvalet har hatt 3 ordinære møter i 2012. Kornutvalet deltok på Norges Bondelag/Norske Felleskjøp sin kornkonferanse i januar. Utvalet gav fråsegn til jordbruksforhandlingane og diskuterte tiltak for å nå måla i landbruksmeldinga. Utvalet har blant anna diskutert fraktordningane på korn, forskrift om floghavre, såkornsituasjonen og sett fokus på å få sett i verk grøftetilskotet. Kornutvalet har gjennom presentasjoner og diskusjonar frå kornkjøparar, analyselaboratorie og marknadsregulator halde god kontakt med aktørar i kornkjeda.

Grøntutvalet

Johan Arnt Hernes (leiar), Ståle Runestad, Geir Tore Berg, Synne Vahl Rogn, Thorleif Muller, Thor Johannes Rogneby, Terje Larsen, Kristin Bue Jahn (konsultativt medlem Norsk Gartner forbund).

Grøntutvalet har hatt fire møter i 2012, det eine kombinert med faktur til Frosta. Grøntutvalet hadde eit møte med grøntkontaktane i fylka og har styrka kontakta med utvala i fylka. Det har vore sterkt fokus på inntektsforholda i næringa. Av viktige saker som har vore til handsaming i grøntutvalet kan nemnast: importvernet og bruk av krone-/prosenttoll, avlings-skadeordninga, plantevernmidlar, plantesortar og nytt plantemateriale, pærebrann og andre sjukdommar, marknadssituasjonen m.m. Grøntutvalet gav også ei eiga uttale i jordbruksforhandlingane.

Miljø- og kvalitetsutvalet

Wenche Irene Kristiansen (leiar), Ola Tangen, Anne Kristine Rossebø, Ola Andreas Byrkjedal, Elin Haugen, Gunnar Alstad og Bjørn Gimming.

Miljø- og kvalitetsutvalet har hatt to møter og fleire telefonmøter. Utvalet følgjer prosessen med revisjon av regelverket for organisk gjødsel. Eitt av møta vart

lagd til Rogaland slik at ein kunne få auka kunnskap om korleis dette fylket handsamar miljøspørsmål knytt til husdyrgjødsel. Utvalet har også sendt innspel til Norges Bondelag sitt arbeid med nytt næringspolitiske program. I innspelet til jordbruksforhandlingane var det lagt mest vekt på:

- Behov for å stimulere til meir grøfting.
- Ein større del av tilskota i økologisk produksjon må tildelast ut frå levert mengde og ikkje ut frå omlagt areal og dyr.
- Styrking av velferdsordningane i landbruket.
- Tilhøve omkring avløsing ved sjuke barn, fødselspermisjon og refusjon ved eigen sjukdom må særskild prioriterast.

Inn på tunet-utvalet

Medlemmar har frå sommaren 2012 vore: Hege M. Ericson, Nord-Trøndelag (leiari), Ann Merethe Nilsen, Nordland, Reidar Konglevoll, Hordaland, Vetle Øverland, Telemark, Ingunn Sigstad Moen, Hedmark, Brita Skallerud frå styret i NB, Kristi Buseth frå Trondheim kommune og Bjørn S. Berg som representant frå FMLA.

Utvalet har hatt tre møte i 2012. Dei viktigaste sakene har vore:

- Iverksetting av ny godkjenningsordning, i regi av Matmerk
- Utvikling og tilpassing av kompetansetilbod
- Innspel til jordbruksforhandlingane
- Tilhøvet til ein mogleg nasjonal tilbydarorganisasjon. Synspunkta er samordna med NBS

Elevar på Mære landbrukskule

Styra i fylkesbondelaga

Styra i fylkesbondelaga

Oversikt over medlemmar i fylkesstyra etter årsmøta i fylkesbondelaga 2012.

Østfold Bondelag

Bjørn Gimming, leiar til august
Martha Irene Mjølnerød, konstituert som leiar til årsmøtet 2013
Berit Ullestad, nestleiar
Rolf Øyvind Thune, styremedlem
Lise T. Mohr, styremedlem
Ole Magnus Lillesand, styremedlem
Liv Ragni Skinnes Kjos, NBK
Andrea Skullestad, NBU
Svend Arild Uvaag, 1. vara

Akershus Bondelag

Odd-Einar Hjortnes, leiar
Sigurd Enger, nestleiar
Stina Mehus, styremedlem
Ann-Kristin Knudsen, styremedlem
Jens-Kristian Waaler, styremedlem
Anne-Marie Endsjø, NBK
Henrik Hønsen Huseby, NBU
Bodil Boasson, 1. vara

Hedmark Bondelag

Einar Myki, leiar
Eivind Mehl, nestleiar
Inger Amb, styremedlem
Thomas C. French, styremedlem
Karstein Hove Bergset, styremedlem
Merethe Grimsbo, NBK
Erik Krogrud NBU
Anne Kristine Rossebø, 1. vara

Oppland Bondelag

Trond Ellingsbø, leiar
Mari Sangnæs, nestleiar
Tommy Bjørke, styremedlem
Ole Seegaard, styremedlem
Hanne Bergesen, styremedlem
Magnhild Grimsrud, NBK
Marianne Gjøsti, NBU
Hans Gunstad, 1. vara

Buskerud Bondelag

Torunn Hovde, leiar
Per H. Liahagen, nestleiar
Egil Chr Hoen, styremedlem
Lars Halvard Wetterstad, styremedlem
Kjell Terje Løver, styremedlem
Hanne Strøm, NBK
Guro Sørbø, NBU
Gabriela Lundberg, 1. vara

Vestfold Bondelag

Hans Edvard Torp, leiar
Harald Lie, nestleiar
Bjørn Bergholm, styremedlem
Elisabeth Irgens Hokstad, styremedlem
Hans Olav Moskvil, styremedlem
Else-Marie Farnes, NBK
Bjørge Madsen, 1. vara

Telemark Bondelag

Kjell Sølverød, leiar
Tone Edland, nestleiar
Lars Vassend, styremedlem
Ann Kristin Teksle, styremedlem
Morten Rogn, styremedlem
Anne Birgit Sollid, NBK
Ingebjørg Håvardsrud, 1. vara

Aust-Agder Bondelag

Erik Fløystad, leiar
Olav Lidtveit, nestleiar
Katrine Hesnes Jarnes, styremedlem
Alf Eivind Myren, styremedlem
Knut Erik Ulltveit, styremedlem
Fatima Aakhus, NBK
Erling Brekkemoen, 1. vara

Vest-Agder Bondelag

Birte Usland, leiar
Audun Meland, nestleiar
Ruth Veronica Bryggeså, styremedlem
Gunn Siri Ousdal, styremedlem
Birger Reve, styremedlem
Anne-Lill Roland, NBK
Tor Erik Leland, 1. vara

Rogaland Bondelag

Ole Andreas Byrkjedal, leiar
Per Inge Egeland, nestleiar
Sonja Herikstad Skårland, styremedlem
Inger Margrethe Eidesen, styremedlem
Kjell A. Heskestad, styremedlem
Liv Hatlevik Svendsen, NBK
Olav Varhaug, NBU
Arnstein Røyneberg, 1. vara

Hordaland Bondelag

Clara A. Hveem, leiar
Turid B. Njåstad, nestleiar
Arild Nydegger Øvre-Eide, styremedlem
Leif Arne Lirhus, styremedlem
Lillian Hovstad, styremedlem
Liv Spilde, NBK
Ragnhild Tennebekk Bjørke, NBU
Terje Larsen, 1. vara

Sogn og Fjordane Bondelag

Per L. Hilleren, leiar
Marit Flatjord, nestleiar
Nils Magne Gjengedal, styremedlem
Elin Haugen, styremedlem
Lidvin Olav Hage, styremedlem
Bjarte Myren, 1. vara

Møre og Romsdal Bondelag

Inge Martin Karlsvik, leiar
Birgit Oline Kjerstad, nestleiar
Anne Katrine Jensen, styremedlem
Odd Helge Gangstad, styremedlem
Karin Vartdal, NBK
Yngve Røøyen, NBU
Arne Rekkedal, styremedlem
Trond Malmedal, 1. vara

Sør-Trøndelag Bondelag

Lars Morten Rosmo, leiar
Arnt Tilset Jr., nestleiar
Nina Vangen Ranøien, styremedlem
Kolbjørn Frøseth, styremedlem
Frank Røym, styremedlem
Marit Melhus Bogen, NBK
Siri Voll Dombu, NBU
Hilde M. Haugdahl Humstad, 1. vara

Nord-Trøndelag Bondelag

Asbjørn Helland, leiar
Kåre Peder Aakre, nestleiar
Anders Røflo, styremedlem
Inger Hovde, styremedlem
Trond Hodne, styremedlem
Marna Ramsøy, NBK
Erik Melting, NBU
Johan Kristian Daling, 1. vara

Nordland Bondelag

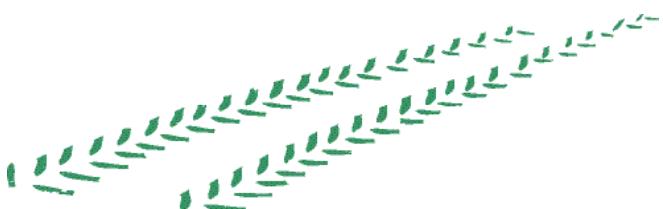
Bernt Skarstad, leiar
Kåre Holand, nestleiar
Wanja Rakvaag, styremedlem
Tove Mosti Berg, styremedlem
Jan Gunnar Eilertsen, styremedlem
Anniken Jensen Heen, NBK
John-Erik Skjelnes Johansen, 1. vara

Troms Bondelag

Asgeir Slåttnes, leiar
Svein Olav Tomassen, nestleiar
Bernhardt Halvorsen, styremedlem
Tove Hansen, styremedlem
Rune Hokstad, styremedlem
Brita Kjelstrup Køhl, NBK
Daniel Arne Hansen, 1. vara

Finnmark Bondelag

Ola Tangen, leiar
Einar Andersen, nestleiar
Merete Sabbasen Helander, styremedlem
Truls Halvari, styremedlem
May Conny Johansen, styremedlem
Bjørn Tore Søfting, 1. vara

Leiarkonferansen

Leiarkonferansen vart halde 26.-27. september på Gardermoen. Styret, fylkesleiarane og leiarane fra samvirket deltok. Landbruks strategiar fram mot jordbruksforhandlingane og valet 2013 var viktige tema.

Terje Lien Aasland frå Arbeiderpartiet og Svein Flåtten frå Høyre heldt innlegg under tittelen: Slik skal vi auke matproduksjonen - og vinne landbruks- og distriktsstemmene ved valet 2013. I tillegg var det lansering av vervekampanjen og orientering frå arbeidsgruppa "Tydeliggjøring av distriktsprofilen".

Fråsegn 1

Importvern er en forutsetning for norsk matproduksjon

Et velfungerende tollvern er et verdivalg for å nå regjeringens mål om økt norsk matproduksjon i takt med befolkningsveksten. Tollvernet er videre en forutsetning for å opprettholde matindustri og annen verdiskaping i fastlands-Norge. Landbruket inkludert den landbruksbaserte næringsmiddelindustrien er en av de største næringene i Norge. Den sysselsetter omkring 100.000 personer og har samlet en produksjonsverdi på 150 milliarder kroner. Importen av landbruksvarer har mer enn doblet seg siden 2000 og utgjør nå om lag 40 milliarder kroner per år.

Lederkonferansen til Norges Bondelag er godt fornøyd med at regjeringen fra 2013 skal utnytte handlingsrommet i tollvernet som ligger i gjeldende WTO-avtale for storfe, lam og fasteoster. Dette er nødvendig for produksjon og avsetning for viktige landbruksprodukter og bidra til å sikre næringsliv, matvareberedskap og kulturlandskap i distrikts-Norge. Omlegging av tollvernet til prosenttoll for disse produktene viser handlekraft fra Regjeringen. Den har evne og vilje til å prioritere nødvendig tiltak for å nå målene i landbruks- og matmeldinga, og gir et viktig signal for landbruksnæringas muligheter framover. Til vårens jordbruksforhandlinger forventer lederkonferansen til Norges Bondelag at regjeringen viser tilsvarende handlekraft gjennom styrkede inntektsmuligheter for å nå produksjonsmålet.

Fråsegn 2

Rovdyrpolitikken må ikke svekke norsk matproduksjon

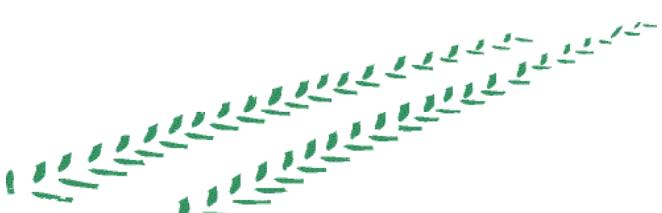
Lederkonferansen til Norges Bondelag viser til at det av 1,9 mill sau og lam og 225.000 storfe høstes i utmark tilsvarende to millioner dekar fulldyrka grasareal med en førverdi på en milliard kroner. Før-potensialet i utmark er likevel det dobbelte av dette og produksjonsressursen er viktig for å nå målet om økt norsk matproduksjon. Beitebruk bidrar både til økologisk og økonomisk bærekraftig produksjon av mat. I tillegg er beitebruk viktig for pleie av kulturlandskapet og ivaretakelse av det biologiske mangfoldet.

Store rovdyrtap påfører beitedyr store lidelser. Dette er ikke forenelig med kravet om et etisk dyrehold og svekker mulighetene for utnyttelsen av de samlede utmarksressursene.

De store rovdyrene påfører innbyggerne i rovdyrområder redusert livskvalitet og trygghet.

Lederkonferansen til Norges Bondelag krever at rovdyrforliket følges opp slik at utnyttelsen av beiteressursene sikres. Rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr må felles umiddelbart. Erstatningsordningen og bestandsregistreringen må forbedres og beitebrukere i ulike fylker må likebehandles.

Lederkonferansen til Norges Bondelag er spesielt bekymret for den kraftige veksten i jervebestanden med stor innvandring av jerv fra Sverige. Regelverket for jervejakt må revideres slik at jakta blir mer effektiv og innsatsen for ekstraordinære uttak og skadefelling ved SNO må økes slik at jervebestanden kommer ned på Stortingets bestandsmål.

Planar for arbeidet

Styret i Norges Bondelag vedtek i første styremøte etter årsmøtet kva for saker som skal ha prioritet i komande arbeidsår. Desse sakene vart prioritert i arbeidsåret 2012/2013:

Næringspolitikk

- Auka matproduksjon og inntekt
 - Velfungerande importvern
 - Maktforhold i matvarekjedene
 - Inntekt og investeringar - jordbruksforhandlingane 2013
- Energi og klima
- Jordvern
- Rovdyr
- Utdanning, forsking og kompetanse

Kommunikasjon

- Auka synlegheit og tydeleg bodskap
- Politisk påverknad
- Alliansebygging og informasjon
- "Open gard" og andre møteplassar

Organisasjon

- Medlemsverving
- Helse, miljø, tryggleik

- Medlemsfordelar
- Aksjonsberedskap

Prosjektet landbruk og politikk er etablert for å sikre auka målretting, samhandling og tydeleg bodskap i arbeidet med å sette landbruket på dagsorden før valet i 2013.

Førebuingar til nytt prinsippsprogram

Styret starta på hausten førebuingar til at årsmøtet 2013 skal vedta nytt prinsippsprogram for perioden 2013 - 2017. Dokumentet fekk namnet Næringspolitisk program, og har som føremål å tydeleggjere vår lang-siktige politikk og trekke opp hovudlinene. Styret vil foresla overfor årsmøtet at programmet blir kortare og meir målretta enn tidligare.

Det vart invitert til ein open fase med idéfangst på hausten, og det kom meir enn 50 innspel frå medlemmar, lokallag, fylkeslag og utval i denne fasa. Innspela vart lagt fram for styret i eit strategiseminar i desember. Styret legg fram sitt endelege forslag for årsmøtet i juni 2013.

Fylkesleiar i Sogn og Fjordane, Per Hilleren, foto Endre Hilleren

Næringspolitikk

Prosjekt Politikk og Landbruk

Hausten 2011 gjorde styret i Norges Bondelag vedtak om å organisere politisk arbeid fram mot valet i september 2013 som eit prosjekt - dette som ei ekstra forsterking av arbeidet. I styrevedtaket fekk prosjektet dette målet:

Å sikre grunnlaget for ein landbrukspolitikk som:

- Vidarefører ein framtidsretta matproduksjon over heile landet
- Sikrar at matproduksjonen kan aukast i takt med auke i folketalet
- Gjev rekruttering og inntektsgrunnlag for utøvarar i næringa

Tre arbeidsmål og fokusområde vart sett opp:

1. Arbeid for å få vedtak om landbruks- og matmeldinga mest mogleg i tråd med Bondelaget sin politikk
2. At jordbruksoppgjera 2012 og 2103 gjev grunnlag for inntektsutvikling som reduserer skilnaden mellom jordbruket og andre grupper
3. At Stortinget og regjeringa etter valet i 2013 prioritærer norsk landbruksproduksjon og at dei lang-siktige rammevilkåra blir sikra

Arbeidsutvalet i Norges Bondelag er saman med generalsekretæren styringsgruppe for prosjektet.

Bondelaget har eit godt utbygd organisasjonsapparat til rådvelde. Forankring og aktiv deltaking frå til-litsvalde og tilsette er viktigaste ressursinnsatsen og ein føresetnad for å nå målet.

Tiltak i prosjektet

Landbruks- og matmeldinga og jordbruks-forhandlingane 2012

Meld.St.9 "Landbruks- og matpolitikken - Velkommen til bords" vart lagt fram i desember 2011.

Norges Bondelag hadde møter med stortingsgruppene gjennom vinteren, der tema var landbruks- og matmeldinga og dei føreståande forhandlingane. Fylkeslaga inviterte gjennom vinteren til ei rad opne møter med politikarar der hovudtema var meldinga. Mange

medlemmar møtte fram og det var jamt over bra presedekning. Etter brei organisasjonsmessig høyring vart endeleg uttale til Landbruks- og matmeldinga vedteke på ekstraordinært representantskap den 22. februar.

Meldinga var også hovudsaken i uttalen frå representantskapet den 21.-22. mars, med tittelen "Frå ord til handling". Uttalet var ei støtte til måla i meldinga, men peika tydeleg på at for å nå målet om auka matproduksjon var tida inne for konkrete tiltak. Prioriterte tiltak var inntekt, importvern og budsjettmidlar.

Stortinget handsama meldinga den 12. april. Meldinga vart vedteken utan vesentlege endringar, med støtte frå regjeringspartia og Kristeleg Folkeparti i dei fleste sakene. Opposisjonen hadde eigne framlegg på mange tema, men som ikkje fekk fleirtal. Denne meldinga fekk dermed ikkje same breie politiske fleirtalet bak seg som tidlegare meldingar.

Partia sine programprosessar

Dei ulike politiske partia starta opp arbeidet med nye partiprogram vinteren 2012. Landbruks- og matpolitikk har ulik vekt hos partia, men alle parti har formuleringar om landbruk og andre nærliggende tema i sine program. Gjennom arbeidet med landbruks- og matmeldinga vart det tidleg klart at det er stor avstand i landbrukspolitikken. Ei klar målsetting er derfor å påverke alle partia sin landbrukspolitikk. Dette har vore gjort gjennom innspel til programkomiteen i alle parti og møte med komiteane i Høgre, Venstre og Senterpartiet. Det var også møte med enkelpersonar frå partia i Arbeidarpartiet, Framstegspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Kristeleg Folkeparti.

Høgre presenterte si alternative landbruksmelding våren 2012 som Bondelaget kommenterte gjennom lesarbrev og påfølgjande debatt.

Dei to partia som har den mest ytterleggåande politikken, er Framstegspartiet og Høgre. For å synleggjere konsekvensar av deira politikk, gjorde Bondelaget fleire berekningar. Føresetnader som vart lagd til grunn vart henta frå programforsлага og alternative statsbudsjett. Berekningane synte store negative utslag for lønnsemd og produksjon. Berekningane vart presentert i eigne rapportar, og fekk stor merksamd. Særleg Høgre meinte at føresetnadene var feil, utan å dokumentera feila nærmare.

VI BLIR IKKE METTE AV MATMOMS OG SKATTELETTE

Høyre vil kutte bøndenes inntekter med 1,5 mrd kroner. Samtidig vil de skje matmomsen med 1130 millioner. Høyre vil i stedet bruke penger på skattelette.

Det er mat- og matproduksjon som i hovedsak skal finansiere Høyres skattekutt.

HØYRES ALTERNATIVE LANDBRUKSPOLITIKK BETYR

En gjennomanitt storfebonde på Vestlandet vil tjene

85 000 MINDRE I ÅRET

FØR 326 000
ETTER 241 000

En gjennomanitt kornbonde på Østlandet vil tjene

275 900 MINDRE I ÅRET

FØR 312 600
ETTER 38 700

En gjennomsnitt sauebonde i Norge-Norge vil tjene

100 700 MINDRE I ÅRET

FØR 321 000
ETTER 220 300

Høyre ønsker å framstå som et næringslivsvennlig parti. Hver 10. bedrift i Norge er en landbruksbedrift. Det er tydelig at Høyre definerer landbruket ut av sin forståelse av næringslivet.

i Reduksjon i inntekt for bonde på Vestlandet baseres på 21 årsnyr (melk og storfeavl). Reduksjon i inntekt for bonde i Nord-Norge baseres på 166 vinterfore sauar, mens reduksjons for kornbonde på Østlandet baseres på mer enn 400 dekar korn.

Fram mot forhandlingane 2013

Utover hausten 2012 vart lokallaga oppmoda om å arbeide systematisk opp mot politikarar i sine heimkommunar. Målet er at auka press nedanfrå i partisystema skal gje betre grunnlag for kravet i jordbruksforhandlingane. Inspirert av resultat i tollsaka, fekk lokallaga brev med tittelen "Klart det nyttar" - og tilsendt heftet "Kvífor produsera mat i Noreg" og tips til kontakt med politikarar og partifolk. Heftet var meint som grunnlagsinformasjon til politikarar.

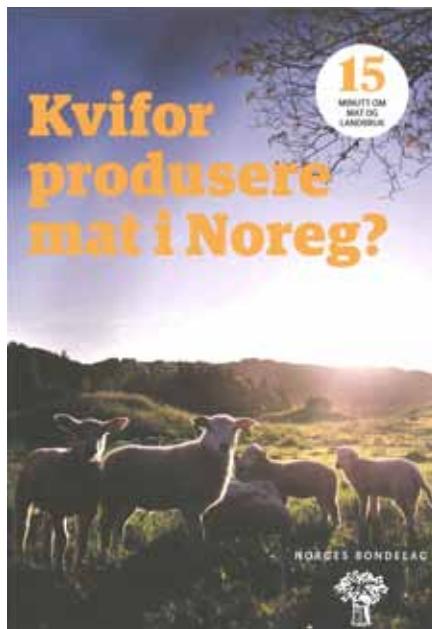
Til arbeidet fram mot forhandlingane vart det utforma eit overordna bodskap. Tanken er at dette skal brukast av alle i politisk kommunikasjon:

Ja til auka matproduksjon på norske ressursar - Norsk kortreist mat står på spel.

I verktøykassa for den norske landbruksmodellen er det heilt avgjerande med:

- Importvern
- Økonomiske verkemiddel - som blir fastsett gjennom jordbruksforhandlingane
 - Tilskot og overføringer

- Prisar
- Investeringar
- Marknadsordningar
- Juridiske verkemiddel

Jordbruksoppgjerset

Kravet frå Jordbruket

Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag la 27. april fram eit samd krav med forslag til ramme og fordeling. Kravet sin illustrerande tittel "Frå ord til handling" relaterte seg til at Stortinget nokre veker tidlegare hadde handsama den nye landbruks- og matmeldinga med mange gode ambisjonar og målsetjingar for landbruket. Meldinga inneheldt derimot få tiltak, men det vart hevda frå regjeringa at tiltaka skulle materialiserast i jordbruksoppgjerset. I kravet la Jordbruket spesiell vekt på å følgje opp måla i meldinga knytt til:

- Auka produksjon av mat basert på norske ressurser gjennom mellom anna stimulering av beite og produksjon av grovfôr og korn
- Ei vidareutvikling av inntektspolitikken frå tidligare oppgjer gjennom auka inntektsmoglegheiter slik at skilnadane i inntekt mellom bønder og lønsmottakarar kan reduserast monaleg

- At handlingsrommet i importvernet vert utnytta
- Auka budsjettmidlar for å nå måla i landbruks- og matmeldinga.

I landbruks- og matmeldinga er det understreka at gode inntektsmoglegheiter er det viktigaste verkemiddelet for å nå dei jordbrukspolitiske måla. Vidare er det vist til at jordbruket sidan 2006 har hatt ein noko sterkare inntektsvekst målt i kroner enn andre grupper i samfunnet. Inntektsmålsetjinga i meldinga er å vidareutvikle den inntektsutviklinga. Med det som bakgrunn, og i lys av det låge inntektsnivået i næringa, fremma Jordbruket eit krav med ei ramme på totalt 2.205 mill. kr. Kravet ville gje grunnlag for auka inntektsmoglegheiter i 2013 på i overkant av 50.000 kr per årsverk etter at kostnadsveksten var dekka inn og ein hadde utnytta auka inntektsmoglegheiter i marknaden gjennom volumvekst og prisvekst for produkt utan målpris. I kravet låg også at produktivitetsgevinsten skulle førast tilbake til næringa.

Ann Merethe Furuberg og Nils T. Bjørke overleverar jordbrukskrav til staten ved Leif Forsell

Kravet frå Jordbruket til inntektsramme for jordbruksoppgjeret 2012

	Grunnlag	Volum	Pris	SUM mill. kr
Kostnadsdekning				
1 Driftskostnadars	17.626	0,00 %	2,2 %	390
2 Kapitalslit og leasing	130 + 100			230
3 Realrente på lånt kapital i jordbruket				295
A SUM Kostnadsdekning				915
<i>Auka inntektsmogleheter i marknaden</i>				
4 Auka produksjon av norske jordbruksvarer	27.495	0,50 %		140
5 Auka prisar på varer utan målpris	8.290	1.70 %		140
B SUM Mogleheter i marknaden				280
<i>Arbeidsforbruk</i>				
6 Endra arbeidsforbruk	12.060	-4.0 %		-480
7 Produktivitetsgevinsten tilbakeført næringa	45.000		10.500	480
C SUM Arbeidsforbruk				0
<i>Vidareutvikling av inntektpolitikken frå 2005</i>				
8 Lik inntektsutvikling målt i kroner frå 2012-2013	45.500	17.400		790
9 Forsterka inntektsvekst pga lågt inntektsnivå	45.500	17.100		780
D SUM Vidareutvikling av inntektpolitikken				1540
SUM Rammekrav (A-B+C+D), mill. kr				2205

For å finansiere kravet var det lagd opp til ei auke av målprisane på 445 mill. kr. Budsjettmidlane skulle aukast med 1.537 mill. kr, samt 33 mill. kr i overførde midlar frå 2011. I tillegg ville inntektsfrådraget auke med 190 mill. kr som følgje av auka inntekter.

Innanfor kravet om inntektsvekst for å auke produksjonen av mat hadde Jordbruket prioritert:

- Landbruk over heile landet gjennom ei styrking av distriktstilskot og frakttilstskot med spesiell vekt på stadfrakt for kraftfôr.
- Ei særskild styrking av økonomien i kornproduksjonen

- Ei særskild styrking av økonomien i storfekjøtproduksjonen
- Styrking av den aktive bonde gjennom
 - Styrking av beitetilstskot
 - Etablering av eit klimatilpassa drenearingstilstskot (grøftetilstskot)
 - Styrking av ordningane for å utvikle friskt plantemateriale
- Styrking av investeringsverkemidlane
- Styrking av rekrutteringa til næringa mellom anna gjennom eit oppstartstilstskot for unge brukarar.

Tilbodet frå Staten

Staten sitt tilbod vart lagt fram den 9. mai, og la opp til at bøndene skulle:

- Få dekka kostnadsveksten frå 2012 til 2013
- Få ei prosentvis lik inntektsutvikling som andre grupper i 2013
- Få ei nivåheving i 2013 ut over prosentvis vekst på 115 mill. kr.

Tilbodet hadde ei inntektsramme på 625 mill. kr. I tillegg ville Staten gjennom ei ekstraordinær løvye tilføre Landbruks utviklingsfond 275 mill. kr i 2013 for å styrke likviditeten til fondet. Inntektsramma i tilbodet vart finansiert med 330 mill. kr i auka målprisar frå 1. juli 2012, 227 mill. kr i auka budsjettoverføringer, 33 mill. kroner i overførte midlar frå 2011 og 35 mill. kr i auka utnytting av jordbruksfrådraget.

Tilbodet tilsvarte auka inntektsmogleheter i 2013 på knappe 13.000 kr per årsverk (4,5 %) inkludert auka utnytting av eksisterande jordbruksfrådrag, i forhold til 2012 før oppgjer. Tilbodet innebar at Jordbruket ville få om lag 4.000 kr per årsverk svakare inntektsvekst enn andre grupper i samfunnet kunne vente seg. Tilbodet innebar mellom anna ei styrking av investeringsverkemidlane og det vart føreslege å innføre eit tilskot til grøfting innafor SMIL-ordninga med 100 mill. kr.

Pressekonferanse: Brot i jordbruksforhandlingane

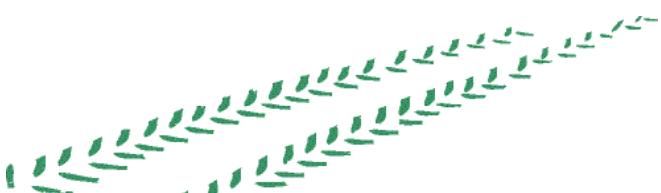
Gjennomføring

Det var knytt store forventningar til jordbruksforhandlingane 2012. I desember 2011 hadde regjeringa lagt fram ei ny landbruks- og matmelding med mål om auka matproduksjon i takt med auka folketal. Meldinga inneheldt og fleire andre ambisiøse målsetjingar om mellom anna inntektsvekst, landbruk over heile landet og utnytting av handlingsrommet i importvernet. Meldinga var handsama av Stortinget berre ein snau månad før Staten la fram sitt tilbod.

Avstanden i ramme mellom krav og tilbod var på heile 1580 mill. kr, eller 37.000 kr per årsverk. Dette var større enn nokre av dei 6 føregående jordbruksoppkjera med denne regjeringa. Når det gjaldt innrettinga på krav og tilbod, var avstanden relativt liten. Det store spørsmålet var om tilbodet gav grunnlag for Jordbruket til å gå i forhandlingar, og i så fall om det då var mogleg å få ei så stor gevinst gjennom forhandlingar at ein kunne inngå en avtale.

Jordbruket brukte dagane 10. og 11. mai til å sjekke ut moglege forhandlingsgevinstar. Gjennom "utsjekkinga" var det ingen ting som tyda på at ein mogleg forhandlingsgevinst ville kunne vere i nærleiken av noko som kunne vere akseptabelt å inngå ei avtale på.

Det vart gjort grundige vurderingar i forhandlingsdegasjonen, både til Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag. I plenumsmøte den 12. mai meddelte Jordbruks forhandlingsleiar Nils T. Bjørke at eit samla forhandlingsutval ikkje fann å kunne gå i forhandlingar på grunnlag av det tilbodet Staten hadde lagt fram. Bjørke peika på at det ikkje var mogleg å nå Stortingets målsetjing om auka produksjon av mat med eit tilbod som ikkje ein gong gav Jordbruket mogleheter for same inntektsvekst som andre grupper i samfunnet. Staten sin forhandlingsleiar konstaterte at det var brot i forhandlingane og Bjørke overleverte følgjande dagsprotokoll:

Jordbruks forhandlingsutvalg

Dagsprotokoll av 12. mai 2012

1. Jordbruks forhandlingsutvalg viser til Jordbruks krav av 27. april og Statens tilbud av 9. mai. Jordbruks forhandlingsutvalg viser videre til den grundige gjennomgangen av landbruks- og matpolitikken som er gjort i Meld. St. 9 (2011-2012) "Landbruks- og matpolitikken - Velkommen til bords" og Stortingets behandling av denne i Innst. 234 S (2011-2012). Gjennom behandlingen er mål og ambisjoner for norsk landbruk og matproduksjon trukket opp. Jordbruks forhandlingsutvalg har lagt til grunn at årets jordbruksforhandlinger skulle føre fra "Ord til handling" og sikre økt matproduksjon basert på norske ressurser - over hele landet. Jordbruks forhandlingsutvalg mener at Statens tilbud ikke representerer et vendepunkt som gjør at Stortingets mål kan nås.
2. Meldinga slår fast at inntekts- og velferds-politikken fra 2005 skal videreutvikles: "Regjeringen vil sikre utøverne i landbruket en inntektsutvikling og sosiale vilkår på linje med andre grupper. Regjeringen vil derfor videreutvikle inntekts- og velferdspolitikken i landbruket med utgangspunkt i den landbrukspolitikken som er ført etter 2005". Fra 2006 til 2010 var lønnsveksten for andre grupper knapt 21 pst., eller i 74 900 kroner. I jordbruket økte inntekten med 57 ½ pst., eller 91 000 kroner per årsverk, iflg. Normaliserte regnskap utarbeidet i 2011."

Stortinget har ved behandlingen slått fast at: "Komitéens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, merker seg at Regjeringen vil sikre utøverne i landbruket en inntektsutvikling og sosiale vilkår på linje med andre grupper og videreutvikle inntekts- og velferdspolitikken i landbruket med utgangspunkt i den landbrukspolitikken som har vært ført etter 2005."

Jordbruks forhandlingsutvalg mener begrepet "videreutvikle inntektspolitikken" innebærer at det skal legges til rette for en forsterket inntektsvekst for jordbruket i forhold til perioden 2006-2010. Regjeringen tilbyr ved årets jordbruksoppgjør rammevilkår som gir grunnlag for en inntektsvekst på knapt 13.000 kroner pr årsverk fra 2012 til 2013. Dette er klart lavere enn de 17.400 kroner som andre grupper i samfunnet forventes å få. Tilbuddet innebærer derfor ikke en videreutvikling av inntektspolitikken som er ført

etter 2005. Statens tilbud følger ikke opp inntektsmålsettingen gitt fra Stortinget ved behandlingen av Meld. St. 9 (2011-2012).

3. Siste 10-årsperiode har jordbruket engjennomsnittlig produktivitetsvekst på 6,3 prosent per år. Jordbruks forhandlingsutvalg krever at produktivitetsveksten må komme nærliggende til gode i form av økte inntektsmuligheter. Vi konstaterer at staten ikke har kommet oss i møte på dette området.
4. Hovedmålet i landbruks- og matmeldinga, som Stortinget har gitt sin tilslutning til, er økt matproduksjon med 20 prosent på 20 år, med vekt på bruk av norske ressurser over hele landet: "Komitéens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, ser det som positivt at det i meldingen legges opp til å ta hele landet i bruk, og at det skal legges til rette for økt matproduksjon basert på norske ressurser, som grovfôr og beite. Vi skal også i fremtiden ha et mangfold av gårdsbruk i Norge, med en variert bruksstruktur, og landbruk over hele landet." Videre framgår det av meldinga at: "Gode inntektsmuligheter er det viktigste virkemiddelet for å nå de jordbrukspolitiske målene. Vi viser også til det omforente tallmaterialet fra Budsjettet nema for jordbruket. Referansebruken viser at alle produksjonene har en årsverksinntekt som er langt lavere enn andre grupper i samfunnet. Dagens lønnsomhet er ikke tilstrekkelig for å sikre rekruttering og økt matproduksjon. Statens tilbud innebærer en svekking av inntektsutviklingen til bøndene i forhold til resten av samfunnet. Dette vil ytterligere forverre mulighetene til å nå det landbrukspolitiske hovedmålet som Stortinget vedtok for en måned siden.
5. Jordbruks forhandlingsutvalg viser til de uformelle møter som er gjennomført etter at Staten la fram sitt tilbud 9. mai. Disse har ikke gitt grunnlag for at vi kan gå inn i forhandlinger med basis i Statens tilbud. Jordbruks forhandlingsutvalg kan ikke ta ansvar for et jordbruksoppgjør som ikke følger opp de mål Stortinget vedtok 12. april ved behandlingen Meld. St. 9 (2011-2012)."

Som følge av at det vart brot i forhandlingane vart Statens tilbod fremma for Stortinget i Prop. 122 S (2011-2012). Propositionen vart handsama av næringskomiteen gjennom Innst. 392 S (2011-2012) og Stortinget den 14. juni.

Frå kronetoll til prosenttoll

Tollvernet er ein av pilarane for næringa og heilt avgjerande for norsk produksjon av mat i hele landet. Då WTO-avtala var forhandla fram i 1995, kom det tollbaserte systemet på plass. Etter avtala kan det enkelte land sjølv velje om tollen skal være basert på faste kronebeløp frå 1995, eller i prosent av importverdiane alt etter kva som gjev best effekt.

Med kronebasert toll og sterkt kostnadsauke i Noreg, har det for stadig fleire produkt vorte eit svekka tollvern. Dei siste 10 åra har importen av matvarer dobla seg, og av den samla importen av landbruksvarer på 40 milliardar kjem mykje frå EU. Importauken gjer det stadig vanskelegare med avsetjinga for våre eigne produkt.

Då Stortinget handsama Landbruks- og matmeldinga vart det frå regjeringspartia og KrF nok ein gong stadfesta at tollvernet er heilt grunnleggjande for landbruket, og at ein må utnytte dei romma som ligg i WTO-avtala. Årsmøtet var difor særstaktydeleg på at arbeidet med eit ylfungerande tollvernet skulle ha øvste prioritett i heile organisasjonsapparatet. Saman med Norsk Landbruksvirke og omsetningsorganisasjonane vart det arbeidd målretta med saka. Med tiltaks- og

kommunikasjonsplanar, faktanotat og bodskapsplattform vart regjeringspartia på alle nivå, ulike alliansesepartar og media fylgd tett opp av alle ledd i organisasjonen. Ordførarar vart spesielt oppmoda til å engasjere seg for landbruket i kommunen sin. Me fekk god hjelp frå Nærings- og Nyttelsesmiddelarbeiderforbund (NNN) og NHO Mat og landbruk.

Eit par veker før statsbudsjettet skulle leggast fram vart det kjent at regeringa ville endre tollsatsen frå kronetoll til prosenttoll for kjøt av storfe, lam og harde kvite ostar. Totalt fem varelinjer av nær førtolinjer som Norges Bondelag hadde vurdert å trengje overgang til prosenttoll, vart med det endra. Det er heilt sentrale produkt som no har fått ei naudsynt betring i tollvern. Endringa i ostetollen hindrar at det vert økonomisk interessant for ei daglegvarekjede å bytte ut norsk kvitost på fast basis til fordel for til dømes dansk kvitost. Nok ein gong har ei samla næring klart å få gjennomslag for ei viktig sak.

Endringa i tollvernet er avgjerande for å kunne auke matproduksjonen på norske ressursar framover. Reaksjonane og den etterfølgjande debatten i media var både kraftfull og langvarig, og diskusjonen i dei politiske partia syntetiserte godt dei klare skiljelinjene i politikken.

Gode norske ostar

Tydlegare distriktsprofil i verkemidla

I landbruks- og matmeldinga skriv regjeringa: *Utviklingen i deler av Agder/Telemark, kyst- og fjordstrøkene på Vestlandet, Nord-Norge og fjellområdene i Sør-Norge er særlig bekymringsfull. Deler av disse områdene har få bruk igjen i drift, økende avstand mellom brukene og nedgang i andelen jordbruksareal i drift.*

I samband med handsaming av jordbruksoppgjernet 2012 ville Stortinget ha sett ned ei arbeidsgruppe for å sjå korleis distriktsprofilen i verkemidla kan gjerast tydlegare.

Arbeidsgruppa hadde følgande mandat: *I Meld. St. 9 (2011-2012) heter det at distriktsprofilen i virkemidlene skal gjøres tydeligere. Arbeidsgruppen skal med utgangspunkt i meldingens omtale av dette utrede hvordan en endring i virkemidlene på best mulig måte kan bidra til at de landbruks- og matpolitiske målene nås, med vekt på målet om landbruk over hele landet. Herunder skal arbeidsgruppen utrede i hvilken grad ”distriktpolitisk virkeområde” fanger opp landbrukspolitiske utfordringer og behov mht. landbruk over hele landet. Arbeidsgruppen skal utrede alternative forslag til hvordan distriktsprofilen i de nasjonale ordningene kan gjøres tydeligere. Arbeidsgruppen skal se på alle aktuelle økonomiske ordninger over jordbruksavtalen, og ikke begrenses av de ordninger og innretninger som er nevnt spesielt i meldingen. Eventuelle omfordelingseffekter av forslagene skal vurderes. Arbeidsgruppen skal legge vekt på at forslagene bidrar til forenkling av virkemidlene.*

Gruppa hadde første møte i september og var sett saman av representantar frå Landbruks- og matdepartementet, Finansdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Miljøverndepartementet, Norges Bondelag, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Fylkesmannen i Vest Agder. Berit Hundåla og Anders Huus representerte Norges Bondelag. Styret i Norges Bondelag ville vere referansegruppe, og saka har difor vore drøfta på alle styremøte hausten 2012.

Arbeidsgruppa har hatt 5 møte i 2012. Det er forventa at arbeidsgruppa vil avgje rapport i løpet av februar 2013.

Marknadsregulering lam og egg

Ei arbeidsgruppe sett saman av avtalepartane har vurdert ei eventuell omlegging av marknadsordningane for lam og egg til volummodellen. Arbeidsgruppa vart einig om å føreslå at lam vert overført til volummodellen. Fleirtalet i arbeidsgruppa tilrår at marknadsordninga for egg leggast om til ein volummodell som er tilpassa dei spesielle utfordringane som reguleringa av marknaden for egg fører med seg. Arbeidsgruppa føreslår at ei omlegging til volummodellen bør skje frå 01.07.13.

Auka produksjon av korn og storfekjøt

Det er særleg store utfordringar knytt til produksjon av korn og storfekjøt. Landbruksministeren oppretta difor to ekspertgrupper som fekk i oppdrag å foreslå naudsynte tiltak for å kunne auke produksjonen. Gruppene arbeidde hausten og vinteren og legg fram rapportane i februar 2013.

Meir regional styring

I tråd med føringane i Landbruks- og matmeldinga vart det gjennom jordbruksoppgjernet oppretta Regionalt bygdeutviklingsprogram (RBU) for kvart fylke.

De regionale bygdeutviklingsprogramma er samansett av tre hovedelement;

- Regionale næringsprogram (RNP)
- Regionale miljøprogram (RMP)
- Regionalt skog- og klimaprogram (RSK)

Regionale næringsprogram skal innehalde dagens fylkesvise BU-midlar og få i tillegg noko fleire midlar ved omdisponering av midlar som har ligge på nasjonale program. Nye bedriftsretta midlar blir lagde inn i ordninga.

Forskrift for bruk av bygdeutviklingsmidlane skulle bli revidert i 2012 for å ivareta endringane. Landbruks- og Matdepartementet har utsett revisjonen til 2013. Endringane skal utformast i dialog med forvaltningsapparatet og næringa. Regionale miljøprogram skal vidareførast som i dagens ordning, men med eit sterke klimamål.

Norges Bondelag har halde to samlingar i 2012 for landbruks medlemmar i dei regionale styra til Innovasjon Norge. Tema har vore førebuing og gjennomgang av arbeidet med regionale bygdeutviklingsprogram, strategi og profil på utlån og tilskot i Innovasjon Norge.

Marknadssituasjonen for mjølk

Det var auka etterspurnad etter kumjølkefeitt ved inngangen til 2012, og forholdstala vart auka med tre prosent i forhold til kvoteåret 2011/2012. Grunnvota vart satt til 1,01 og disponibel kvote til 1,04. Nytt av året var og mjølkekvoteforkriftera, som la tak på den disponibile kvota på 400 tonn for enkeltføretak og 750 tonn for samdrifter. I juni vart avtalepartane i jordbruket einige om å auke dei disponibele kvotane med ytterlegare tre prosent. Det nye forholdstalet vart då satt til 1,07. Enkeltføretak og samdrifter som nådde kvotetaka på 400 og 750 tonn, samt dei med ei historisk kvote over dette, kunne og produsere tre prosent meir mjølk i kvoteåret 2012/2013.

For geitmjølk vart det ikkje noko endringar i forholdstala i 2012.

Foto: Odd Mehus

Når mykje av mjølka vert nytta til produksjon av feithaldige produkt, vert det eit overskot av skummamjølpulver. Omsetjingsavgifta vart difor auka frå 8 til 12 øre med verknad frå 1. juli. Noko av auka skuldast også at det i jordbruksavtala i 2012 vart vedteke å senke prisene på dei statlege kvotane med ei krone.

Naturskadar og avlingssvikt

2012 vart igjen eit år der ein fekk merke naturkreftene. Troms fekk nok ein gong eit år med for mykje nedbør som førde til flom som gav skadar på avling, jord og bygningar. I tillegg fekk ein omfattande naturskadar i Buskerud og deler av Vestfold etter ekstremværet "Frida" som herja i byrjinga av august.

Fleire medlemmar har peikt på utfordringar med dagens naturskadeordning. Dette er knytt til lang sakshandsaming, store eigendalar og behov for at matjord vert prioritert i offentleg sikringsarbeid. Meir ekstremver har førd til eit behov for ei gjennomgang av dagens ordning og for Norges Bondelag er det viktig at grunneigarane interesser vert ivaretakne i ei politisk handsaming av dagens naturskadeordning.

I tillegg til ekstremveret sette også nedbören inn over Austlandet i samband med innhaustinga av kornet hausten 2012. Ei sein våronn fleire stader og mykje nedbør i vekstsesongen gjorde at delar av potet- og kornavlingane var seint moden og fekk utfordrande hausteforhold. Dette medførte låge potetavlingar i 2012. Kornavlingane var noko betre enn i 2011 og matkveitedelen er forventa til 65 %.

I kravet til jordbruksforhandlingane kravde Norges Bondelag at taket på avlingsskadeerstatningsordninga per vekstgruppe skulle hevast til 750.000 kr. Då det ikkje vart forhandlingar, vart 500.000 kr vidareførd som maksbeløp på avlingsskadeerstatningsordninga. Konsekvensane av meir intens nedbør er dramatiske for avlingar og infrastruktur. Slike hendingar er både tankevekkjande, lærerike og ei viktig påminning om utfordringar for norsk matproduksjon.

Vern av matjord

August 2011 vedtok styret i Norges Bondelag å setje ned ei prosjektgruppe som skulle lage ein heilskapleg strategi for korleis organisasjonen skal arbeide med jordvern og spørsmål knytt til dette. Prosjektgruppa la fram strategien for styret februar 2012.

Det er særleg viktig å kommunisere at jordvern handlar om å ta vare på landets evne til å produsere mat, og strategien vert difor kalla ein strategi for vern av matjord. Det viktigaste grepet gruppa peikte på er eit juridisk vern av både dyrka og dyrkbar jord. Der Fylkesmannen av viktige nasjonale samfunnsinteresser ser at nedbygging av matjord er einaste moglege utveg, krev Norges Bondelag at det må dyrkast opp det dobbelte av tapt areal i same klimatiske- og topografiske område. Strategien legg opp til å halvere dagens nasjonale mål ytterlegare, og det må etablerast eit eige mål for dei dyrkbare ressursane. I tillegg arbeider Norges Bondelag for eit nasjonalt matjordmål med minimum 1,8 dekar fulldyrka jord for kvar innbyggjar.

Juridiske saker

Vern av matjord inn i Grunnlova

Norges Bondelag har jobba for å få vern av matjord inn i Grunnlova. Bakgrunnen for grunnlovsforslaget er å visa kor viktig det er å ta vare på matjorda for å sikra komande slekter mat. I mai 2012 fremma Dagfinn Høybråten og Rigmor Andersen Eide frå Kristelig Folkeparti, Trygve Slagsvold Vedum og Erling Sande frå Senterpartiet og Hallgeir Langeland frå Sosialistisk Venstreparti forslag om at vern av matjord skal nemnast eksplisitt i Grunnlova.

For strenge krav til dokumentasjon av husdyrtap

Det går fram av naturmangfaldloven § 19 at dyreeigar har rett på full erstatning for tap og følgjekostnadar når husdyr blir drepne eller skadde av rovvilt. Miljøverndepartementet har i forskrift 2. juli 1999 nr. 720 om erstatning for tap og følgjekostnader når husdyr blir drepen eller skada av rovvilt (erstatningsforskrifta) sett nærmere vilkår for erstatning og krav til dokumentasjon og sannsynleggjering for at dyr er drepne eller skadde av rovvilt.

Bygging av E6 Steinkjer

I 2008 stramma Direktoratet for Naturforvaltning inn krava til dokumentasjon for å få erstatning og mange dyreeigarar opplevde stor reduksjon i erstatninga. Sjølv om det er truleg at husdyr er drepne av rovdyr, er det ofte svært vanskeleg å dokumentera og Norges Bondelag meiner direktoratet set urealistiske krav til dokumentasjon. Dette var bakgrunnen for at Norges Bondelag gjekk inn som partshjelpar og støtta økonomisk eit søksmål mot staten, frå ein bonde som hadde fått store avkortingar i erstatninga. Bonden fekk medhald i tingretten, men staten har anka saka til lagmannsretten.

Krav mot grunneigar ved forureining av bortfesta næringstomt

Grindalen-saka omhandlar ei næringstomt i Elverum kommune. Frå 1950 og fram til byrjinga av 1980-talet dreiv Elverum Treimpregnering AS, som festa tomt, ei treimpregnéringsverksemد på eigedomen. Verksemda forureina grunnen. Statens forureiningstilsyn (SFT) fatta i 2004 vedtak om rydding av eigedomen. Staten rydda eigedomen hausten/vinteren 2005-2006. Rydkostnadane kom på 14.847.161 kr og SFT sette i 2007 fram krav om at grunneigar måtte dekka 3.500.000 kr av desse. Etter klage reduserte Miljøverndepartementet refusjonskravet til 2.300.000 kr. Tomta vart i august 2009 taksert til 2.375.000 kr.

Staten tok 25. oktober 2010 ut stemning mot grunneigar. Hovudspørsmålet i saka var om styresmaktene kan krevja at grunneigar skal betala for opprydding av tomta som festar har forureina.

Norges Bondelag meinte det er av prinsipiell interesse for medlemmane å få avgjort rettsleg om styresmaktene har heimel til å krevja at grunneigar som no sit med tomta, skal dekke utgiftene til å få rydda opp etter at festar har forureina ei næringstomt. Ut i frå dette gav Norges Bondelag inntil 100.000 kr til handasaming av saka i rettssystemet. Saka vart endeleg avgjort i juni 2012 då grunneigar tapte i Högsterett.

Krav om erstatningsvern på grunn av rovviltsituasjonen

Högsterett avgjorde 10. oktober 2012 den såkalla Kleivasaka. Högsterett kom fram til at vedtaket frå fylkesmannen der erstatning var nekta fordi bonden hadde nekta å flytte sauene frå beiteområde i Elverum til Nord-Østerdal, var gyldig.

Norges Bondelag meiner det er storsamfunnet og ikkje den enkelte husdyrhaldar, som skal ta dei økonomiske kostnadane med rovdyrpolitikken.

Rovdyrpolitikken fører til at bonden ikkje kan nytte beiteretten og retten vert utan verdi. Rovdyrproblemet har mykje større økonomiske følgjer for den som har husdyrhald innanfor rovdyrsona, enn det tap ein grunneigar må tote innanfor eit verneområde. Ved slike inngrep i eit verneområde har bonden rett til erstatning for tap i "pågående bruk".

Norges Bondelag meiner difor at naturmangfoldloven § 19 må endrast slik at staten må erstatte heile det økonomiske tapet den som har husdyr innanfor sona får, når rovdyr stoppar vidare husdyrdrift. Alternativt må staten erstatte alle ekstra kostnadar og ulempar fullt ut ved framleis husdyrhald på bruket.

Tomtefestesaka i Strasbourg

I 2004 vart tomtefestelova endra slik at bustad- og hyttefestarar har rett etter lova til å forlenge festeforholdet til evig tid og på same vilkår. Högsterett i plenum kom i dom 21. september 2007 til at denne lovendringa ikkje var i strid med Grunnlova eller menneskerettskonvensjonen. Endringa gjorde at mange bortfestarar ikkje fekk noko av verdistiginga på råtomta etter at festekontrakten vart inngått, og at festar sat att med heile verdistiginga.

Den europeiske menneskerettskonvensjon kom i dom 12. juni 2012 til at regelen om at festekontraktar kan halda fram på same vilkår til evig tid, var i strid med prinsippet om "fair balance" mellom partane etter protokoll nr. 1 artikkel 1. Staten anka saka til storkammer, men denne vart forkasta 22. oktober 2012.

Regjeringa skal setje ned eit lovutvalet som skal føreslå lovendring. Stortinget vedtok i desember 2012 at fram til nye reglar er på plass, skal gamle kontraktar halde fram på same vilkår til 1. juli 2014.

Skattesaker

Statsbudsjettet 2013

Norges Bondelag hadde fleire innspel til skatte- og avgiftsopplegget i statsbudsjettet for 2013. Bondelaget støtta opp om hovudretninga i budsjettet. Regjeringas

prioritering av samferdsel, forsking, samfunnssikkerheit og beredskap er viktig for landbruket. Vi uttrykte også stor tilfredsheit over at Regjeringa valde å utnytte handlingsrommet i WTO-avtala med forslaget om omlegging frå kronetoll til prosenttoll på enkelte landbruksvarer.

Bondelaget er medlem av alliansen for norsk privat eigarsskap, som jobbar for å fjerne formuesskatten på arbeidande kapital. Me uttrykte derfor støtte til at botnfrådraget i formuesskatten aukar, men er negativ til at dette delvis finansierast ved å auke likningsverdiane på andre næringseigedomar enn landbruk.

Me nytta også høve til å minne om landbrukets store utfordringar når det gjeldt å skaffe kapital til investeringar i fornya driftsopplegg og nye miljøkrav. Bondelaget har fleire gonger bedt om at det blir etablert eit bio-/ jordfond etter modell av skogfondet. Dette vil vere eit viktig tiltak for å auke eigenkapitalfinansieringa ved investeringane. Me påpeikte også urimelegheita ved at skattelegginga av realisasjonsgevinstar i landbruket avheng av om det er aktiv drift på eigedomen eller ikkje. Bondelaget gjentok og våre prioriterte skattesaker, så som utvida reinvesteringsmoglegheit med ufrivillig realisasjon, rentefrådraget i foretaksmodellen og pensjonssparing for næringsdrivande.

Meirverdiavgift og samdriftsfjøs

Meirverdiavgiftsregelverket ved utleige av næringabygg er komplisert. Regelverket er uklart, og fleire har opplevd å hamne i økonomisk uføre på grunn av dette. I landbruket har regelverket særleg ramma mange av dei som har valt og organisere drifta si i samdrifter. Desse eigarane har gått frå å vere eigar og drivar av driftsbygning til å bli utleigar.

Gledeleg var det difor då Finansdepartementet, mellom anna etter sterk press frå Norges Bondelag, den 21/3-2012 annonserte at utleige av samdriftsfjøs ikkje lengre skal betraktas som ordinært utleige, men som del av ein større driftsavtale. Saka som utløyste endringane, gjalt eit medlem på Frosta i Trøndelag. Dersom skatteetatens vedtak hadde vorte halde fast, ville denne bonden måtte ha tilbakebetalt 2,8 mill. kr., noko som sjølv sagt ville fått store konsekvensar. Endringa i Skatteetatens nye tolking av regelverket vart og gitt tilbakeverkande kraft.

Verdiskaping og næringsutvikling

Næringsutvikling i og ved verna område

Kompetanse er ein føresetnad for å kunne utvikle næring i og ved verna område. Norges Bondelag har difor vore med i to prosjekt finansiert gjennom Kompetanseutviklingsprogrammet i Landbruket (KIL) for å utarbeide kursmateriell retta mot grunneigarar.

Norges Bondelag starta i 2010 saman med Skogbrukets kursintittutt (SKI) prosjektet "Kompetansetiltak for økt næringsutvikling i og rundt verna område". Kursmatriell og opplegg for 12 timers kurs vart tilrettelagd og ferdigstilt av SKI i 2012 og skal slutførast i 2013 med gjennomføring av kurs. Kurset er retta mot grunneigarar for å stimulere til entreprenørskap og nyskaping i og rundt verna område.

Norsk mjøl

Norges Bondelag og Norsk Turistutvikling (NTU) starta i 2011 prosjektet "Næringsmessige muligheter i og ved vernede områder". Norsk Turistutvikling har utvikla eit nettbasert kurs for bønder, studentar og rettleiarar i forvaltninga, og pilotkurs vert gjennomført i 2013.

Auka fokus på lokalmat

I 2012 fekk Norges Bondelag i samarbeid med Norsk Landbruksamvirke støtte frå Innovasjon Norge til eit toårig mobiliseringsprosjekt; Smaken av lokalmat. Målet med prosjektet er todelt; fokus på lokalmat og auka kjennskap til Utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv. Det vart produsert fem filmar som syner produsentar av lokalmat. Filmene kan brukast i ulike fora for å vise fram den stolte bonden som har lukkast i sin produksjon. Saman med Norsk Landbruksamvirke hadde me lansering av filmene i Mathallen i Oslo i november 2012. Målet er å gje bønder som ynskjer det meir kunnskap om lokalmat, og vidare mobilisere til at fleire bønder ser det som attraktivt å starte opp med produksjon av lokalmat.

Inn på tunet

Den felles godkjende definisjonen av Inn på tunet (IPT) er justert etter dialog med representantar for viktige kjøpargrupper av IPT, og er no formulert slik: "*Inn på tunet er tilrettelagte og kvalitetssikrede vel-ferdstjenester på gårdsbruk. Tjenestene skal gi mest- ring, utvikling og trivsel. Gårdsbruk er en eiendom som benyttes til jord-, skog-, eller hagebruk. Aktivitetene i tjenestetilbudet er knyttet opp til gården, livet og arbeidet der.*"

Inn på tunet-samling. Deltakarane er representantar for fylkesvise nettverk av IPT-tilbydarar samt IPT-kontaktar hos Fylkesmannen

Inn på tunet-tilbydarar skal oppleve at Norges Bondelag er ein organisasjon som tek vare på dei faglege og næringspolitiske interessene deira.

Det vart halde ei fagleg samling for tilbydarnettverk, i november i regi av IPT-utvalet. IPT-kontaktane hjå Fylkesmannen deltok og på samlinga, samt fleire andre samarbeidspartnarar. Tema på samlinga var status for godkjenningsordning IPT og arbeidet med ny nettside, arbeidet med nasjonal handlingsplan, roller og arbeidsdeling i IPT-engasjementet framover.

Norges Bondelag har gjeve innspel til ny strategi om folkehelse som no skjer i regi av Helse- og omsorgsdepartementet. Innspel syner korleis IPT vil vere ein del av løysinga på folkehelseutfordringane i Noreg.

Energi og klimaarbeid

Klima

Norges Bondelag har fokus på endringar i klima, både globalt og nasjonalt. Konsentrasjonen av atmosfærisk karbon stig jamt og trutt og har nådd eit nivå på 400 ppm. Eit slikt nivå vil mest sannsynleg gje ein temperaturstigning i år 2100 på 4 grader eller meir. Konsekvensane kan verte alvorlige for klimaet over heile verda. På sommaren vart heile Midt-Vesten i USA ramma av tørke. Ukraina innførde stopp i eksporten av kveite og i Russland vart avlingane kritisk låge. FAO åtvara amerikanske styresmakter mot å bruke mais til bioetanol.

Bioforsk og Bondelaget arbeider saman om klimaspørsmål, og i 2013 skal me samle kunnskap om kva som må til for å redusere utslepp av klimagassar i jordbruket. Det er naudsynt med informasjon og kunnskap breidd ut til medlemmar og bønder.

Eit sentralt tiltak i Bondelaget sitt arbeid med klima er produksjon av biogass. Me har delteke i ei lang rekke prosjekt i fleire år og ser etter kvart resultat i form av nye reaktorpilotar, nye substrat og ei auka interesse hjå medlemmar for produksjonsanlegg.

I jordbruksoppgjeret fekk me endeleg gjennomslag for tilskot til grøfting. Det vart etablert eit tilskot på 15 kr pr tonn husdyrgjødsel som vert nytta til til produksjon av biogass.

Fornybar el-produksjon i landbruket

2012 var fyrste heile driftsåret for det to-årige ”Prosjekt fornybar el-produksjon i landbruket”. Prosjektet starta opp 1. oktober 2011 i direkte forlenging av det avslutta småkraftprosjektet. Prosjektfokuset omfattar næringsmogleheter både for vindkraft og småkraft. Prosjektmålet er å auke kompetansen hjå bønder og grunneigarar om fornybar el-produksjon. Fornybar el-produksjon skal utviklast som ei viktig tilleggsnæring for landbruket, der grunneigarane får eit godt grunnlag for å treffe avgjelder om utnyttings- og utbyggingsformer som sikrar god verdiskaping til landbruksnæringa og bygdene. Det er drive brei og allsidig grunneigar-informasjon og kontaktaktivitet mot fagaktørar og styresmakter med sikte på å nå prosjektmålet.

Den nye elsertifikatordninga frå 2012 for ny, fornybar kraftproduksjon har gjort det mogleg å realisere fleire kraftproduksjonsprosjekt med verdiskaping til landbruket og bygdene. For småkraft gjeld det bygging av kraftverk i grunneigarregi eller alternativt utleige av fallrettar til ein samarbeidspartner. Begge modellar kan gje grunneigarane gode tilleggsinntekter, og aktiviteten på sektoren har vore høg i 2012. For vindkraft-næringa er økonomien svakare enn for småkraft. Men også her ligg det gode inntektsmogleheter for grunneigarane i arealutleige. God grunneigarorganisering, gode forhandlingsprosessar og eit godt avtaleverk er suksesskriteria både for vindkraft og småkraft. Prosjektet har dessutan fokusert på småskala vindkraft som ei aktuell tilleggsnæring på gardar med relativt høgt kraftforbruk.

Etter at ordninga med grøne sertifikat kom på plass har det vorte stadig fleire søknadar for småkraftverk hjå NVE. Ved utgangen av 2012 er det over 600 saker til handsaming i NVE og i kommunane. Samla utgjer dette ein produksjon av elektrisitet på 25 TWh. Det har og starta å kome søknader for småskala vind, men her er ikkje omfanget stort enno.

Bioenergi - Det grøne karbonet

Frå 2001 og fram til no har Innovasjon Norge gjeve tilskot til

- 598 gardsvarmeanlegg for næring
- 563 gardsvarmeanlegg for bustad
- 127 varmeanlegg
- 24 varmeanlegg for drivhus
- 35 biogassanlegg.

Desse varmeanlegga brukar 137.000 m³ med flis og produserer ei energimengd tilsvarende 237 GWh.

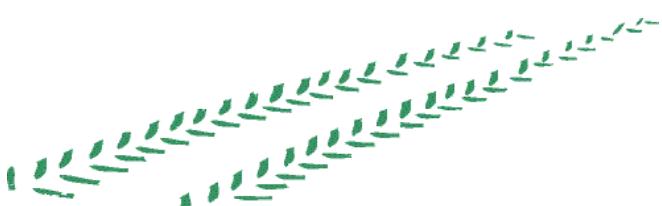
Saman med Skogselskapet, Norsk Bioenergiforening (NOBIO) og Norsk Landbruksrådgivning avslutta vi i 2012 eit prosjekt om fornybar energi. Bondelaget gjennomførte 25 møter i 6 fylker der me gjekk gjennom energistrategien vår. Skogselskapet informerte om teknologi, flaskehalsar og infrastruktur for gardsvarmeanlegg.

Biogass

I januar 2012 var Norges Bondelag med under opninga av eit nytt biogasslaboratorium på UMB. Der står det no 12 par reaktorar kor det vert forska på gassutbytte frå ulike tilsettingsstoff til husdyrgjødsel.

Norges Bondelag har arbeidd med aktivitetar for å fremje produksjon av biogass. Me har lenge hatt eit samarbeid med Avfall Norge, Østfoldforskning og Bellona. Me har medvirka til at regjeringa våren 2013 får på plass ein nasjonal strategi for biogass.

I samarbeid med Energi Norge og Bioforsk arbeider me for å etablere ein KSL-modul for produksjon av biogass, med fokus på opplæring. Vi deltek aktivt i ei rekke aktivitetar knytt til forsking langs heile verdikjeda, og er positive til at det vert utvikla fleire låg-kost-biogassreaktorar.

Natur- og ressursforvaltning

Ulv

Som ei oppfølging av rovdyrforliket av 17. juni 2011 sette Miljøverndepartementet ned eit utval 27. mars 2012 som skulle evaluere ulvesona. Trass i at beiting i utmarka med frittgåande sau i ulvesona nærest er avvikla, er konfliktane framleis store. Dei er i stor grad knytte til tap av jaktintekter, tap av jakttradisjonar, tap av hundar, redusert livskvalitet på grunn av nærgåande ulv og at ulv i grenseområdet ikkje tel med i bestandsmålet.

Styret handsama den norske ulveforvaltninga 25. september og vedtok at Norges Bondelag sitt primære standpunkt er at det ikkje skal vere ulv i norsk fauna og at målet om tre årlege, heilnorske ynglingar av ulv må bort. Så lenge Stortinget har sagt det skal vere årlege ynglingar av ulv i Noreg, er Norges Bondelag sitt sekundære standpunkt at ein må halde på ulvesona, men redusere omfanget slik at Glomma vert vestre grense sørover til Øyeren.

Vidare må forvaltninga av ulv i Noreg vere tilpassa:

- Livskvalitet og tryggleik for folk
- Utnytting av utmarksbeite som ressurs for produksjon av sau, storfe og tamrein
- Tryggleik for dyrevelferd hjå beitedyr
- Beitemarket som skapar leveområde for truga artar av planter, sopp og insekt
- Jakttradisjonar og inntekter til grunneigarar og lokalsamfunn som vert skapte med basis i jaktutleige

Ved bestandsregistrering meiner Norges Bondelag at ulv som oppheld seg på begge sider av riks-grensa mellom Noreg og Sverige skal reknast inn i den norske bestanden med ein faktor på 0,5. Ulvesona må forvaltast på ein konsekvent måte. Det må innførast fri jakt gjennom heile året på ulv som oppheld seg utanfor sona og det må leggjast til rette for skadeuttak også innanfor ulvesona. Norges Bondelag meiner at dyreeigarar som vert tvinga til å slutte med beitedyr på utmarksbeite skal få full kompensasjon, jf. Rendals-dommen. Dette omfattar også dei som frå før har måtte slutte med beitedyr grunna rovdyr. Grunneigarar i sona som har ulveflokkar på sin eigedom, må få erstatning for reduserte jaktintekter som følgje av ulven sin predasjon av hjortevilt.

Norges Bondelag har eit godt samarbeid med Lantbrukarnas Riksförbund i Sverige og organisasjonane kom 19. april med eit felles opprop om den skandinaviske ulveforvaltninga.

Rovdyrerstatning

Mange sauebønder er frustrerte over dei strenge krava til dokumentasjon som miljøforvaltninga stiller for å betale ut rovriterstatning. Dette resulterer i at det vert brukt store ressursar både hjå saueeigarane og i Statens Naturoppsyn for å finne sauekadaver. Miljøverndepartementet sitt ekspertutval for erstatningsordninga for husdyr la fram si innstilling 1. juli 2011, men saka vart først sendt på høyring i april 2012. I høyringssvaret la Norges Bondelag til grunn at dagens erstatningsordningar for husdyr må behaldast, men gjerast betre på følgjande måte:

- Forenkla skadedokumentasjon
- Avgrensing av Fylkesmannens skjønnsrom
- Gjennomgang og forenkling av erstatningssatsar
- Vidareføring av normaltapsprosjektet
- Betre datagrunnlag og kvalitetskontroll på besettingsnivå
- Betre samordning av relevante databasar
- Styrke koplinga mellom erstatning og tapsredusrande tiltak

Norges Bondelag meiner ei meir geografisk differensiert erstatning må vurderast. Dette vil seie at alt tap utover normaltap skal bli erstatta, uavhengig av tapsårsak, i område med ein viss venta førekommst av rovvilt. Samtidig rår Norges Bondelag frå at satsane for erstatningsbeløpet vert nedjusterte sidan dette er i strid med Naturmangfaldlovens paragraf 19 som gjev dyreeigar rett til full erstatning for tap og følgjekostnader for husdyr drepne av rovdyr.

I 2006 gjekk over 60.000 sauer tapte i rovdyr-område. Av desse vart 65,3 prosent erstatta. Etter at Direktoratet for naturforvaltning i 2008 gav fylkesmennene beskjed om å stille strengare krav om kadaverdokumentasjon til saueeigarane, har ein relativt mindre del av det totale talet sau som det er søkt erstatning faktisk fått slik erstatning.

I 2012 vart berre 56 % av talet omsøkt rovdyrdrepe sau erstatta. Dette vil seie at over ein tredel av erstatningsreduksjonane sidan 2006 skuldast at statens praksis er blitt strengare, ikkje at rovdryra tek mindre beitedyr. Differansen utgjer 4.205 tapte, ikkje-erstattar sau, med ein verdi for sauebøndene på om lag 9,5 millionar kroner. Norges Bondelag meiner dette er i strid med føresetnadene som Stortinget har sett for rovdyrforvaltninga, og har saman med Norsk Bonde- og Småbrukarlag gått inn som parts-hjelparar for sauebonde Ola Krokan frå Oppdal, som har stemna staten for avkorting av rovdyrerstatning. Saka vart først reist av Norsk Sau og Geit.

FKT-prosjektet

FKT-prosjektet (førebygging og konfliktdumping) er ei felles satsing mellom organisasjonane Norsk Sau og Geit, Norsk Bonde- og Småbrukarlag og Norges Bondelag. Det overordna målet er å gjennomføre tiltak som skal førebygge tap av beitedyr til rovvilt og samtidig dempe konflikten mellom beitenæringa og rovviltforvaltninga.

Kvalitetsproduksjon og miljø

Krav om mosjon for storfe i lausdriftsfjøs

«Forskrift om hold av storfe» har hatt krav om at storfe i lausdriftsfjøs frå 2013 anten skal på beite eller ha mosjon i luftegard dersom beiting ikkje er praktisk mogleg. Norges Bondelag ynskjer størst mogleg bruk av beiteressursane, samstundes har me vore opptekne av at ein finn fram til gode og praktisk anvendelege løysingar for dei som får utfordringar med å tilpasse seg kravet. I samarbeid med TINE har Bondelaget jobba for at Mattilsynet skal få på plass ei god rettleiing i korleis kravet kan etterlevast. I desember 2012 utsette Landbruks- og matministeren kravet med eitt år. Bønder som må tilpasse seg kravet får difor betre tid til å førebu seg. Norges Bondelag vil følgje prosessen vidare i 2013.

Infokampanje om GMO

I jordbruksoppgeret 2010 vart det løyvd ein million kroner til ein informasjonskampanje om genmodiferte organismar (GMO). Kampanjen har vore i regi av Nettverk for GMO-fri mat og fôr. Som ein av organisasjonane i nettverket har Bondelaget fått tildelt midlar frå kampanjen. Saman med andre landbruksorganisasjonar har det blitt produsert ein film som viser kva for utfordringar bønder i land der GMO-produksjon er utbreidd står overfor. Filmen og anna informasjonsmateriell er å finne på bondelaget.no.

Helse, miljø og tryggleik

Bonden er gardenes viktigaste "innsatsfaktor". Norges Bondelag arbeider for at garden skal vere ein sikker arbeidsplass og ein trygg stad å bu. Det er ei stor oppgåve. I 2012 mista 6 livet på jobb i landbruket (ein meir enn i 2011). I perioden 2000-2012 har 117 mista livet i arbeidsulukker i landbruket. Talet på skadde kjenner vi lite til, men vi veit at ei ulukke fører med seg store kostnader for garden, for samfunnet og for næringa. Å få ned talet på hendingar som vi ikkje vil ha, vil sikre kvalitet, lønsemd, trivsel og godt omdøme for heile næringa og landbruket si verdikjede.

Norges Bondelag legg vekt på arbeidsmiljø og HMS for å

Vernebuksedemonstrasjon i HMS-kampanjen. Foto: Landbruks HMs-tjeneste

trygge liv, helse, materielle verdiar og miljø. Det handlar om ”praktisk arbeid på rett måte”, men og at ein skal tenkje gjennom kva ein skal gjere for å unngå skadar og ulukker på eigen gard. Å sikre eiga helse og evna til å arbeide, er ein viktig føresetnad for lønsemid i drifta.

Kompetanse er viktig for å få dette til. Kurset ”Praktisk HMS-arbeid” er laga til for å skaffe bonden den kunnskapen som arbeidsmiljøloven krev. Bonden har eit mangfald av oppgåver som krev brei kompetanse, om planter, dyrking, dyrehald, maskiner, verktøy, osb. Arbeidet fører med seg mange farlege situasjonar, difor er arbeidet med helse, miljø og tryggleik så viktig. Å trenere seg i å kartlegge fare og problem, vurdere risiko i verksemda og gjere tiltak som tek bort fare/risiko. Oppfordringa frå Norges Bondelag og andre om å lære har gjeve resultat: Om lag 15.000 bønder har til nå gjennomført kurs i Praktisk HMS-arbeid - dei har ”nødvendig og dokumentert HMS-kompetanse”.

Norges Bondelag samarbeider med Landbrukets HMS-tjeneste (LHMS) i saker om helse, tryggleik og arbeidsmiljø. LHMS tilbyr medlemskap, kurs og andre HMS-teknester til landbruket over heile landet, i samarbeid med lokale bedriftshelsetenester. Drifta av LHMS gav gode resultat i 2012, blant anna auke i talet på medlemmer. I 2012 starta kampanjen ”Tryggleik og overskot”, om

arbeidsmiljø og HMS i landbruket. Kampanjen legg vekt på lokale fagarrangement som til dømes markdagar eller skogdagar. Nær 200 slike fagmøter fann stad i 2012, mange i regi av lokale bondelag. Fagmøta har tema med praktisk nytte for garden og bonden. ”Sikker handtering av store dyr” er eitt av seks tema, ”Trygg bruk av traktor” er eit anna. Fagarrangementa er gratis for alle som er knytt til landbruket. Kampanjen er eit samarbeid mellom offentlige og private aktørar i landbruket. Det er mellom anna bevilga 1 mill. kr til arbeidet over jordbruksavtalen, medan private aktørar har bevilga over 2.2 mill. kr.

I desember 2012 fastsette Arbeidstilsynet nye grenser for mengd ammoniakk i arbeidsatmosfære - til dømes i fjøs. Arbeidstilsynet har lytta til argumenta som Norges Bondelag og resten av landbruket var samde om. Arbeidet er avslutta. Dei nye reglane gjeld frå 1.1.2013, men med overgangsordning til 2024 for driftsbygningar frå før 2002.

Norges Bondelag har god kontakt med Arbeidstilsynet. Bondelaget har representant både i Arbeidstilsynet sitt råd og i Arbeidstilsynet sitt regelverksforum. Her er det også god kontakt med andre organisasjoner i arbeidslivet om arbeidsmiljø og HMS.

HMS-kampanje, traktor - trygg drivaksel. Foto: Landbrukets HMS-tjeneste

Brannvern

Bondelaget sin innsats på brannvern i landbruket skjer hovudsakleg gjennom leiring av Landbrukets brannvernkomité (LBK). Dette er eit samarbeidsforum for statlege brann- og bygningsmyndigheter, forsikringselskap og landbruksnæringa, med totalt 18 medlemmar. Med bakgrunn i at 70 % av brannane har årsak i el. og bruk av el., har LBK i 2012 prioritert tiltak for å redusere talet brannfarlege feil i eksisterande og nye el-anlegg i landbruket.

For å redusere talet brannfarlege el-feil i eksisterande bygg i landbruket, har tiltaket vore ein forbetra el-kontroll. I tillegg er det teke i bruk termografering, dvs. bruk av infraraudt kamera som viser temperaturforskjellar i el-anlegget. For å finne omfang, tidsbruk og kostnad med denne typen kontroll, blei det sett i gang eit pilotprosjekt der 20 produsentar i Vestfold har delteke, hovudsakleg svineprodusentar. Denne næringa er hardast råka av brann i norsk landbruk.

El-kontroll med termografering er seinare også brukt som ein del av HMS-kampanjen i landbruket for svineprodusentar. Gjensidige har tilpassa sitt system for rabattar, slik at gjennomført el-kontroll etter denne

standarden, og utbetring av påviste brannfarlege feil, skal utløyse en rabatt som meir enn betalar kontrollkostnadane i løpet av det treårige intervallet for kontroll av husdyrbruk.

Det lokale el-tilsyn (DLE), som har det offentlege tilsynet med el-anlegg, har prioritert nye el-anlegg for sine kontrollar i 2012. På 1.400 kontrollar av heilt nye elektriske anlegg blei det avdekka 464 avvik med farlige feil. Av de totalt ca. 6000 kontrollar, i all hovudsak utført på bustadar, blei det avdekka omlag 2.000 avvik av "farlighetsgrad 3", noko som representerer brann og berøringsfarlege punkt i elanlegget. Funn i pilotprosjektet i Vestfold viser at det er enno fleire feil i klasse 3 i landbruket

For å redusere talet brannfarlege el-feil i nye bygg i landbruket har LBK starta eit arbeid for kompetanseheving og dokumentering av kompetanse for el i landbruksbygg for elektrikarar. Utgangspunktet er ein modell for landbrukselektrikarar i Sverige, med kurs, avsluttande prøve og dokumentasjon for bestått kurs. Det er innleia dialog med Nelfo, som fagorganisasjon for elektroentrepreneurane, for å forsøke å få til eit samarbeid for å redusere talet el-relaterte brannar.

HMS-kampanje, brannslukking. Foto: Landbrukets HMS-tjeneste

Kompetanse, utdanning og forsking

I januar handsama styret kompetansekrav i landbruksnæringa.

Norges Bondelag meiner at alle utøvarar i landbruksnæringa skal ha grunnleggjande kompetanse innan produksjon og drift. Med grunnleggjande kompetanse meiner ein landbruksutdanning (agronom/gartnar) i vidaregående skule eller tilsvarande realkompetanse. Føresetnadane er at:

- Alle elevar i vidaregående skule får lovfesta rett til både yrkeskompetanse og studiekompetanse
- Fleksibel agronom- og gartnarutdanning tilpassa vaksne er tilgjengeleg for alle og i heile landet.

Betre Bonde - bedriftsleiring med bakkekontakt

Betre Bonde er ei vidareutvikling og fornying av bedriftsutviklingskurset Bygdekompasset. Tilbodet skal vere ein grunnstein i bedriftsleiring som deltakaren kan bygge vidare på. Kurset gjev deltakarane ein grunnleggjande tankegang om leiing og hjelp til å avdekke kva for område innan leiing du må fokusere meir på. Kurset gjev avklaring på kva du treng for å utvikle deg og garden vidare.

Manus for kurset er ferdigstilt i 2012 og kurstilbodet vert lansert i 2013. I desember vart det gjennomført ei samling for rettleiarar som skal halde Betre Bonde-kursa rundt om i landet. 16 rettleiarar var med. Samlinga vart halde av Ole Christen Hallesby og Mariann Andersen som har laga det nye kursmanuset. Humørbonden Geir Styve var også med. Styve er dessutan brukt som gjennomgangsfigur i det nye kursmateriellet.

Landbruk i vidaregående skule

Landbruksutdanning i vidaregående skule er ein del av utdanningsprogram naturbruk. For kvart utdanningsprogram er det eit faglege råd som skal arbeide for å utvikle kvaliteten i faga og sjå trendar og utviklingstrekk, slik at dei dekkjer arbeidslivets, den einskilde og samfunnet sitt behov for kompetanse. Norges Bondelag har i mange år sett fram krav om å bli representert i Faglig råd for naturbruk. Vi er framleis ikkje direkte representert, men etter at Norges Bondelag blei medlem av arbeidsgivarorganisasjonen Spekter, har Spekter fått plass i Faglig råd for naturbruk og brukta plassen på ein representant frå Bondelaget. Dette

gjev oss direkte informasjon og betre moglegheit til å vere med og påverka.

Drøftingar om fagskuleutdanning. Foran Brita Skallerud og Solveig Skogs

Fagskule

Fagskule er yrkesretta utdanning utover vidaregåande skule-nivå. Norges Bondelag arbeider for å få fleire fagskuleutdanninger innan landbruk og har delteke i mange fora der fagskule har vore tema. I mars samla Norges Bondelag 35 deltakarar til felles drøftingar om fagskuleutdanning. Rett før jul 2012 fekk Fagskolen Innlandet og Hvam videregående skole godkjent fagskuleutdanninga Agrotekniker i planteproduksjon og driftsledelse. Frå før finst landbrukstilknytte fagskuleutdanninger ved Tomb, Vea, Hjeltnes og Starum.

Velg Landbruk

Velg Landbruk er eit treårig prosjekt over jordbruksavtalen som no er om lag halvets i prosjektperioden. Prosjektet sitt mål er å auke rekrutteringa til all landbruksutdanning. Norges Bondelag er prosjektansvarleg organisasjon. I oktober 2012 inviterte Norges Bondelag og Velg Landbruk naturbruksskuler og andre til ein felles rekrutteringskonferanse.

Forsking

I juni 2012 vedtok styret i Norges Bondelag organisasjonens første forskingsstrategi. Strategien gjeld frem til 2015 og hovudmålet til strategien er å bidra til at landbruks forskingsbehov vert meir synleg og at forskings- og utviklingsarbeidet som vert gjennomført er meir relevant for bonden. Målet om ein prosent auke i matproduksjon frem mot 2030 ligg til grunn for prioritering av forskingsinnsatsen, som mellom anna inkluderer forsking som vil gje auka matproduksjon på norske ressursar, auka lønsemd i husdyrproduksjonen og tilpassingar til klimaendringar.

Internasjonale forhold

Etter å ikkje ha hatt fast bemanning ved landbrukskontoret i Brussel sidan 2009, har styret i Norges Bondelag vedteke å ta initiativ overfor Norsk Landbruksvirke til ein gjennomgang av det internasjonale arbeidet og praktisk oppfølging med sikte på oppgradering. Oppfølging og handsaming av saker av internasjonal karakter har stor innverknad på rammene for norsk landbruk. Det dreier seg t.d. om EU-relaterte saker og praktisering av EØS-avtalen, WTO-spørsmål og oppfølging av eventuelle nye forhandlingsrundar i WTO.

WTO

2012 var prega av vedvarande stillstand i forhandlingane i Verdas Handelsorganisasjon (WTO). Det årlege WTO-arrangementet Public Forum fann stad i Genève i september, der Hildegunn Gjengedal deltok for Norges Bondelag.

EU og EØS

Norges Bondelag fortsett sitt engasjement og økonomiske støtte til Nei til EU. Eit eventuelt norsk EU-medlemskap ville hatt store negative konsekvensar for landbrukskontoret. Det er difor særsviktig å oppretthalde engasjementet sjølv om meiningsmålingane for tida tyder på solid motstand mot norsk EU-medlemskap.

I januar 2012 avleverte Europautredninga sin rapport NOU 2012:2 "Utenfor og innenfor EU. Norges avtaler med EU", noko som skapte liv i debatten kring EØS-avtala. Norges Bondelag bidrog i prosjektet "Alternativer til dagens EØS-avtale" som 9. mars la fram ein alternativrapport. Som ei oppfølging av Europautredninga behandla Stortingets utanriks- og forsvarskomite Stortingsmelding 5 (2012-2013): "EØS-avtalen og Norges øvrige avtaler med EU" hausten 2012. Norges Bondelag nyttar høve til å kome med innspel om at avtala har stor innverknad på norsk landbruk, trass i at landbrukskontoret utgangspunktet skulle haldast utanfor EØS-avtalen.

Internasjonale organisasjonar

WFO

Berit Hundåla har sete som styremedlem frå Europa i World Farmers' Organisation (WFO) der både Norges Bondelag og Norsk Landbruksvirke er medlem. Styret i WFO består av ein representant frå kvart

kontinent. Hundåla har representert europeiske bønder i kraft av styrevervet ved ulike arenaer gjennom heile året. Ved generalforsamlinga i Roma i juni vedtok WFO politiske styringsdokument for organisasjonen på miljø og klima, matsikring og matkjedemakt.

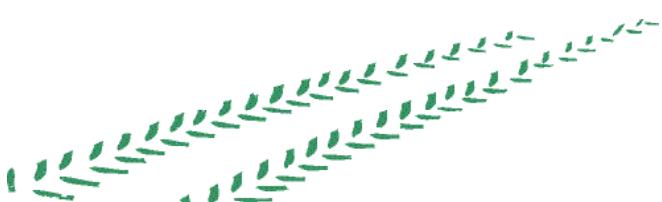
1. nestleiar Berit Hundåla er styremedlem i WFO

COPA-COGECA

Norges Bondelag har ei partnarskapsavtale med EU-bøndene sin bonde- og samvirkeorganisasjon, COPA-COGECA. Gjennom partneravtala kan Norges Bondelag og Norsk Landbruksvirke delta i EØS-relevante arbeidsgrupper og styremøte (presidiemøte) etter nærmere avtale. I oktober vart det arrangert ein større konferanse i Budapest der Norges Bondelag var representert.

NBC

Nordiske Bondeorganisationers Centralråd (NBC) er ein nordisk fellesorganisasjon for bonde- og samvirkeorganisasjonar. Organisasjonen har ikkje eit permanent sekretariat, leiarvervet går på rundgang. Danmark har sidan september 2011 hatt leiarvervet. Bondelags- og samvirketoppene møtes til presidiemøte kvart år, og år om anna til eit utvida presidiemøte. Årets presidiemøte var i Finland med god deltagning frå Norges Bondelag.

Kommunikasjon

Forankringa av kommunikasjonsstrategien Kjærleik til norsk mat prega arbeidet gjennom 2012. Strategien strekar under satsinga på kommunikasjon som ein viktig del av organisasjonen sin arbeidsmåte, og som eit viktig reiskap i arbeidet med å betre rammevilkåra for medlemmane i Norges Bondelag.

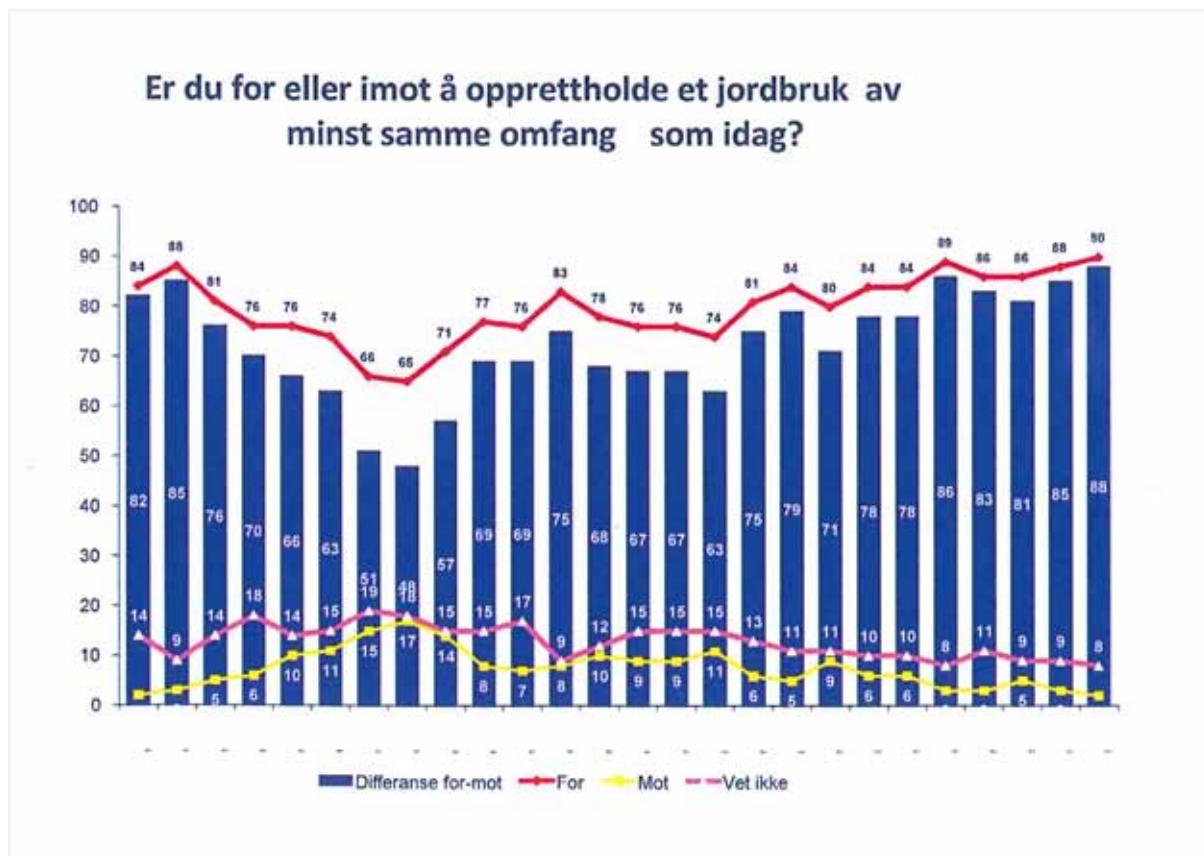

Kommunikasjonsstrategien prioriterer arbeidet i organisasjonen slik:

- Bygge ut alliansen med folk flest
- Tale på vegne av fleire
- Bruke potensialet i organisasjonen
- Landbruket er ein viktig del av næringslivet
- Nyte handlingsrommet i nye media
- Vidareutvikle omdømmebyggjarane som Open Gard og Den grøne skulen

90 % støttar landbruket

Heilt sidan 1979 har Ipos MMI (tidlegare Markeds- og Mediainstituttet) gjennomført ei undersøking for Norges Bondelag om kjennskap og haldninga til landbruket. Oppslutninga er no på eit rekordnivå, heile 90 % meiner at omfanget av jordbruket bør oppretthaldast på dagens nivå. Dette er det høgaste talet sidan målingane starta. Det er også høg tilslutning til bevilgingane til jordbruket over statsbudsjettet, 79 % er positive.

Påskekampanje

Slagordet for årets kampanje var: Ingen egg utan høner, ingen mat utan bønder.

Kampanjen hadde to målsettingar:

- bygge eit positivt omdøme for landbruket på lengre sikt gjennom en offensiv samfunnkontakt og lettfattelig faktainformasjon
- Å påverke moglegitene for eit godt jordbruksoppjør.

Kampanjeperioden var frå februar til april 2012, med vekt på veka før påske. Lokallaga tok kontakt med lokale politikarar og folk flest. Fylkeslaga tok kontakt med politikarar på fylkesnivå.

Alle lokallag og fylkeslag fekk tilsendt eggekartongar med skrift ingen egg uten høner, ingen mat uten bønder, påskeavis med konkurransar, enkel faktainformasjon og oppskrifter, samt brosjyren Landbrukspolitikken på 10 minutt. Det blei også invitert til ein konkurranse om å måle det finaste påskeegget.

Påskekampanjen vart godt teken i mot i lokal-laga, med lettfatteleg bodskap og positiv vinkling. Alle fylkeslaga hadde møter med fylkespolitikarane i samband med påskekampanjen. Det var i hovudsak møter med heile fylkestinget eller relevante fylkesutval. Fylkeslaga rapporterte.

Den nasjonale markeringa av Påskekampanjen var ein kampanjedag utanfor Stortinget 27. mars. Vi inviterte ca 300 stortingspolitikarar, statsrådar, statssekretærar, politiske rådgjevarar og partigrupper til å møte oss utanfor Stortinget. Alle fekk personleg, handskriven invitasjon, i tillegg til e-poster og personlege SMS. Vi registrerte ca 40 ulike personar frå alle parti, næringskomiteen, ein statsråd (Ola Borten Moe), rådgjevarkorpset, Statsministeren sitt kontor, mfl. Bondelagskokken laga smaksprøver. Desse haldt appellar: Nils Bjørke, Terje Lien Aasland (AP, leder av næringskomiteen), Rigmor Andersen Eide (KrF), Irene Lange Norddal (SP) og Marte Hemma (NBU).

Vi fekk god mediedekning av aktivitetane lokalt, men ingen riksdekkande oppslag ut over Nationen.

Leiar i Næringskomiteen, Terje Aasland

Frå kampanje i Nord-Trøndelag

Frå kampanjen i Buskerud

Styremedlem Synne Vahl Rogn og nåværende landbruks- og matminister Trygve Slagsvold Vedum

Brot i jordbruksforhandlingane

Då brotet i jordbruksforhandlingane var eit faktum den 12. mai, vart det satt i gang aksjonar i tre fasar. Fase 1, med lokale aksjonar, blei starta mandag 14. mai. Det er meldt tilbake at eit stort fleirtal av lokallaga var involverte i aktivitetar i samband med markering av brotet i jordbruksforhandlingane. Stor kreativitet og innsatsvilje blei vist, og markeringane gjekk i all hovudsak for seg på ein ryddig måte. Mange av fylka tok i bruk Østfold Bondelag sitt klistermerke av Jens med hønelua til ulike føremål, spesielt vart dei brukt til å dekorere rundballar som blei utplassert mange stader i landet.

Fase 2 var "Aksjon brødstopp", som blei varsla av NRK og TV2 kl 19.00 mandag 14. mai, og sjølv om TV2 hadde fått tak i eit internt notat med dei fleste detaljar, hadde dei ikkje tilgang på sluttidspunktet for blokaden. Tysdag 05.00 blei blokadar sett i verk på Norgesmøllen sine anlegg på Vaksdal, Buvika og Skien, og Lantmannen sitt anlegg på Bjølsen. Medlemmar og bondelagets utvida kontaktnett blei oppfordra til å starte utkjø av brød gjennom SMS, via nett, facebook og mail.

Over heile landet kjøpte bondelagsmedlemmar og sympatisørar opp brød. Utkjøpet førte til at folk flest kjøpte nokre brød ekstra, og vi fekk den hamstringseffekten vi ønskja. Det kom etter kvart tilbakemeldingar frå heile landet om tomme brødhyller. Media rapporterte om brødmangel og gav overskrifter som "Bøndene fekk det hysteriet dei ville".

Frå påskekampanjen i Oppland

Fase 3 starta 21. mai og omlag 2.300 personar og 40 traktorar deltok i opptoget bondelaget arrangerte i Oslo. Alle tilsette sentralt var mobilisert til å ta i mot tilreisande og bakgarden i Schweigaardsgate 34 var omgjort til et myldrande folkeliv med plakatsnekring, servering og annen service. Av brødet som vart kjøpt i Oslo under fase 2, blei det same morgen smurt 8.000 brødkiver til gjestene.

Markeringsa besto av i tillegg til tog frå Landbrukets hus via Stortinget til Statsministerens kontor, av appeller og kulturinnslag. Det var appeller av bl.a. leiarane i Norges Bondelag og Norsk Bonde- og Småbrukarlag, AP-ordførar i Åfjord Vibeke Stjern, Sveinung Svebestad, NL og Lars Iver Wiig, NNN. Oppotget blei møtt av statssekretær Svein Fjeldstad og statsråd Lars Peder Brekk på vegne av regjeringa.

Vi ønskja å styre marsjen til Statsministarens kontor på Forsvarsdepartementets eigedom. Dialogen med Forsvarsdepartementet hadde starta tidleg i mai, og vi hadde heilt til det siste håpet å få kome inn på plassen bak murane, men dette blei til slutt avvist kort tid før demonstrasjonen skulle finne stad. Derfor måtte 2.300 bønder og scene få plass i Glacisgate, ei blindgate på 1380 kvadratmeter. Appellar og underhaldning var likevel høyrbart og stemninga var god.

Brot i jordbruksforhandlingane med aksjonar i heile landet

Brot i jordbruksforhandlingane. Frå avsluttande aksjon i Oslo

Bondelaget på nett

Norges Bondelag sine sider på internett, bondelaget.no, er etablert som ein av dei viktigaste kanalane for å spreie kva Norges Bondelag jobbar med, kva Bondelaget oppnår, kva Bondelaget meiner og seier og kor organisasjonen deltek i politiske eller andre aktivitetar.

I 2012 hadde nettsidene om lag 220.000 unike besøk, ei auke frå året før. Saman med eit tal på sidevisningar på nær 1,7 millionar, er talet på brukarar eit døme på at nettsidene er ein viktig kanal i kommunikasjonsarbeidet i organisasjonen.

Hausten 2012 vart det og set i verk eit eige prosjekt som skal munne ut i nye nettsider som skal bli meir moderne, og tydelegare på dei politiske sakene Bondelaget jobbar med til ei kvar tid, samstundes som sidene skal presentera fakta kring landbruket i Noreg.

Service på nett

Nettsidene gjev og service til brukargrupper både i og utafor organisasjonen. Nettbutikken, sidene for lokallag og tillitsvalde og sidene om medlemskap er til ei kvar tid blant dei ti mest besøkte på bondelaget.no. Talet på bestillingar i nettbutikken auka frå ca 1.600 i 2011 til ca 2.400 i 2012.

I nettbutikken kan både fylkes- og lokallag, medlemmar og andre bestille materiell. Bonde- produkt er populært. I 2012 har 7.500 t-skjorter, genserar, mm med teksten BONDE fått nye eigalarar. Ein god del av t-skjortene var delt ut som kampanjemateriell, resten er seld frå nettbutikken. I 2012 er det laga fleire nye produkt som er blitt tekne godt i mot, mellom anna hettegenser og babytrøye med BONDE, og t-skjorte med BONDEVENN. BONDE-caps og kokkeforkle med Kjærleik til norsk mat er og populært.

Sosiale media

Målgruppa til Norges Bondelag si Facebookside er medlemmar og folk som er opptekne av arbeidet til Noregs Bondelag. Vi vil vise kva Bondelaget er engasjerte i og arbeider for, og samstundes skape engasjement blant tilhengarane våre.

Det vert publisert eitt til tre innlegg frå Bondelaget kvar veke, og responsen har også gjennom dette året vore aukande og positiv. Spesielt fekk vi god respons under jordbruksforhandlingane og brotet i mai. Norges Bondelag på Facebook hadde i utgangen av året i underkant av 3.000 tilhengrarar. Tilhengrarar, kommentarar, likt og delingar når stadig nye høgder.

Facebook blir vurdert som eit nyttig verktøy for å nå medlemmar og folk flest. Norges Bondelag har også profil på Twitter, og opplever god respons. Twitter blir vurdert som nyttig for spesielt å nå bransjefolk, politikarar og journalistar.

Open Gard

I 2012 var det arrangert Open Gard 70 stader. Vi reknar med at over 50.000 personar vitja ein Open Gard i løpet av året. 53 av arrangementa var på ein gard, resten på bygdetun, i lag med bygdedagar eller anna. Halvparten av arrangementa var på den felles dato 26. august. Open Gard samarbeider med Tine, Nortura og Nyt Norge. Tema for Open Gard var "landbruketsleveranser".

Snikring av fuglekasser på Open Gard, Heddal

For å treffe Oslo-folket og avlaste arrangørar som kan vente seg mange besökande, fekk arrangørar i Akershus ein samla stønad på 33.450 kr til lokallaga i Ullensaker, Nittedal/Hakadal, Søndre Høland og Asker/Bærum. Alle arrangementa vart presentert på bondelaget.no, og mange delte bilete frå sine arrangement på bondelaget si side på facebook.

Den grøne skulen

Skulekontaktar i lokallag i heile landet står for den praktiske aktiviteten i Den grøne skulen. Mange lokallag arrangerer gardsbesøk og aktivitetar på ulike alderstrinn i skulen. Det sentrale arbeidet med Den grøne skulen vert finansiert i et spleislag mellom Norges Bondelag og Norsk Landbrukssamvirke. Opp mot halvparten av alle bestillingar i nettbutikken gjeld skulemateriell for barneskulen, det er både skular, bønder, lærarar og andre som brukar materiellet.

I 2012 har vi tatt i bruk ein ny kanal for å få ut materiell om landbruk til ungdomsskuler og vidaregåande skuler. Heftet Landbrukspolitikk på 10 minutt er distribuert gjennom SubjectAid, eit firma som marknadsfører gratismateriell til skulane. Materiellet har fått gode tilbakemeldingar og har blitt bestilt av mange ungdomsskular og vidaregåande skular som vi ikkje har nådd tidlegare. I alt er 1.669 hefte sende ut frå Subject Aid.

I 2012 blei det utvikla nytt materiell som lokallaga kan bruka i ungdomsskulen: Trygg på jobb - med landbruk som eksempel. Dette er ein aktivitet over ein heil dag, laga med utgangspunkt i kurset Praktisk HMS-arbeid. Opplegget er lagt ut på sidene for skulekontaktar på bondelaget.no.

Askeladdprisen

Charlotte Holberg Sveinsen vart årets Askeladd 2012 for arbeidet sitt med kafé- og landlivsutvikken Skafferiet på Helgøya i Hedmark. Juryens grunngjeving for prisen var mellom anna at ho trudde på ideen sin, og har skapa ein suksess som framhevar landbygda og Helgøya på ein flott måte. Ho har gjort ideen sin til levebrød, med ein innsats og ein vilje som imponerte juryen. Med heimebakst og landliv har ho skapt ein fristad og eit pusterom i kvardagen for tilreisande.

Prisen på 30.000 kr vart delt ut i samarbeid med Landkredit SA, under årsmøtet på Lillehammer. Askeladdprisen vart i år delt ut for 17. året på rad, til ungdom under 35 år, som er i ferd med, eller som har etablert næringsverksemd på bygdene. Juryen mottok 12 spennande søknader.

Bondelagskokken

Kurt Sverre Øraas, dagleg leiar ved Curtisen på Fredriksten festning i Halden, har vore bondelagskok-

ken i 2011-2012. Nytt kokkestipend vart kunngjort hausten 2012, og ny bondelagskokk vert lansert i januar 2013.

Noregs Bondelag søker engasjerte kokkar som brenn for norske råvarer og norsk landbruk. Bondelaget sitt kokkestipend har ein varigheit på to år, og er på 100.000 kroner. Pengane skal nyttast i eit nært samarbeid med bønder og produsentar av lokalmat. Det skal òg bidra til å forsterke og utvikle den norske matkulturen gjennom matglede og matstoltheit. Bondelagskokk Kurt Sverre Øraas gjekk bort i desember 2012.

Bondevettpisen

Bondevettpisen går til personar som har profilert landbruket i Noreg på ein positiv og overraskande måte, og som samstundes er med på å byggje opp under viktige heita av norsk mat, matkultur, historie og opphav.

I desember vart utanriksminister Espen Barth Eide tildekt Bondelaget sin Bondevettpris. I grunngjevinga sto det: For å stå på for norske interesser og norsk landbruk i tollverndedebatten. Det var god medieoppslutning under overrekkinga i Landmarkstua i Landbrukets hus.

Espen Barth Eide vart tildelt Bondevettprisen

Deltaking og samarbeid

Agroteknikk

Traktor- og maskinbransjen si messe Agroteknikk vart arrangert 15.-18. november med ny rekord med over 28 000 besøkande. Norges Bondelag hadde stand der samarbeidspartnerane Landkreditt, Gjensidige, Landbruks HMs-tjeneste og Dadata deltok. I tillegg til kaffi og eple, fekk mange medlemmar juridiske råd og enno fleire ein prat med våre tillitsvalde.

Vårt fokus på Agroteknikk var å profilere Bondelaget som faglag for norske bønder. Det blei i alt seld 600 BONDE-t-skjorter og verva 120 nye medlemmar. Oppsummert er Agroteknikk ein av våre viktigaste arenaer for medlemskontakt, og dette arrangementet var eit av de mest vellukka vi har hatt i sitt slag.

Frå Agroteknikk

Matstreif

Norges Bondelag deltok på Matstreif på Rådhusplassen i Oslo i september. Vi fokuserte på norsk korn, og laga eit opplegg retta mot barn. Hovudaktiviteten var maling av mjøl på handkvern og steiking av sveler, for å vise kva mjøl kan brukast til. Vi arrangerte òg ein kornquiz for barn og foreldre. I teltet fanst informasjon om norsk korn, og ein traktor med såmaskin stod utanfor teltet. Det var tidvis god oppslutnadt av folk som mala mjøl, åt sveler og slappa av på halmballane som låg utanfor teltet. Bondelaget sin stand var plassert i utkanten av området, og det gjorde nok at vi ikkje fekk utnytta publikumspotensialet fullt ut.

Grüne Woche

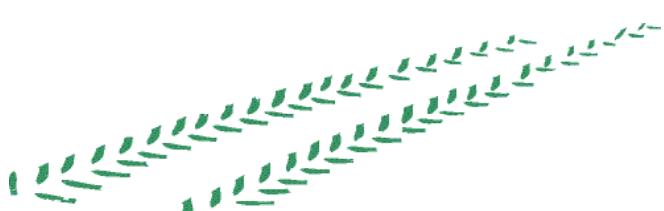
Bondelagsleiar Nils T. Bjørke var med i den norske nærringsdelegasjonen under Internationale Grüne Woche i januar. Den norske deltakinga er eit viktig bidrag i å styrke omdømmet for norsk mat, landbruk og reiseliv. Den norske standen tener òg som ein næringsspolitisk møteplass på høgt nivå. Internationale Grüne Woche (IGW) er den største forbrukarmessa for mat og landbruk i verda. Omlag 60 norske bedrifter var involvert i løpet av messa.

Moods of Norway

Norges Bondelag var og i år ansvarleg for mat til VIP-gjestane under visninga av vinterkolleksjonen til Moods of Norway. Det var Bondelagskokk Kurt Sverre Øraas som serverte norsk fingermat på sitt beste. Visninga er blant dei største under Oslo Fashion Week, og føregjekk denne gongen i Mathallen.

Fritjof-prisen

Norges Bondelag har saman med NHO Reiseliv stifta Fridtjofprisen for Norsk Drikke, og prisen vert delt ut under ei fag samling i Balestrand. Egge Gård fekk Fridtjovprisen 2012 for Islep. Produktet oppnådde 43 av 45 moglege poeng. Leiar i Norges Bondelag Nils T Bjørke sa seg godt nøgde med juryen sitt arbeid og utviklinga generelt i norsk drikke. Det mykje arbeid att for å gjøre norsk drikke til eit like naturleg val til norsk mat som utanlandske vinar.

Organisasjonen

Lokallaga

Ved utgangen av 2012 hadde Norges Bondelag 544 lokallag, sju færre enn ved utgangen av 2011. Nedgangen i tal lokallag kjem av at lag er slått saman seks stader, i Hedmark, Oppland (tre lag slått saman til eitt), Vestfold, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal og Nordland.

Lokallaga er særskilt viktige for Norges Bondelag sin mulighet til å nå fram med standpunktene våre. Dei om lag 2.700 styremedlemmane i lokallaga gjer ein umåteleg viktig jobb gjennom å skipe faglege og sosiale møteplassar for medlemmane i laget, gjennom å møte politikarar for å få bondelaget sine meiningar fram, og gjennom å arrangere Open Gard og arrangement for skular og barnehagar. Det unike lokallagsapparatet med medlemmar i alle kommunane i Noreg gjer at Norges Bondelag er i ei særlig stilling blant organisasjonane i Noreg.

Under brotet i jordbruksforhandlingane i mai 2012 visste lokallaga eit imponerande engasjement og vilje til å setje foten ned overfor politikarane. Kreativiteten og vilja til å skipe lokale aksjonar gav lokallaga stor merksamhet i media, og var med på å gjøre aksjonane i samband med brotet til ein suksess for Norges Bondelag.

Lokallaga har eit breitt spekter av arbeidsoppgåver. Nokon som MÅ gjerast kvart år, nokon som BØR gjerast, og nokon som KAN gjerast. Lokallaga vel sjølv kva dei ynskjer å gjøre fra BØR og KAN-oppgåvene:

Oppgåver som <u>må</u> gjerast	Oppgåver som <u>bør</u> gjerast	Oppgåver som <u>kan</u> gjerast
Gjennomføre årsmøte innan 1. november, sjå § 14 i lovene Ha aksjonsberedskap i tråd med vedtekne planar Informere medlemmane om lagets aktivitet Drive aktiv medlemsverving Følgje opp nye medlemmar Delta på fylkesarrangement: (årsmøte/leiarmøte/regionmøte)	Høyring før jordbruksforhandlingane Følgje opp arealsaker og andre kommunale saker Halde minst eitt fagleg møte Arrangere minst eitt sosialt tiltak Arrangere minst eitt utoverretta tiltak med målgruppe politikarar og folk flest (følgje opp sentrale kampanjar) Ha kontakt med media Følgje opp HMS-kampanjen	Arrangere kurs/studieringar Arrangere Open gard - eventuelt i samarbeid med andre lokallag Delta på bygdedagar eller andre arrangement i bygda Gjennomføre aktivitetar retta mot skulen Drive rekruttering til landbruksutdanning Arbeide med grunneigarsaker

Årets lokallag

På årsmøtet i 2012 vart Eid Bondelag i Sogn og Fjordane kåra til Årets lokallag. Prisen er på 30.000 kr og vart delt ut på grunnlag av godt organisasjonsarbeid. Laget er blant dei største i Sogn og Fjordane. Juryen trakk fram at Eid Bondelag arrangerer fagmøte og sosiale aktivitetar, jobbar målretta mot ungdom og tilflyttarar, er aktive på aksjonsdagar og har fokus på HMS-arbeid.

I 2012 nominerte og markerte 17 fylkeslag eit lokal-lag som kandidat til Årets Lokallag i Norges Bondelag. Årets lokallag i fylkeslaga fekk en pris på 5.000 kr. Blant dei nominerte laga fekk to lag som ikkje nådde heilt til topps heiderleg omtale frå juryen: Øvre Eiker Bondelag i Buskerud og Uskedalen Bondelag i Hordaland.

Knut Tore Hjelle, leiar i Eid Bondelag, mottok diplom for årets lokallag

Fylkeslaga

Bondelaget sine 18 fylkeslag med 17 fylkeskontor er særskilt serviceorgan for lokallag og medlemmar. Fylkeslaga har jamnleg kontakt med lokallaga gjennom leiarmøte, regionmøte, og ulike politiske og faglege møter. Fleire fylkeslag arrangerte i 2012 studietur for lokallagsleiarane, Nordland Bondelag til Finland, Østfold Bondelag til Sveits og Sør-Trøndelag Bondelag til England. Desse arrangementa og turane gjev påfyll og kompetanse til dei tillitsvalde, samstundes som dei møter bønder både frå eige fylke og andre land.

Fylkeslaga gjer og ei særskilt oppgåve i å hjelpe enkeltmedlemmar med eit breitt spekter av spørsmål. Om ikkje fylkeslaget kan hjelpe medlemmane direkte, har dei god oversikt over kvar kompetansen er å finne.

Fylkeslaga er viktige i utforminga av politikken til Norges Bondelag. Gjennom ei rekke høyringar, møte og direkte kontakt, vert synspunktet til medlemmane fremja for leiinga i bondelaget.

I samband med brotet i jordbruksforhandlingane i mai 2012, hadde fylkeslaga ein stor jobb i å halde oversikt over dei lokale aksjonane, koordinere dei nasjonale aksjonane, og å organisere reise og opphold i samband med markeringa i Oslo 21. mai 2012.

Informasjon til medlemmar og tillitsvalde

Bondebladet er Norges Bondelag sitt medlemsblad og redaksjonen lagar mange saker frå bondelagsarbeid på alle nivå. Norges Bondelag har og ei organisasjonsspalte i Bondebladet, med korte meldingar til medlemmane frå fylkeslaga og sekretariatet sentralt.

Alle medlemmer mottok eit informasjonsskriv saman med kontingenentravet i februar, samt Landbrukskalenderen og eit informasjonsskriv saman med Bondebladet i desember.

Lokallaga fekk i 2012 10 sendingar frå Norges Bondelag. Studiehefte, Avtaleguide og Årsmelding vart sendt i posten til alle lokallagsleiarar. Alle lokallag fekk også ein pakke med materiell til Påskekampanjen.

Min side

Hausten 2012 vart ekstranettet med Min side for alle medlemmer, lansert på bondelaget.no. På Min side kan medlemmane endre kontaktopplysningar, sjå kontingenetrundlag og faktura, finne kontaktinformasjon til lokallaget og få tilgang til avtaleverk og standardavtalar. Samarbeidande regnskapskontor og advokatkontor får også tilgang til Min side på bondelaget.no. Ved utgangen av 2012 hadde om lag 1.000 unike brukarar logga seg på ekstranettet.

Kurs for medlemmar og tillitsvalde

Studiearbeid

Etter at Bygdefolkets Studieforbund vart slått saman med Populus vert studiearbeidet no rapportert gjennom Studieforbundet næring og samfunn. Samla har lokallag, fylkeslag og sentralledd rapportert 1.918 studietimar, av dette er det rapportert 1.038 studietimar på "Jordbruksoppgøret 2012".

Studiemateriellet "Jordbruksoppgøret 2012 - Fokus på inntekt" var det viktigaste felles studieemnet i lokallaga. Det er sluttrapportert 96 studieringar (98 i 2011) med 546 deltakrar, 90 kvinner og 456 menn.

I desember vart nytt studiemateriell, "Jordbruksoppgøret 2013 - Nye muligheter!" sendt til lokallaga.

Kurs for tillitsvalde

Avdeling for kompetanseutvikling i Norsk Landbruks-samvirke er ein viktig samarbeidspartner i arbeidet med opplæring for tillitsvalte i fylkeslaga og sentralt. Avdelinga vert finansiert i eit spleiseland mellom Norsk Landbruks-samvirke og Norges Bondelag.

Deltakarar frå Bondelaget på kurs i regi av Norsk Landbruks-samvirke:

På nokre av kursa deltok både tillitsvalde og tilsette.

Lobbyarbeid	6
Valkomitáarbeid	3
Valkomitéseminar	3
Landbrukets	
kvinneseminar	7
Ta grep! 3. samling	4
Bli med! 4 stader	10
Ordførarkurs	2
Landbrukspolitikk	13
<u>Temakonferansen</u>	<u>29</u>
SUM	77

Medlemsundersøking

For å finna ut meir om korleis medlemmane ser på arbeidet som blir gjort i Norges Bondelag og få innspel til forbetingar, vart det sendt ei medlemsundersøking på e-post til 13.770 medlemmer. Det kom inn 3.455 svar (25%).

Dei viktigaste resultata var:

- Dei fleste medlemmene er totalt sett nøgd med medlemskapen i Norges Bondelag. 66,5 % seier at dei totalt sett er nøgd eller svært nøgd. Berre 4,7 % er lite eller svært lite nøgd med medlemskapen. Det er ein klar tendens at medlemmene er meir nøgd jo yngre dei er.
- Medlemmane vart spurta om årsaka til at dei er medlem. Alternativa som omhandlar ord som rammevilkår, forhandlingar, fellesskap i en fagorganisasjon og støtte til norsk landbruk var mykje viktigare enn medlemsfordeler og juridisk og fagleg hjelp.
- I undersøkinga vart det stilt fleire spørsmål om Bondelaget si handsaming av brotet i jordbruksforhandlingane. Ein stor del meiner vi fikk fram bodskapen og ein enda større del meiner Bondelaget var synlege i media. 65,7 % svara at det var rett å bryte forhandlingane. Om lag 20 % var nøytrale eller visste ikkje, medan 14,6 % svarde at det ikkje var rett å bryte.

80-90 % av medlemmene er dagleg på nett, via PC eller smarttelefon, men berre 14 % er innom heimesida til Norges Bondelag ei gong i veka eller oftare.

Medlemskontingent

Samla kontingent til Norges Bondelag og Bondelagets Servicekontor AS i 2012 var 114,3 mill. kr. Dette var om lag 3,1 mill. kr under budsjett. Betalingsprosenten for 2012 var på 94, og gjennomsnittskontingen for dei som betalte var 1.857 kr, mot budsjettet 1.869 kr.

I 2011 var kontingentinngangen 113,4 mill. kr. Dette gav ein gjennomsnittskontingent på 1.833 kr. Betalingsprosenten var på 95.

Tal for areal og produksjon frå Statens landbruksforsvallting som grunnlag for medlemskontingent har gjeve Norges Bondelag betre kunnskap om kva for ein organisasjonsgrad ein har i fylka og dei ulike produksjonane. Høgast organisasjonsgrad er det i fylka Vestfold, Østfold, Akershus og Buskerud. Lågast organisasjonsgrad er det i Finnmark, Troms og Hordaland. Norges Bondelag har om lag 60 % av dei aktive bøndene som medlemmar. Det ligg ei stor utfordring i å auke talet på aktive bønder i organisasjonen.

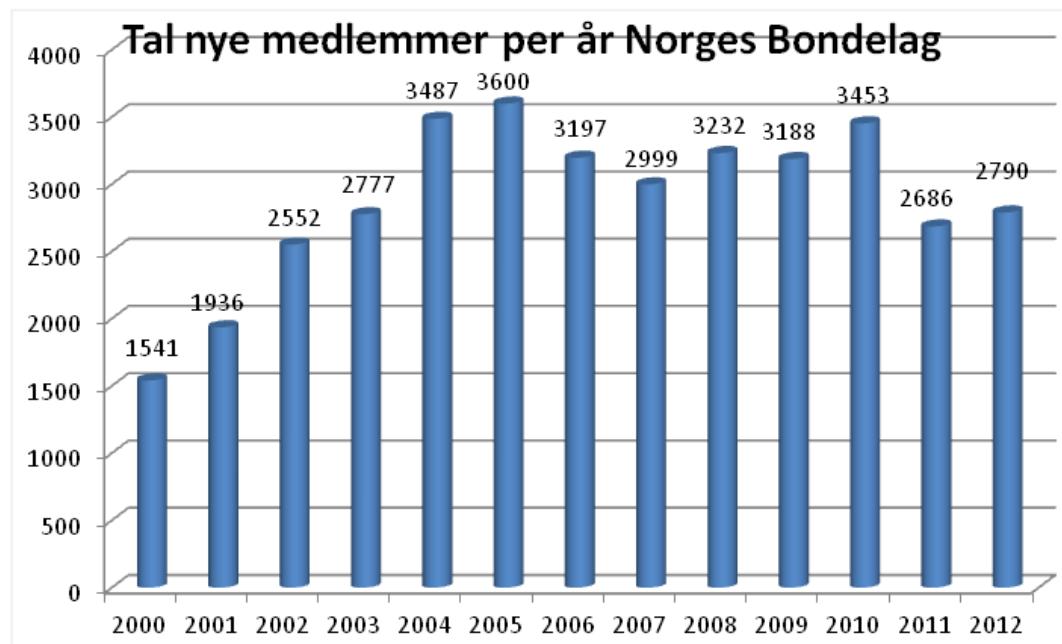
Medlemsverving

Medlemsverving har vore høgt prioritert dei siste åra, og figuren syner at dette har gjeve resultat. Dei nye medlemmene kjem gjennom fleire kanalar, mellom anna SMS-verving, direkte innmelding på internett, som følgje av fordelar i Gjensidige, Landkredit og Agrol og som følgje av vervekampanjar hausten 2010 og 2012.

Verveutval

I september 2011 blei det satt ned eit verveutval som skulle sjå på medlemsutviklinga og vurdere ulike vervetiltak. Resultata av utvalets arbeid vart blant anna:

- Vedtektsendring i Norges Bondelags lover, der styret i lokale bondelag skal peike ut verveansvarleg i styret. Ved utgangen av 2012 hadde om lag 200 lokallag vald verveansvarleg
- Utvikling og gjennomføring av vervekurs for til-litsvalde
- Vervekampanjen "Tørre å spørre" hausten 2012
- Medlemskap med ubetalt kontingent blir stoppa ved utgangen av kontingentåret.

Tal nyinnmeldingar i Norges Bondelag 2000-2012

Verveutval i fylka

Fire fylker søkte om støtte til verveutval i 2012. Verveutvala skal følgje opp vervearbeidet i lokallaga. Fylka får støtte på 15.000 kr per år til drift av verveutvala.

Vervekampanjen "Tørre å spørre"

På slutten av 2012 vart det gjennomført ei vervekampanje i organisasjonen. Målet var at medlemmar og tillitsvalde skulle gjere ein ekstra innsats for å verve nye medlemmar. Kampanjen gav totalt 988 nye medlemmar i denne perioden. Måltaket på 62.000 medlemmer vart ikkje nådd, men mange verva 2 eller fleire nye medlemmer. Vest-Agder, Troms og Finnmark nådde måltaket i sitt fylke. Hedmark, Aust-Agder og Troms vart dei fylka som hadde medlemsauke i 2012.

Dei seks store vervepremiane gjekk til både dei beste vervarane og vart trekt blant alle dei som hadde verva. Den beste vervaren vart Alv Vinjerui frå Vennesla med 15 nye medlemmar. Reidar Eriksen vart heldig vinnar av ein John Deere traktorgrasklippar.

SMS-verving

I 2012 fekk Norges Bondelag om lag 400 SMS-tips i ordninga med Send BONDE namn og nummer til 2030. Tun Telemarketing på Fagernes følgde opp desse tipsa.

Meld deg inn i
Norges Bondelag

2012

NORGES BONDELAG

Utmelde medlemmar

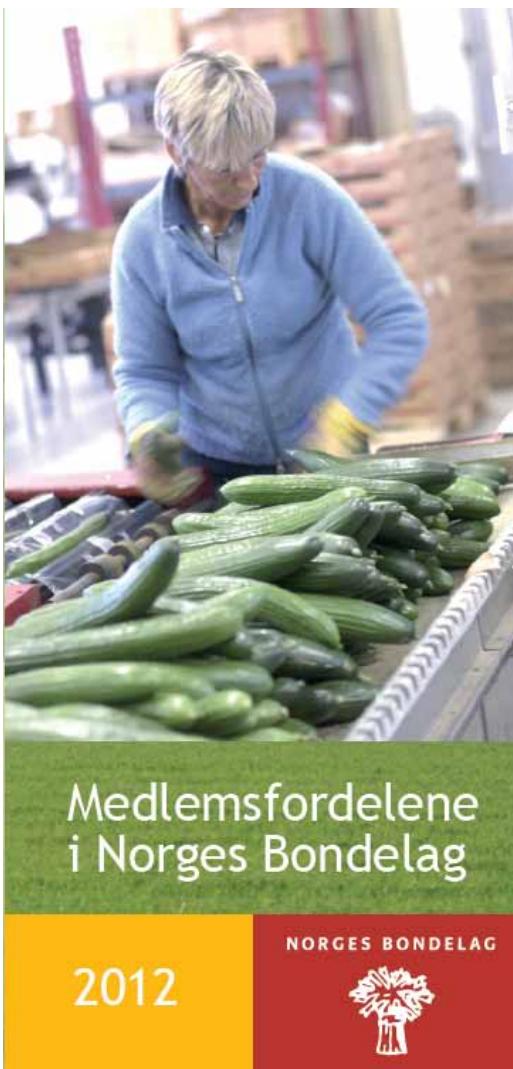
I juni 2012 vart 799 medlemskap stoppa på grunn av ubetalt kontingent i meir enn eitt år. Dette var 10 fleire enn i 2011. Oversikt over utmeldingsårsaker 2008-2012:

Årsak	2008	2009	2010	2011	2012
Ukjend	43,2 %	48,4 %	49,0 %	47,6 %	44,1 %
Ubetalt 1 år	23,8 %	20,6 %	19,6 %	22,2 %	25,1 %
Alder/seld	14,3 %	13,1 %	12,4 %	12,9 %	13,8 %
Død	12,2 %	11,4 %	12,6 %	10,1 %	11,2 %
For dyrt	1,5 %	3,4 %	2,7 %	2,9 %	2,7 %
Politikk	1,7 %	1,3 %	1,7 %	2,5 %	1,2 %
Anna yrke	2,2 %	1,1 %	0,8 %	1,0 %	0,9 %
Flytta	0,7 %	0,6 %	0,8 %	0,7 %	0,8 %
Overgang NBS	0,3 %	0,1 %	0,4 %	0,1 %	0,2 %

Medlemsfordelar

Unge bønder-kurs

I 2012 var det 9 fylker som arrangerte unge bønder-kurs mot 6 i 2011. 182 av deltakarane tilfredsstilte kravet til støtte (176 i 2011). Kursa får gode tilbakemeldingar og er eit viktig tiltak i samband med medlemsverving og oppfølging av nye medlemmar. Tilskotet per delta-kar for medlemmar under 35 år er 1.000 kr, medan det faste tilskotet per arrangement er 10.000 kr.

Agrol

Agrol er eigd av Norges Bondelag og Norske Felleskjøp og har som føremål å forhandle fram avtaler som gjev medlemmane rimelege prisar og gode vilkår på kjøp av varer og tenester. Fordelane i Agrol er Agri-card, straum, telefon og breibandsavtale med Telenor, strømavtalar, hotellavtalar, bilar og fordelar hjå ei rekke andre leverandørar.

Tal i volum og rabattar for dei største avtalane per 31.12.2012: (Tal 2011 i parentes)

AgriCard	41.137 kort (40.061)
Straum	70,4 Gwh (96,9)
Drivstoff,	
Statoil og Shell	39.434.434 liter (41.657.991)
Bilar	956 bilar (1.154)
Mobiltelefoni	23.156 abonnement (21.227)
Fasttelefoni	7.219 abonnement (7.733)
ADSL	1.480 abonnement (1.384)
Mobilt breiband	9.569 abonnement (5.376)
Bygg	27.975.973 kr i omsetning

Landkreditt

Avtalen mellom Norges Bondelag og Landkreditt gjer det enklare og meir lønsamt for medlemmane å bruke Landkreditt Bank. Medlemsfordelane er eigne gebyrfrie medlemskort, gebyrfritak ved lån for nye kunder, fordeler på leasing, fondssparing og vekstkonto. Vekstkontoen har banken sin beste innskotsrente, som i 2012 var blant Norges beste.

Ved utgangen av 2012 hadde Landkredit Bank omkring 9.900 kundar som var medlem av Norges Bondelag. Av desse var knappe 325 heilt nye kundar i 2012. I tillegg var det 15 nye lokallag som oppretta vekstkonto. Ut-lån utgjorde 5.212 mill kr pr 31.12.12, medan innskot utgjorde 2.817 mill kr.

Gjensidige Forsikring

Norges Bondelag har i meir enn 50 år hatt ei avtale om samarbeid med Gjensidige Forsikring. Vi har no ei avtale som gjeld fram til 2019. Avtala gjer rabattar på forsikring for Norges Bondelag sine medlemmar.

Norsk landbruk betalar om lag 2,5 mrd. kr i forsikrings-premie per år. Bondelaget sine medlemmar står for over halvparten av dette premievolumet. Gjensidige har ein marknadsdel på 72% på landbruket sine forsikringar.

I 2012 har vi hatt ein gjennomgang av Bondelaget si gruppelivs- og ulykkesforsikring. I arbeidet har vi knytt til oss to eksterne rådgjevarar, samstundes som kapasiteten i sekretariatet på forsikringsspørsmål er auka. Dette leia til at premien på ulykkesforsikring blei redusert med 5 % og premien på gruppelivsforsikring blei redusert med 20 %.

Medlemstilbod og service innan jus og rekneskap

Norges Bondelag tilbyr eit omfattande servicetilbod retta mot rekneskapskontora i landbruket. Om lag 370 kontor er tilslutta serviceordninga, der informasjons-tjenestene, kurs og andre former for opplæring er nytte-tige tenester.

Norges Bondelag har og samarbeidsavtale med ca. 40 advokatkontor. Desse advokatane samlast til eit årlig oppdateringskurs, der aktuelle saker innan det juridiske fagområdet blir gjennomgått. I 2012 har me og etablert eit nettverk med samarbeidande takstmenn (sjå omtale under).

Dette er bedrifter og personar med spisskompetanse på rekneskap, skatt, jus og taksering innan landbruket. Derfor er dette våre tilrådde rådgjevarar. Oversikt over våre samarbeidspartnerar finst på bondelaget.no

Samarbeidande takstmenn

Norges Bondelag har sidan 2011 jobba med å etablere

ei takstmannsgruppe, med representantar frå alle fylka i landet. Føremålet med gruppa er å ha takst-folk i heile landet med naudsynle kunniskapar om landbruk, som medlemmar kan nytta. Medlemmane av gruppa skal kunna hjelpe bønder i alle situasjonar når dei treng ein takst, frå alminnelege overdragingar til skjønn. Takstfolka er sjølvstendige næringsdrivande og fakturerer kundane direkte. Gruppa hadde den første samlinga i september 2012. Per i dag er det 63 takstfolk frå heile landet i gruppa.

Opplegget er det same som Norges Bondelag har hatt i mange år med samarbeidsadvokatar. Norges Bondelag skal årleg arrangere kurs for å sikre takstfolka fagleg oppdatering og takstfolka får også eit nyttig fagleg og sosialt nettverk.

Duett

Norges Bondelag har i 23 år samarbeidd med Dadata AS om utvikling av økonomisystemet Duett. Bondelaget har og vore ein av de fire store eigarane i selskapet. Dadata har i desse åra hatt ei svært positiv utvikling og er i dag eit av Noregs største IT selskap.

I juli 2012 vart det inngått avtale mellom dei tidligare eigarane i selskapet om sal av alle aksjane til nye eigarar. Dadata AS er no eigd av selskapet Via Venture Partners AS og dei tilsette i leiargruppa i Dadata. Norges Bondelag har med dette seld sin eigarpost i selskapet. Dadata AS eig no også 100 % av økonomisystemet Duett.

Bondelagets bidrag til utviklinga av Duett økonomisystem held likevel fram som tidligare. Dette samarbeidet vert regulert av ein langsiktig samarbeidsavtale. Bondelagets medlemmar og samarbeidande rekneskapskontor vil som tidlegare få rabattert pris på kjøp og bruk av Duett.

Også i 2012 har det gått føre seg eit omfattande utviklingsarbeid i Duett. Det er utvikla:

- driftsmiddelregister som bereknar avskrivingar, gevinst, m.m. pr. driftsmiddel
- system for føring av rekneskap og årsoppgjer for aksjeselskap
- nye funksjonar for elektroniske bilag av ymse slag, t.d. papirbilag som er scanna og elektro-niske fakturaer.

Rapportering av likningsoppgåver til Altinn er i stadig endring og krev kontinuerleg ajourhald i Duett. Ein kan her nemne at innføring av høg trygde-

avgift for landbruk fekk ei lang rekke verknader i både skjema og berekningar. Skatteetaten lanserte vidare eit nytt likningsskjema for realisasjon av landbrukseigedom som Duett-brukarane no kan levere ved sidan av sjølvmeldinga for 2012.

Dataflyt og avgjerdstøtte i landbruket

NILF m.fl. tok i 2007 initiativ til eit prosjekt for å gjere rekneskapen til eit betre grunnlag for å ta økonomiske avgjelder. Det såkalla dataflytprosjektet har fått utarbeidd kost-/nytteamalyse som syner at det ligg betydelege vinstar i å effektivisere datatransport og datagrunnlag.

Prosjektet syner stadig auka deltaking. Hovudstrategien i prosjektet er å verte einige om standardar på tvers av ymse organisasjoner. Standardar for rekneskapsmetode, analyserapportar, kontoplan og dataformat, her nemnt i rekjkjefølgje frå det generelle til det spesielle. Det er NILF, samvirkeorganisasjonane og miljøet for rekneskap i landbruket som driv prosjektet framover. Norges Bondelag hadde og i 2012 leiaren i styringsgruppa: Einar Frogner. Styringsgruppa utformer no modellen for korleis prosjektet skal styrast når utviklingsfasen er avslutta.

Delprosjekt:

- Pilotversjonen av automatisk bokføring av elektroniske avrekningar vert no teken i bruk på fleirtalet av rekneskapskontora i landbruket. Tine og Nortura lagar elektroniske avrekningar som er ferdig kontert for bonden sitt rekneskap, fleire kjem etter i 2013 eller er i testfasen.
- Finansinstitusjonar for landbruket har saman utforma ein rekneskapsrapport som skal erstatte bankane si innhenting av næringsoppgåve og sjølvmelding. Det er laga ein prototype på rapporten.
- I samarbeid med rådgjevingsaktørane har prosjektet utvikla eit sett av standardrapportar som skal skildre økonomien i landbruksbedrifter. Slike standarrapportar skal og brukast i landbruksøkonomisk statistikk.

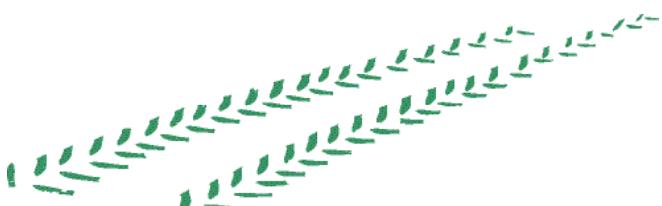
Posteringsnøklar for landbruksrekneskap med binæringer

Avdeling for Rekneskap og juridisk service overtok for nokre få år sidan retten til denne anerkjende samlinga av tips for føring av rekneskap med hovudvekt på landbruk. Mellom hovudopplaga vert boka oppdatert på posteringsnokler.no der ein og finn kjøpsinfo. Boka vart utgjeve i ny og oppdatert utgåve i februar 2012.

Informasjonstenester, kurs og anna opplæring

Bondelaget sine skattekurs er eit sentralt tilbod til Bondelagets samarbeidande rekneskapsførarar. Kvart år vert det arrangert fylkesvise 2-dagers kurs, med til saman 1700 deltakrar. Avdeling for rekneskap- og juridisk service står ansvarleg for produksjon av innhald og føreles sjølv på kursora. Fylkeskontora gjer ein særsviktig jobb som kursvert. I samband med skattekursa arrangerer me også eit temakurs i samarbeid med Økonomiforbundets Fagtjenester. Her deltek normalt 8-900 rekneskapsførarar.

I 2012 arrangerte me også, i samarbeid med firmaet Allinfo AS, kurs for 130 eigarskifterådgjevarar i landbruket. Kurset "Tomteutvikling i praksis" var og svært populært, og samla i alt 150 bønder og rådgjevarar.

Utval, samarbeid og representasjon

Norges Bondelag har et utstrakt samarbeid med organisasjoner og institusjonar både i og utanfor landbruket.

På dei neste sidene er oversikt over Norges Bondelags representasjon. Der representasjon er endra i løpet av året, er det representasjon ved slutten av året som er ført opp. Lista er satt opp alfabetisk.

Styrer og utval i Norges Bondelag

Styrer og utval i Norges Bondelag		Kontakt i sekretariatet
Faste styrer og utval		
Arbeidsmiljøutvalet i Norges Bondelag/ Bondelagets Servicekontor AS	Arbeidsgivarsida: Berit Hundåla (leiar), Per Skorge, Catharina Andersen Arbeidstakarsida: Guro Bjørnstad (hovudverneombod), Liv Ellen Fischer og Mina M. Johansen	Catharina Andersen
Bondelagets Servicekontor AS	Nils T. Bjørke (leiar), Berit Hundåla, Brita Skallerud, Einar Frogner, Sissel Fykse og Finn Aasheim	Per Skorge
Informasjonsfondet - styret	Styret i NB	Astrid Solberg
Eingangsutval		
Aksjonsutvalet	Trine Hasvang Vaag (leiar), Inge Martin Karlsvik, Trond Ellingsbø og Olav Sande	Astrid Solberg
Medlemsverving 2011-2012	Arbeidsgruppe: Brita Skallerud (leiar), Astrid Solberg, Geir J. Sandmo, Clara Hveem, Trygve Brandrud	Andreas Lunder

Brot i jordbruksforhandlingane. Frå avsluttande aksjon i Oslo

Representasjon fra Norges Bondelag		Kontakt i sekretariatet
Bank og forsikring		
Gjensidige Stiftelsen	Styret: Berit Hundåla, vara: Leif Slåtten	Pål-Arne Aulie
Gjensidige	Kontakutvalet: Nils T. Bjørke, Berit Hundåla, Per Skorge og Astrid Solberg Forretnings- og samarbeidsutvalet: Astrid Solberg, Arnstein Tveito, Pål-Arne Oulie, Jon Gisle Vikan, Andreas Lunder og Inger Johanne Sikkeland Arbeidsgruppe personforsikringar: Einar Frogner (leiar), Astrid Solberg, Pål-Arne Oulie	Pål-Arne Oulie
Landkreditt	Representantskapet: Bjørn Gimming, vara: Knut Hoff Samarbeidsutvalet: Knut Hoff, Arnstein Tveito, Astrid Solberg	Knut Hoff
Landkreditt Forvaltning	Styret: Knut Hoff	Knut Hoff
Bioteknologi		
Bioteknologinemnda	Fellesrep. for NB og NBS: Toril Wikesland	Ingrid Melkild
Nettverk for GMO-fri mat og fôr	Ingrid Melkild	Ingrid Melkild
Bistand		
Solidaritetsprosjekt i Malawi - samarbeid med Utviklingsfondet	Kontaktperson i styret: Einar Frogner	Astrid Solberg
Dataflyt		
Hovudprosjekt Dataflyt		Arnstein Tveito
Dyrehelse og dyreetikk		
Fotråteprosjektet "Friskere føtter" Ingrid Melkild	Ingrid Melkild	Ingrid Melkild
Råd for dyreetikk	Clara A. Hveem	Ingrid Melkild
Mattilsynets referansegruppe for ny forskrift for bruk av legemidler til dyr	Ingrid Melkild	Ingrid Melkild
Mattilstents strategiske forum for dyrehelse	Ingrid Melkild	Ingrid Melkild
Mattilsynets strategiske forum for dyrevelferd	Ingrid Melkild	Ingrid Melkild
Mattilsynets referansegruppe for revisjon av hold- og velferdsforskrifter for produksjonsdyr	Ingrid Melkild	Ingrid Melkild
Norsk Landbrukssamvirkes rådgivende utvalg for mattrygghet (RUMT)	Ingrid Melkild	Ingrid Melkild
Energi og klima		
Prosjekt Fornybbar el-produksjon i landbruket (frå 1. okt 2011)	Styringsgruppe: Arild Bustnes (leiar), Erlend Stabell Daling, Bergny Dahl (Innovasjon Norge)	Terje Engvik
Utviklingsprogram for klimatiltak (2007-2012)	Styringsgruppa: Brita Skallerud og Per Harald Agerup	Per Harald Agerup

Representasjon fra Norges Bondelag		Kontakt i sekretariatet
Felles tiltak		
Agri Analyse	Styret: Brita Skallerud, Per Skorge, vara: Hildegunn Gjengedal	Hildegunn Gjengedal
A/S Schweigaardsgt. 34	tyret: Knut Hoff (leiar), Alfred Schøyen (nestleiar), Harald Milli og Marianne E. Imlerslund	Knut Hoff
Norsk Landbrukssamvirke	Styret: Leiar i Norges Bondelag, vara: 1. nestleiar, generalsekretær i Norges Bondelag, vara: ass. generalsekretær	Per Skorge
Tun Media AS	Einar Frogner (styremedlem)	Knut Hoff
Fisk/vilt		
Direktoratet for naturforvalting: Samarbeidsråd for innlandslaksefisk	Finn Erlend Ødegård	Finn Erlend Ødegård
Norges Fiskarlag	Kontaktutvalet: Nils T. Bjørke, Per Skorge og Per Harald Agerup	Per Harald Agerup
Norske Lakseelver	Styret: Synne Vahl Rogn, vara: Finn Erlend Ødegård	Finn Erlend Ødegård
Samarbeidsrådet for anadrome laksefisk	Hågen Einang, vara: Finn Erlend Ødegård (felles representant for NB, NSF, NBS og Norskog)	Finn Erlend Ødegård
Forsking		
Fondet for forskingsavgift på landbruksprodukt	Styret: Trine Hasvang Vaag, vara: Ingrid Melkild	Ingrid Melkild
Forskningsmidler over jordbruksavtalen	Styret: Trine Hasvang Vaag, vara: Ingrid Melkild	Ingrid Melkild
FoU-prosjekt om HMS i landbruket	Referansegruppe for Senter for Bygeforskning sitt prosjekt: Inger Johanne Sikkeland (leiar)	Inger Johanne Sikkeland
Norges Forskningsråd	Norsk miljøforskning mot 2015 Rådgivende utvalg forurensing: Bjørn Gimming Rådgivende utvalg land: Finn Erlend Ødegård	Ingrid Melkild
Norsk senter for bygdeforskning	Styret: Steinar Klev	Ingrid Melkild
Rådgivende utval for forskning og innovasjon (RUFI)	Ingrid Melkild	Ingrid Melkild
Stiftelsen fondet for jord- og myrundersøkinger	Per Harald Agerup, vara: Harald Velsand	Per Harald Agerup
Forsvar		
Folk og Forsvar	Åse Berit Valle	Åse Berit Valle
Landsrådet for Heimvernet (2010-2013)	Clara A. Hveem, vara: Pål-Arne Oulie	Pål-Arne Oulie
Frukt, bær og grønsaker		
Kontraktdyrkernes Landslag	Styret: Synne Vahl Rogn	Elin Marie H. Stabbetorp

Representasjon fra Norges Bondelag		Kontakt i sekretariatet
Stiftelsen Opplysningskontoret for frukt og grønnsaker	Styret: Jens Edv. Kase, vara: Anders J Huus	Per Harald Agerup
Gartner forbundets grøntutvalg	Johan Arnt Hernes	Per Harald Agerup
Helse, miljø og sikkerhet		
Direktoratet for arbeidstilsynet	Rådgivende forum: Inger Johanne Sikkeland, vara: Bjørg T. Augland	Inger Johanne Sikkeland
Landbruks brannvernkomité	Pål-Arne Oulie (leiar), Einar Frogner	Pål-Arne Oulie
Landbruks HMS-tjeneste	Styret: Einar Frogner, Inger Johanne Sikkeland, vara: Astrid Solberg og Ingrid Melkild	Inger Johanne Sikkeland
Nasjonalt samarbeidsforum for HMS i landbruket	Nils T. Bjørke og Inger Johanne Sikkeland	Inger Johanne Sikkeland
Sikringsradioutvalget	Inger Johanne Sikkeland, vara: Harald Velsand	Inger Johanne Sikkeland
Innkjøpsordninger		
Agrikjøp	Styret: Harald Velsand, vara Astrid Solberg Andreas Lunder	Andreas Lunder
Agrol A/S	Birte Usland, vara: Brita Skallerud, Per Skorge, vara: Harald Velsand	Harald Velsand
Internasjonale organisasjoner		
COPA - COCEGA	Hildegunn Gjengedal og Ingrid Melkild	Hildegunn Gjengedal
NASCO - North Atlantic Salmon Conservation Organisation	Finn Erlend Ødegård	Finn Erlend Ødegård
NBC - Nordens Bondeorganisationers Centralråd	Den norske avdelingen: Leiør, 1. og 2. nestleiar NBC-presidiet: Leiør og generalsekretær NBC-utskotet: Hildegunn Gjengedal	Hildegunn Gjengedal
World Farmers Organisation	Styret: Berit Hundåla	Hildegunn Gjengedal
Internasjonale spørsmål		
Den norske FAO-komiteen	Hildegunn Gjengedal	Hildegunn Gjengedal
Felleskampanjen	Hildegunn Gjengedal	Hildegunn Gjengedal
Nei til EU	Styret: Trine Hasvang Vaag Kontrollkomiteen: Harald Milli	Hildegunn Gjengedal
Regjeringens EU-utvalg	Nils T. Bjørke, vara: Per Skorge	Per Skorge
UDs WTO-utvalg	Berit Hundåla, vara: Anders J. Huus	Anders J. Huus
Jordbruksforhandlingane		
Jordbruks forhandlingsutvalg	Nils T. Bjørke, Berit Hundåla, Brita Skallerud, vara: Einar Frogner, Synne Vahl Rogn	Anders J. Huus
Budsjettnemnda for jordbruket	Anne Thorine Lundstein og Anders J. Huus Felles representant for NB og NBS: Per Aas	Anders J. Huus

Representasjon fra Norges Bondelag		Kontakt i sekretariatet
Forebyggende og konfliktdempende tiltak	Finn Erlend Ødegård	Finn Erlend Ødegård
Styringsgruppa for utviklingsprogrammet for lokalmat og grønt reiseliv	Brita Skallerud	Kari Marte Sjøvik
Styringsgruppe: Handlingsplan for innlands-fiske	Finn Erlend Ødegård	Finn Erlend Ødegård
Styringsgruppe: Velg landbruk	Solveig Skogs og Einar Frogner	Solveig Skogs
Utredning av en tydligare distriktsprofil i verkemidla	Berit Hundåla, vara: Trine Hasvang Vaag, Anders Huus, vara: Anne Thorine Lundstein	Anders J. Huus
Korn/kraftfôr		
Reklamasjonsnemnda for kraftfôr	Anders J. Huus	Anders J. Huus
Reklamasjonsnemnda for såvarer	Anders J. Huus	Anders J. Huus
Matmerk		
Stiftelsen Matmerk	Styret: Nils T. Bjørke	Kari Marte Sjøvik
Faggruppe HMS	Jon Trøite, vara: Inger Johanne Sikkeland	Inger Johanne Sikkeland
Faggruppe husdyr	Trond Spanne, vara: Ingrid Melkild	Ingrid Melkild
Faggruppe Inn på tunet	Ingunn Sigstad Moen, vara: Amund Johnsrød	Amund Johnsrød
Faggruppe KIL	Bjarne Leonhardsen og Solveig Skogs, vara: Harald Velsand	Solveig Skogs
Faggruppe planter, miljø og ressurs-forvaltning	Kåre Holand	Elin Marie H Stabbetorp
KSLs arbeidsutval	Jens Edvard Kase	Ingrid Melkild
KSLs koordineringsutval	Einar Frogner, vara: Per Harald Agerup	Per Harald Agerup
Klagenemnda for klager på KSL-revisjoner	Hans Huseby, vara: Merete Støfring	Anders J. Huus
Mattilsynet		
Mattilsynets kontaktutval	Einar Frogner	Ingrid Melkild
Miljø		
Genressursutvalget for kulturplanter	Bjørn Gimming	Anders J. Huus
Handlingsplan for redusert risiko ved bruk av plantevernmiddel	Jens Edvard Kase, vara: Elin Marie H Stabbetorp	Elin Marie H Stabbetorp
Næringsutvikling		
Bondens Marked	Jens Edvard Kase	Kari Marte Sjøvik
Det norske måltid	Kari Marte Sjøvik	Kari Marte Sjøvik
Internasjonale Grüne Woche	Kari Marte Sjøvik	Kari Marte Sjøvik
Klagenemnda for BU-saker	Anders J. Huus	Anders J. Huus
KULMAT-prosjektet	Styringsgruppe: Synne Vahl Rogn	Kari Marte Sjøvik

Representasjon fra Norges Bondelag		Kontakt i sekretariatet
Mat langs nasjonale turistveger	Kari Marte Sjøvik	Kari Marte Sjøvik
Møtearena Reiseliv	Kari Marte Sjøvik	Kari Marte Sjøvik
Norges Bondelags Askeladdpris	Jury: Leiane i NB og NBU, ein fylkesleiar, samt styreleiar i Landkreditt	Kari Marte Sjøvik
Stiftelsen Norsk Kulturarv	Rådet: Harald Velsand (2011-2013)	Harald Velsand
Pris/Produksjon/Marknad		
Klagenemda for kvoteordningen for melk	Mina Mjærum Johansen, vara: Bjarne Leonhardsen	Mina Mjærum Johansen
Norsk Landbruksamvirkes rådgivende utvalg for næringspolitikk (RUN)	Arild Bustnes	Arild Bustnes
Omsetningsrådet og arbeidsutvalget	Nils T. Bjørke, vara: Per Skorge Omsetningsorganisasjonenes felles representant i arbeidsutvalet: Sveinung Svebestad	Per Skorge
Rådet for jordbruksavtalespørsmål	Samansett av forhandlingsutvalet i jordbruket, leiarar og daglege leiarar frå Tine, GH, Norske Felleskjøp, Nortura BA, Norsk Landbruksamvirke	Anders J. Huus
Rovdyr		
Kontaktutvalg for rovviltforvalting	Berit Hundåla og Finn Erlend Ødegård	Finn Erlend Ødegård
Samarbeidsorganisasjoner		
Studieforbundet næring og samfunn	Styret: Steinar Klev (2011-2013) Årsmøtet: Astrid Solberg, Solveig Skogs, Harald Velsand, og Vidar Andresen Valnemnd: Harald Velsand	Solveig Skogs
Det Kgl. Selskap for Norges Vel	Representantskapet: Leiar i Norges Bondelag, vara: 1. nestleiar	Astrid Solberg
Norges Bygdekvinnelag	Styret: Synne Vahl Rogn, vara: Solveig Skogs Årsmøtet: Fylkesleiar i det fylket der årsmøtet vert halde, samt fylkesleiar i et nabofylke	Solveig Skogs
Norges Bygdeungdomslag	Styret: Brita Skallerud, vara: Pål-Arne Oulie Repr. skapet: Fylkesleiar i det fylket der årsmøtet vert halde, samt fylkesleiar i et nabofylke Årsmøtet: Fire i samsvar med NBUs vedtekter	Pål-Arne Oulie
Norges Skogeierforbund	Representantskapet: Nils T. Bjørke Kontaktutvalet: Nils T. Bjørke og Per Skorge	Per Harald Agerup
Norsk Gartnerforbund	Kontaktutvalet: Nils T. Bjørke, Per Skorge og Per Harald Agerup	Per Harald Agerup

Representasjon fra Norges Bondelag	Kontakt i sekretariatet
Økologisk landbruk	
DEBIO	Åse Ingebjørg Flateland
Gratis førsteråd for omlegging til økologisk drift (LFR)	Styringsgruppe: Kari Marte Sjøvik, vara: Ingrid Melkild
Regelverksutvikling økologisk landbruk (Mat-tilsynet)	Anders J. Huus, vara: Ingrid Melkild
	Anders J. Huus

Frå årsmøtet på Lillehammer

Personalet

Personalet fordeler seg på:

- Norges Bondelag med totalt 6 tilsette (5,4 årsverk)
- Bondelagets Servicekontor AS med totalt 106 tilsette (101 årsverk)
 - Sentralt sekretariat: 52 (51,5 årsverk)
 - Fylkeskontora: 54 (49,5 årsverk)

Personalforvaltning

Personalforvaltning omfattar lønnsforhandlingar, oppfølging av arbeidstid og oppfølging av Arbeidsmiljøutval (AMU) og Kontaktutval (KU) med organisasjonane til dei tilsette. I meldingsåret er det gjeve ut 10 personalnytt, halde 3 allmøte og 4 møter i AMU.

Introduksjonskurs

I januar månad i meldingsperioden vart det halde introduksjonskurs for nyttilsette.

Sekretariatskonferansen 2012

Den årlege sekretariatskonferansen for alle tilsette samla 110 medarbeidarar på Klækken Hotell, 28. august til 29. august.

Programmet vart lagt opp med felles samling første dag. Generalsekretær Per Skorge snakka om landbruk, politikk og vegen vidare. Knut Hoff snakka om medlemskap i arbeidsgjevarforeininga Spekter. Prosjektet "Landbruk og politikk 2013" vert presentert av Harald Velsand og Guri Størvold frå Zynk heldt eit innlegg om "Korleis kan landbruket posisjonere seg best fram mot valet 2013". Innleiing til gruppearbeidet "Politisk jobbing, kva gir best effekt", vert presentert av Marit Haugen og Olav Sande. Etter fagprogramma var det "Ut på tur i nærområdet" i regi av vestlandsfylka.

Fagteam som arbeidsmåte

Fagteam er introdusert som ein ny arbeidsmåte. Fagteam er ei gruppe tilsette som har ansvar for ei definert arbeidsoppgåve over ei lengre tidsperiode. Fagteam vert sett saman av tilsette på tvers av avdelingar og fylkeskontor. I 2012 har vi hatt seks fagteam i arbeid.

- Public 360: Terje Lystad (leiar), Åse Berit Valle, Kari Henriksson, Hilde Pedersen, Anne Rustad, Geir Totland.
- Medlemsregister: Andreas Lunder (leiar), Jorunn Løvdal, Signe Henriksen, Brita Buan, Anne K. Føll, Gunn Mari Galleberg, Anne-Gro Halvorsen.
- Jordvern: Mina M. Johansen (leiar), Ole Andreas Lilloe-Olsen, Karoline Fjeldstad, Jon Gisle Vikan, Amund Kind, Sissel Fykse.
- Rovdyr: Finn Erlend Ødegård (leiar), Ludvig Bjerke-Narud, Geir Jostein Sandmo.
- Vannforvaltning: Olav Sande (leiar), Maria Makloufi Skjold, Hanne Eriksen, Finn Erlend Ødegård.
- Samdrifter: Erling S. Daling (leiar), Anders Huus, Astrid Simengård, Sissel Fykse, Alfred Schøyen, Rune Rylandsholm, Jon Sigurd Tuset, Pål Kristian Ormstad.

Tilsette ved hovudkontoret

Generalsekretær: Per Skorge
Ass. generalsekretær: Knut Hoff
Rådgjevar: Eva I. Ambjørnrud

Administrasjonen

Administrasjonssjef: Knut Hoff

HR-enhet

Rådgjevar: Catharina B. Andersen

Økonomieininga

Økonomisjef: Leif Egil Slåtten
Rådgjevarar: Solfrid Bratteteig, Håkon G. Kvamme, Petter Hansen
Konsulent: Unni Wolden Staver

IT-eininga

IT-sjef: Terje Lystad.
Rådgjevarar: Tom Hannigan, Atle Johannessen (frå 15.8)

Arkiv

Arkivleiar: Kari Henriksson.
Konsulent: Hilde Pedersen

Ekspedisjon

Ekspedisjonsleiar: Cato Ørsal
Konsulent: Terje Benjamin

Sentralbord

Førstekonsulent: Mona Sandnes
Sekretær: Inger Sletmoen

Organisasjonsavdelinga

Organisasjonssjef: Harald Velsand (permisjon fra 1.11 2011 til 31.12.2013), Astrid Solberg (fra 1.11 2011 til 31.12.2013)
Styrekretær: Åse Berit Valle
Rådgjevarar: Andreas Lunder, Pål-Arne Oulie, Solveig Skogs, Inger-Johanne Sikkeland
Konsulentar: Anne-Gro Halvorsen, Gunn Mari Galleberg, Bjørn Hvaleby
Prosjektleiar: Mali Romestrand (til 01.04.2014)

Kommunikasjonsavdelinga

Kommunikasjonssjef: Lise B. Jakobsen (fra 5.3, permisjon fra 13.8 til 15.8.2013), Ragna Kronstad (vikar fra 7.10 til 15.8.2013)
Seniorrådgjevar: Per Ole Andersen-Ranberg,
Rådgjevarar: Guro Bjørnstad, Marthe Haugdal

Avdeling for regnskap og juridisk service

Avdelingssjef: Arnstein Tveito
Rådgjevar: Liv Ellen Fischer
Konsulent: Tone Lind

Fagavdeling for regnskap og driftsøkonomi

Fagsjef: Knut Andresen
Rådgjevarar: Sigurd Løland, Jon Sigurd Tuset, Pål Kristian Ormstad (fra 3.5)
Konsulent: Britt Johanne Østby (permisjon til 15.3.2013)

Juridisk fagavdeling

Advokat/juridisk fagsjef: Ole Jacob Helmen.
Advokatar: Alfred Schøyen, Erlend Stabell Daling,
Sissel Fykse

Faggruppe skatt

Advokat: Jan H. Bangen, Rune Rylandsholm, Anders Bjørnsen (fra 1.3)
Advokatfullmektig: Marianne Elisabeth Imerslund (permisjon til 26.7.2013)
Rådgjevar: Elling Bjerke

Næringspolitisk avdeling

Næringspolitisk sjef: Jostein Lindland (til 30.9.2013, permisjon), Arild Bustnes
Ass. næringspolitisk sjef: Astrid Solberg (permisjon fra 1.11 til 31.12.2013), Anne Thorine Lundstein (fra 6.9)
Seniorrådgjevarar: Per Harald Agrup, Anders Huus, Hildegunn Gjengedal, Ingrid Melkild, Amund Johnsrud (fra 1.10)
Rådgjevarar: Mats Olsen (til 30.3), Marit Strand (til 15.8), Finn Erlend Ødegård, Mina M. Johansen, Elin Marie Stabbetorp (fra 30.08), Kari Marte Sjøvik (fra 11.9)
Prosjekt: Harald Velsand (fra 1.11 til 31.12.2013), Sigbjørn Gjeldsvik (til 30.6.2012), Svein Guldal (til 1.10.13)

Leiinga

Leiargruppa er satt saman av generalsekretær, ass. generalsekretær, næringspolitisk sjef, organisasjonsjef, kommunikasjonssjef og avdelingssjef for avdelinga for regnskap og juridisk service. Styrekretær møter i leiargruppa.

Tilsette på fylkeskontora

Akershus

Organisasjonssjef: Toril Wikstrand
Konsulent: Hanne Eriksen
Sekretær: Ellen Thingelstad

Østfold

Organisasjonssjef: Nina Glomsrud Saxrud
Rådgjevar: Karoline Fjeldstad (permisjon til 31.8.12)
Konsulentar: Anne Guro Syversen, Une L. Tysdal (vikar til 31.5)

Hedmark

Organisasjonssjef: Ludvig Bjerke-Narud
Rådgjevar: Margrethe Nøkleby (fra 1.1)
Konsulent: Anne Rustad

Oppland

Organisasjonssjef: Ola Råbøl
Rådgjevar: Astrid Simengård
Konsulentar: Jorunn Løvdal, Tåle Willerud

Buskerud

Organisasjonssjef: Ole Andreas Lilloe-Olsen (til 31.7),
Wenche Redzepi (frå 1.8)
Seniorrådgjevar: Ole Andreas Lilloe-Olsen (frå 1.8)
Konsulentar: Eldor Bjerke, Sissel Røes Waaler

Vestfold

Organisasjonssjef: Vidar P. Andresen
Rådgjevar: Amund Kind
Konsulent: Elisabeth Larsen

Erlend S. Daling og Vidar Andresen

Telemark

Organisasjonssjef: Amund Johnsrød (til 30.8), Elisabeth Bringe (frå 30.8)
Konsulent: Bergit Li

Agder

Organisasjonssjef: Finn Aasheim
Konsulentar: Turid Breistøl, Øystein Moi

Rogaland

Organisasjonssjef: Olav Sande
Rådgjevar: Marianne Osmundsen
Konsulentar: Signe Henriksen, Målfrid Husebø

Hordaland

Organisasjonssjef: Lars Peter Taule
Rådgjevar: Geir Totland
Konsulentar: Maria M. Skjold

Sogn og Fjordane

Organisasjonssjef: Merete Støfring
Rådgjevar: Anita Sæther
Konsulent: Oddvin Haugland
Prosjektleiar: Terje Engvik (til 1.10.13)

Møre og Romsdal

Organisasjonssjef: Arnar Lyche
Rådgjevar: Arild Erlien
Konsulent: Atle Frantzen, Anne Turid Myrbostad

Sør-Trøndelag

Organisasjonssjef: Jon Gisle Vikan
Konsulentar: Gunn I. Stokke (permisjon frå 1.10),
Anne K. Føll, Audun Hageskal (vikar til 1.10), Berit
Storrø (vikar frå 2.10)

Nord-Trøndelag

Organisasjonssjef: Marit Haugen
Rådgjevarar: Pål-Krister V. Langlid, Ove Magne
Ribsskog
Konsulent: Brita Buan

Nordland

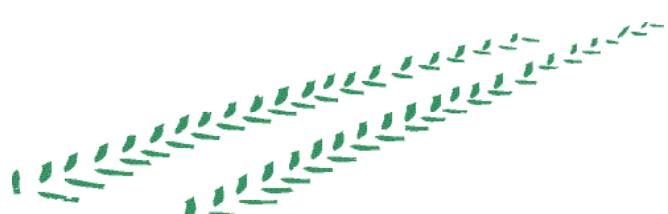
Organisasjonssjef: Geir Jostein Sandmo
Konsulent: Finn Erik Førde, Linda M. Berg
Nordlie

Troms

Organisasjonssjef: Unni Hellebø Andreassen
Konsulent: Anita Skånhaug, Ajna Nystad

Finnmark

Organisasjonssjef: Veronica Andersen

Konsernrekneskap 2012

RESULTATREGNSKAP
01.01.2012 - 31.12.2012

Norges Bondelag			Note	Konsernet	
2012	2011	(Alle tall i hele tusen)		2012	2011
DRIFTSINNTEKTER					
39 084	38 442	Kontingentinntekter	2	114 296	113 418
2 435	2 959	Salgsinntekter	2,14	60 667	71 583
10 922	10 692	Driftsinntekter	2,14	22 072	24 236
		Salg Duett	2	16 400	-
-	2 265	Salg eiendom	2	-	2 265
52 441	54 358	Sum driftsinntekter		213 435	211 502
DRIFTSKOSTNADER					
		Varekostnader	3	993	10 770
15 095	9 108	Lønnskostnader	4	92 251	84 700
14 030	13 222	Honorarer og møtegodtgjørrelser		14 030	13 222
13 206	12 952	Reise-, diett- og møtekostnader		18 502	18 353
5 985	5 582	Kontor- og administrasjonskostnader	14	45 815	51 122
10 561	10 178	Tilbakesføring til lokallag		10 596	10 270
		Avskrivninger	5	9 535	9 437
5 327	4 874	Bevilgninger		8 733	8 662
64 204	55 916	Sum driftskostnader		200 455	206 536
-11 763	-1 557	DRIFTSRESULTAT		12 980	4 967
FINANSINNTEKTER OG FINANSKOSTNADER					
2 338	2 479	Renteinntekter		3 930	3 753
1 743	1 743	Renteinntekter konsern	11,14		
19 270	2 188	Andre finansinntekter	6	16 520	1 328
7	9	Rentekostnader		5 431	5 954
		Rentekostnader konsern			
5 491	4 644	Andre finanskostnader	6	123	707
		Andel resultat fra tilknyttede selskaper	8	7 233	12 968
17 853	1 757	Netto finansposter		7 663	-14 548
6 090	200	RESULTAT FØR SKATTEKOSTNADER		20 643	-9 581
-		Skatt på ordinært resultat	15	5 439	19
6 090	200	ÅRSRESULTAT		15 204	-9 600
		Minoritetenes andel av resultatet	13	520	818
		Konsernets årsresultat etter minoritetsandeler		14 684	-10 418
Disponering av årsresultatet					
3 600		Overføring til aksjonsfond	13		
2 490	200	Overføring til annen egenkapital	13		
6 090	200	Sum disponert			

BALANSE 31.12.2012
EIENDELER

Norges Bondelag					Konsernet	
31.12.2012	31.12.2011	(Alle tall i hele tusen)	Note	31.12.2012	31.12.2011	
ANLEGGSMIDLER						
<i>Immaterielle eiendeler</i>						
		Utsatt skattefordel	15	337	911	
		Sum immaterielle eiendeler		337	911	
<i>Varige driftsmidler</i>						
800	800	Tomter, bygninger og annen fast eiendom	5	166 226	166 901	
276	119	Maskiner og inventar	5	5 576	7 261	
1 076	919	Sum varige driftsmidler		171 802	174 162	
<i>Finansielle anleggsmidler</i>						
24 900	24 900	Lån til Schweigaards gate 34 AS	11			
22 643	4 784	Investeringer i datterselskaper	8			
10 129	10 530	Investeringer i tilknyttede selskaper	8	11 218	14 274	
1 420	3 712	Investeringer i aksjer og andeler	8	1 420	3 712	
170	210	Fordringer ansatte	4	5 328	5 013	
830	7 464	Pensjonsmidler	4	830	10 632	
9 074	3 000	Andre langsiktige fordringer		9 074	3 000	
69 166	54 600	Sum finansielle anleggsmidler		27 870	36 631	
70 242	55 519	Sum anleggsmidler		200 009	211 704	
OMLØPSMIDLER						
		<i>Varer</i>	3	458	428	
<i>Fordringer</i>						
2 921	6 948	Kundefordringer	9,14	14 040	8 976	
303	553	Andre fordringer		2 995	4 281	
3 224	7 501	Sum fordringer		17 035	13 257	
<i>Bankinnskudd og aksjefond</i>						
19 983	19 622	Aksjefond	7	19 983	19 622	
59 334	66 704	Bankinnskudd	10	96 812	93 373	
79 317	86 326	Sum bankinnskudd og aksjefond		116 795	112 995	
82 541	93 827	Sum omlopmidler		134 288	126 680	
152 783	149 346	SUM EIENDELER		334 297	338 384	

BALANSE 31.12.2012
EGENKAPITAL OG GJELD

Norges Bondelag			Konsernet		
31.12.2012	31.12.2011 (Alle tall i hele tusen)	Note	31.12.2012	31.12.2011	
EGENKAPITAL					
<i>Opptjent egenkapital</i>					
116 706	114 216 Annen egenkapital, driftsfond	13	149 467	153 284	
16 636	16 786 Annen egenkapital, aksjonsfond	13	16 636	16 786	
6 000	6 000 Annen egenkapital, informasjonsfond	13	6 000	6 000	
	Minoritetsinteresser	13	3 145	5 772	
139 342	137 002 Sum opptjent egenkapital		175 248	181 842	
GJELD					
<i>Avsetning til forpliktelser</i>					
5 560	3 914 Pensjonsforpliktelser	4	9 046	4 563	
	Utsatt skatt	15	2 318	855	
5 560	3 914 Sum avsetning til forpliktelser		11 364	5 418	
<i>Annen langsigktig gjeld</i>					
239	268 Langsigktig gjeld	12	110 146	114 606	
239	268 Sum annen langsigktig gjeld		110 146	114 606	
<i>Kortsiktig gjeld</i>					
737	951 Leverandørgjeld	14	8 664	10 151	
	Klientgjeld	10	1 332	2 734	
	Betalbar skatt	15	3 403	1 894	
3 812	2 624 Skyldige offentlige avgifter		9 346	6 967	
	Avsatt utbytte		397	458	
3 093	4 587 Annen kortsiktig gjeld		14 397	14 314	
7 642	8 162 Sum kortsiktig gjeld		37 539	36 518	
13 441	12 344 Sum gjeld		159 049	156 542	
152 783	149 346 SUM EGENKAPITAL OG GJELD		334 297	338 384	

Oslo 19. mars 2013

Styret i Norges Bondelag

Berit Hundåla
Berit Hundåla
1.nestleder

Einar Frogner
Einar Frogner

Trine Hasvang Vaag.
Trine Hasvang Vaag.

Bjørn Gimming
Bjørn Gimming

Nils T. Bjørke
Nils T. Bjørke
leder

Synne Vahl Rogn
Synne Vahl Rogn

Ingunn Søgnnes
Ingunn Søgnnes

Kathrine Kleveland
Kathrine Kleveland

Per Skorge
Per Skorge
generalsekretær

Brita Skallerud
Brita Skallerud
2.nestleder

Erik Krogrud
Erik Krogrud

Lars Petter Bartnes
Lars Petter Bartnes

Gustav Groholt
Gustav Groholt

Noter til årsregnskapet for 2012

Note 1 Grunnleggende prinsipper - vurdering og klassifisering - andre forhold

Årsregnskapet og konsernregnskapet består av resultatregnskap, balanse, kontantstrømoppstilling og noteopplysninger og er avgjort i samsvar med aksjelov, regnskapslov og god regnskapsskikk i Norge gjeldende pr. 31. desember 2012. Notene er følgelig en integrert del av årsregnskapet.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet Norges Bondelag inkludert alle fylkesbondelagene, og datterselskapene Bondelagets Servicekontor AS og Schweigaards gate 34 AS. Konsernregnskapet er utarbeidet som om konsernet er en økonomisk enhet. Transaksjoner og mellomværende mellom selskapene i konsernet er eliminert. Konsernregnskapet er utarbeidet etter ensartede prinsipper, ved at datterselskapene følger de samme regnskapsprinsipper som morselskapet. Tilknyttede selskaper er i Norges Bondelags regnskap vurdert etter kostmetoden, mens de i konsernregnskapet er vurdert etter egenkapitalmetoden.

Årsregnskapet og konsernregnskapet er basert på de grunnleggende prinsipper om historisk kost, sammenlignbarhet, fortsatt drift og kongruens. Transaksjoner regnskapsføres til verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Inntekter resultatføres når de er opptjent og kostnader sammenstilles med oppjente inntekter. Det er tatt hensyn til sikring og porteføljestyring. Regnskapsprinsippene utdypes nedenfor. Når faktiske tall ikke er tilgjengelige på tidspunkt for regnskapsavleggelsen, tilskrives god regnskapsskikk at ledelsen beregner et best mulig estimat for bruk i resultatregnskap og balanse. Det kan fremkomme avvik mellom estimerte og faktiske tall.

Eiendeler/gjeld som knytter seg til varekretslopet og poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, er klassifisert som omløpsmidler/kortsiktig gjeld. Vurdering av omløpsmidler/kortsiktig gjeld skjer til laveste/høyeste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Virkelig verdi er definert som antatt fremtidig salgspris redusert med forventede salgskostnader. Andre eiendeler er klassifisert som anleggsmidler. Vurdering av anleggsmidler skjer til anskaffelseskost. Anleggsmidler som forringes avskrives. Dersom det finnes sted en verdiendring som ikke er forbıgående, foretas en nedskrivning av anleggsmidlet.

Ved anvendelse av regnskapsprinsipper og presentasjon av transaksjoner og andre forhold, legges det vekt på økonomiske realiteter, ikke bare juridisk form. Betingede tap som er sannsynlige og kvantifiserbare, kostnadsføres.

Regnskapsprinsipper for vesentlige regnskapsposter

Konsernregnskapet

Konsernregnskapet består av virksomheten i Norges Bondelag (morselskap), Bondelagets Servicekontor AS (eierandel 100 %), samt Schweigaards gate 34 AS (eierandel 90,98 %).

Konsenselskapene er i sin helhet konsolidert og minoritetsinteressenes andel av resultat og egenkapital er vist på egne linjer i resultatet og balansen.

Investeringer i tilknyttede selskaper

Investeringer i tilknyttede selskaper er i konsernregnskapet vurdert etter egenkapitalmetoden. I Norges Bondelags regnskap vurderes tilknyttede selskaper etter kostmetoden.

Inntektsføringstidspunkt

Inntekt resultatføres når den er opptjent. Inntektsføring skjer følgelig normalt på leveringstidspunktet ved salg av varer og tjenester. Driftsinntektene er fratrukket merverdiavgift.

Kostnadsføringstidspunkt / sammenstilling

Utgifter sammenstilles med og kostnadsføres samtidig med de inntekter utgiftene kan henføres til. Utgifter som ikke kan henføres direkte til inntekter, kostnadsføres når de påløper.

Avskrivninger

Ordinære avskrivninger er beregnet lineært over driftsmidlene økonomiske levetid med utgangspunkt i historisk kostpris. Avskrivningene er klassifisert som ordinære driftskostnader.

fortsettelse noter til årsregnskapet for 2012

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler føres i balansen til anskaffelseskost, fratrukket akkumulerte av- og nedskrivninger. Dersom den virkelige verdien av et driftsmiddel er lavere enn bokført verdi, og dette skyldes årsaker som ikke antas å være forbıgående, skrives driftsmidlet ned til virkelig verdi. Utgifter forbundet med normalt vedlikehold og reparasjoner blir løpende kostnadsført. Utgifter ved større utskiftninger og fornyelser som øker driftsmidlenees levetid vesentlig, aktiveres. Driftsmidler som erstattes, kostnadsføres. Et driftsmiddel anses som varig dersom det har en økonomisk levetid på over 3 år, samt en kostpris på over kr 15 000. Operasjonell leasing kostnadsføres som vanlig leiekostnad, og klassifiseres som ordinær driftskostnad.

Aksjer og andeler

Aksjer og andelers bokførte verdi vises som laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi. Aksjer og andeler i selskaper hvor eierandel eller direkte innflytelse ikke overstiger 20 %, behandles etter kostmetoden både i selskapets og konsernets balanse. Investeringer i aksjer og andeler i tilknyttede selskaper behandles etter kostmetoden i selskapets regnskap, mens det behandles etter egenkapitalmetoden i konsernet. Investeringer i datterselskaper behandles etter kostmetoden i selskapets regnskap, mens det innarbeides 100 % i konsernet.

Varelager og varekostnad

Beholdning av varer er vurdert til anskaffelseskost, med fradrag av ukurans.

Fordringer

Fordringer er oppført til pålydende, med fradrag av forventet tap.

Pensjonsforpliktelser og pensjonskostnad

Konsernet har to pensjonsordninger; en ytelsesordning og en innskuddsordning. Ytelsesordningen gir rett til fremtidig avtale ytelse og behandles som en ytlesesplan. Ytelsesordningen ble lukket 1.1.2008, og innskuddsordningen ble opprettet fra samme tidspunkt. Innskuddsordningen regnes som en tilskuddspensjon, og gir tilskudd til fremtidig pensjon, men garanterer ikke for fremtidig ytelse. Begge ordningene behandles regnskapsmessig i henhold til foreløpig NRS, og tilfredsstiller krav til OTP. I ytlesesordningen beregnes pensjonsforpliktelsene etter lineær opptjening på basis av forutsetninger om antall opptjeningsår, diskonteringsrente, fremtidig avkastning på pensjonsmidler, fremtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden og aktuarmessige forutsetninger om dødelighet, frivillig avgang, osv. Pensjonsmidlene vurderes til virkelig verdi. Netto pensjonsforpliktelse består av brutto pensjonsforpliktelse fratrukket virkelig verdi av pensjonsmidler. Netto pensjonsforpliktelser på underfinansierte ordninger er balanseført som langsiktig rentefri gjeld, mens netto pensjonsmidler på overfinansierte ordninger er balanseført som langsiktig rentefri fordring dersom det er sannsynlig at overfinansieringen kan utnyttes. Den kollektive ytelsespensjonsordningen inneholder også balanseførte forpliktelser knyttet til AFP.

Netto pensjonskostnad, som er brutto pensjonskostnad fratrukket estimert avkastning på pensjonsmidlene, korrigert for fordelt virkning av endringer i estimer og pensjonsplaner, klassifiseres som ordinær driftskostnad, og er presentert sammen med lønn og andre ytelser.

Utsatt skatt og skattekostnad

Utsatt skatt beregnes på bakgrunn av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Ved beregningen benyttes nominell skattesats. Positive og negative forskjeller vurderes mot hverandre innenfor samme tidsintervall. Visse poster vurderes likevel særskilt, herunder pensjonsforpliktelser. Utsatt skattefordel oppstår dersom en har midlertidige forskjeller som gir opphav til skattemessige fradrag i fremtiden. Årets skattekostnad i konsernet består av betalbar skatt og endringer i utsatt skatt og utsatt skattefordel i Bondelagets Servicekontor AS og Schweigaards gate 34 AS.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metoden. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontanter, bankinnskudd og livrenter.

fortsettelse noter til årsregnskapet for 2012

Note 2 Inntekter

Spesifikasjon av inntekter i konsernet

	Alle tall i hele tusen			
	2012	2012	2011	2011
	Norges Bondelag	Konsern	Norges Bondelag	Konsern
Kontingentinntekter	39 084	114 296	38 442	113 418
Salgsinntekter	2 435	18 423	2 959	30 819
Salgsinntekter fra eiendomsselskapet	0	42 244	0	40 764
Offentlige tilskudd sentralt	0	4 434	0	4 497
Offentlige tilskudd fylker	3 709	3 709	3 206	3 301
Andre driftsinntekter ekskl. offentlige tilskudd	7 213	13 929	7 486	16 438
Salg Duett	0	16 400	0	0
Salg eiendom Nordland	0	0	2 265	2 265
Sum salgsinntekter	52 441	213 435	54 358	211 502

Alle offentlige tilskudd er relatert til prosjektilskudd, med varighet på 1 - 3 år. Inntektene bokføres i forhold til fremdriften i prosjektet. Utbetaling av prosjektmidlene skjer i hovedsak med en andel ved oppstart, og resterende utbetaling når prosjektet er utført i samsvar med avtalen og revidert av revisor.

Selskapets omsetning skjer i Norge.

Note 3 Varelager og varekostnad

Varekostnad knyttet til varelager

Beholdning av varer er vurdert til gjennomsnittlig anskaffelseskost. Anskaffelseskost ved kjøp er kjøpspris med tillegg av kjøpsutgifter. Varelageret er nedskrevet for ukurans med kr 234 524 pr. 31.12.2012.

Varelageret består pr. 31.12.2012 i hovedsak av materiell til Den grønne skolen, Åpen gård, annet kunnskapsmateriell og profileringsmateriell.

Note 4 Lønnskostnader / antall ansatte / godtgjørelser / lån til ansatte / pensioner med mer

<i>Lønnskostnadene består av følgende poster</i>	Alle tall i hele tusen			
	2012	2012	2011	2011
	Norges Bondelag	Konsern	Norges Bondelag	Konsern
Lønn	4 720	59 247	5 616	59 508
Arbeidsgiveravgift, inkl. avgift pensjoner	847	9 279	723	9 073
Kostnader knyttet til pensjons- og gruppelivsforsikring	9 399	21 971	2 195	13 987
Andre lønnskostnader	129	1 754	574	2 132
Sum lønnskostnader	15 095	92 251	9 108	84 700
Gjennomsnittlig antall ansatte:	6	115	8	121
Gjennomsnittlig antall årsverk:	5,4	109,4	6,5	112,5

Lån til ansatte

Det ytes billån til ansatte i Norges Bondelag og Bondelagets Servicekontor AS etter nærmere bestemte regler. Lån til ansatte utgjør kr 5 328 079 og avdras i inntil 7 år. Renten tilsvarer 2,25 %, og ansatte skattlegges for fordelen mellom intern lånerente og normalrentesatsen fastsatt av myndighetene. Alle lån over kr 50 000 er sikret med pant.

Revisor

Kostnadsført revisjonshonorar i konsernet utgjør kr 204 469 for regnskapsåret 2012. I tillegg kommer honorarer for skattekostnader og annen bistand med kr 182 857 og særattestasjoner med kr 13 312.

Kostnadsført revisjonshonorar i Norges Bondelag utgjør kr 23 219. I tillegg kommer honorarer for skattekostnader og annen bistand med kr 41 600, og særattestasjoner (prosjekter) med kr 5 312. Samtlige beløp er inklusiv merverdiavgift.

fortsettelse noter til årsregnskapet for 2012

<i>Godtgjørelser til ledende personer</i>	<i>Generalsekretær</i>	<i>Styreleder</i>	<i>1. og 2. nestleder</i>	<i>Styremedlemmer</i>
Lønn/honorar	1 256 302	354 996	832 526	1 228 714
Pensjon	81 991			
Andre godtgjørelser	40 205	459 961	115 085	75 040
Honorar til styret i Bondelagets Servicekontor AS		20 000		50 000
Honorar til styret i Schweigaards gate 34 AS		22 000		48 000

Generalsekretær er ansatt i Norges Bondelag og fungerer samtidig 50 % som administrerende direktør i Bondelagets Servicekontor AS. I tillegg til ovennevnte har generalsekretær, som øvrige ansatte, godtgjørelse knyttet til organisasjonens forsikringsordninger.

Avtaleforhold for generalsekretær

Det foreligger en gjensidig oppsigelsesfrist på 3 måneder.

Generalsekretæren vil 1.7.2019 fratre sin stilling, og gå over i ny stilling som rådgiver i konsernet. Lønn som rådgiver vil utgjøre 66 % av den lønn som generalsekretær har ved fratreden. Ved en pensjonering i perioden 62-67 år, har selskapet garantert for en lønn tilsvarende 2/3 av lønn som rådgiver.

Pensjoner

Selskapet har to pensjonsordninger som omfatter i alt 42 personer. Disse er fordelt med 39 i en ytelsesordning (herav 34 pensjonister) og 3 i en innskuddsordning.

Konsernet har tilsvarende ordninger som omfatter totalt 192 personer, fordelt med 128 i ytelsesordningen (herav 70 pensjonister) og 64 i innskuddsordningen. Pensjonsordningene behandles regnskapsmessig i henhold til foreløpig NRS. Selskapets ytelsespensjonsordning behandles som en ytelsesplan, og gir rett til definerte fremtidige yteler. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Forpliktelsene er dekket gjennom forsikringsselskap. Selskapets ytelsesordning er fra 1/1-2008 lukket. Ny innskuddsordning ble etablert fra samme tidspunkt. Denne ordningen behandles som en tilskuddspensjon. Ordningen gir tilskudd til den fremtidige pensjonen, men den garanterer ikke for fremtidig ytelse. Den kollektive ytelsespensjonsordningen inneholder også balanseførte forpliktelsler knyttet til AFP.

Estimatavvik er integrert i selskapet og konsernet med virkning fra og med inntektsåret 2012. Dette har medført en ekstra pensjonskostnad i 2012 på 6,8 millioner for Norges Bondelag, og 7,3 millioner for konsernet.

I tillegg til den ordinære kollektive ytelsesordningen inneholder de balanseførte forpliktelsene også beregnet forpliktelse knyttet til tilleggspensjon for nåværende og tidligere generalsekretær utover den generelle ordningen, samt pensjonskostnad knyttet til daglig leder i Schweigaardsgate 34 AS.

Som aktuarmessige forutsetninger for beregningene er det lagt til grunn vanlig benyttede forutsetninger innen forsikring.

<i>Økonomiske forutsetninger</i>	<i>2 012</i>	<i>2 011</i>
Diskonteringsrente	4,20 %	3,90 %
Forventet lønnsregulering	3,25 %	4,00 %
Forventet pensjonsekning	1,00 %	3,50 %
Forventet G-regulering	3,00 %	3,75 %
Forventet avkastning på fondsmidler	3,60 %	4,80 %

fortsettelse noter til årsregnskapet for 2012

Norges Bondelag

	Alle tall i hele tusen			
	2012 Sikret	2012 Usikret	2011 Sikret	2011 Usikret
<i>Pensjonskostnad</i>				
Nåverdi av årets pensjonsoptjening	438	586	386	445
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	1 163	197	1 044	152
Avkastning på pensjonsmidler	-1 056	0	-1 007	-96
Resultatført virkning av estimatavvik	9 456	-1 147	1 676	58
Ansattes andel/ompostert	-34	0	-32	0
Arbeidsgiveravgift	134	0	91	78
Tilskuddspensjon	161	0	112	0
Netto pensjonskostnad	10 262	-364	2 270	637

Avstemming av pensjonsordningenes finansierede status mot beløp i balansen

	Alle tall i hele tusen	
	31.12.2012	31.12.2011
<i>Kollektive ordninger</i>		
Oppjente pensjonsforpliktelser	29 934	28 578
Beregnet effekt av fremtidig lønnsregulering	-6 174	1 356
Beregnede pensjonsforpliktelser	23 760	29 934
Pensjonsmidler (til markedsverdi)	-23 190	-23 766
Ikke-resultatført virkning av estimatavvik	0	-13 632
Arbeidsgiveravgift	197	0
Netto pensjonsforpliktelse	767	-7 464

	Alle tall i hele tusen			
	31.12.2012 Andre	31.12.2012 AFP	31.12.2011 Andre	31.12.2011 AFP
<i>Andre ordninger</i>				
Oppjente pensjonsforpliktelser	4 559	187	4 280	369
Beregnet effekt av fremtidig lønnsregulering	-1 250	-23	279	-182
Beregnede pensjonsforpliktelser	3 309	164	4 559	187
Pensjonsmidler (til markedsverdi)	0	0	-991	0
Ikke-resultatført virkning av estimatavvik	0	0	-492	167
Arbeidsgiveravgift	467	23	434	50
Netto pensjonsforpliktelse	3 776	187	3 510	404

Konsern

	Alle tall i hele tusen			
	2012 Sikret	2012 Usikret	2011 Sikret	2011 Usikret
<i>Pensjonskostnad</i>				
Nåverdi av årets pensjonsoptjening	6 437	586	4 738	445
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsen	5 257	196	4 664	173
Avkastning på pensjonsmidler	-4 496	0	-4 171	-96
Resultatført virkning av estimatavvik	13 869	-1 796	6 230	58
Ansattes andel	-487	0	-550	0
Arbeidsgiveravgift	780	0	864	81
Tilskuddspensjon	1 682	0	1 500	0
Netto pensjonskostnad	23 042	-1 014	13 275	661

fortsettelse noter til årsregnskapet for 2012

Avstemming av pensjonsordningenes finansierte status mot beløp i balansen

	Alle tall i hele tusen	
	31.12.2012	31.12.2011
<i>Kollektive ordninger</i>		
Oppjente pensjonsforpliktelser	131 894	124 740
Beregnet effekt av fremtidig lønnsregulering	-32 815	7 154
Beregnehed pensjonsforpliktelser	99 079	131 894
Pensjonsmidler (til markedsverdi)	-96 550	-95 012
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	0	-47 515
Arbeidsgiveravgift	474	0
Netto pensjonsforpliktelser	<u>3 003</u>	<u>-10 633</u>

	Alle tall i hele tusen	
	31.12.2012	31.12.2011
<i>Andre ordninger</i>		
Oppjente pensjonsforpliktelser	André	AFP
Beregnet effekt av fremtidig lønnsregulering	5 809	4 280
Beregnehed pensjonsforpliktelser	-1 250	-616
Pensjonsmidler (til markedsverdi)	4 559	4 559
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	0	-991
Arbeidsgiveravgift	0	-492
Netto pensjonsforpliktelser	467	434
	<u>5 026</u>	<u>3 510</u>
		1 054

Note 5 Varige driftsmidler

Norges Bondelag

	Alle tall i hele tusen	
	Leilighet	Bondesolv og utsmykninger
Anskaffelseskost 01.01.	800	119
Tilgang i året	0	210
Avgang i året	0	54
Anskaffelseskost 31.12.	800	275
Balanseført verdi 31.12.	<u>800</u>	<u>275</u>
		1 075
		1 075

Økonomisk levetid:

Leilighet og bondesolv/utsmykninger avskrives ikke

Konsern

	Alle tall i hele tusen			
	Bygninger og leilighet	IT - og kontorutstyr	Maskiner, inventar og bil	Bondesolv og utsmykninger
Anskaffelseskost 01.01.	199 909	17 576	5 896	507
Tilgang i året	6 452	548	18	210
Avgang i året	0	0	0	54
Anskaffelseskost 31.12.	206 361	18 124	5 914	663
Akkumulerte avskrivninger 01.01	33 514	12 530	3 681	0
Akkumulerte avskrivninger 31.12	40 135	14 611	4 514	0
Balanseført verdi 31.12.	<u>166 226</u>	<u>3 513</u>	<u>1 400</u>	<u>663</u>
Årets avskrivning	6 621	2 081	833	0
Avskrivningsplan, lineær	0 - 60 år	3 - 5 år	0 - 7 år	0

Leiligheter og bondesolv/utsmykninger avskrives ikke
Bygninger og leiligheter inkluderer ventilasjonsanlegg.

fortsettelse noter til årsregnskapet for 2012

Note 6 Andre finansinntekter og finanskostnader

Posten andre finansinntekter består i hovedsak av utbytte, gevinst ved salg av aksjer, og renteinntekter på livrentepoliser.

<i>Spesifikasjon av utbytte og øvrige finansinntekter</i>	Alle tall i hele tusen			
	2012 Norges Bondelag	2012 Konsern	2011 Norges Bondelag	2011 Konsern
Utbytte fra Agrol AS	790	0	860	0
Utbytte fra Agrikjøp AS	101	101	202	202
Utbytte fra Gjensidige	43	323	51	51
Utbytte fra Schweigaards gate 34 AS	2 240	0	0	0
Utbytte fra Daldatal AS	1 898	1 898	1 063	1 063
Utbytte fra øvrige	42	42	0	0
Sum utbytte fra aksjer	5 114	2 364	2 176	1 316
Verdijustering av aksjer og andeler	362	362	0	0
Livrentepoliser	44	44	12	12
Salg av aksjer Daldatal AS	13 750	13 750	0	0
Sum andre finansinntekter	19 270	16 520	2 188	1 328
<i>Spesifikasjon av andre finanskostnader</i>				
Nedskrivning Tun Media AS	5 368	0	3 937	0
Nedskrivning aksjer	123	123	345	345
Nedskrivning askjfond	0	0	362	362
Sum nedskrivning av aksjer og andeler	5 491	123	4 644	707

Note 7 Aksjefond

<i>Spesifikasjon av aksjefond</i>	Alle tall i hele tusen		
	Antall andeler	Bokfort verdi	Virkelig verdi
Skagen Vekst	3 953	4 500	5 077
Skagen Global	6 116	5 000	5 109
Landkredit Norge	80 760	6 632	10 477
Landkredit Kina	24 560	3 851	4 942
Sum aksjefond	19 983	25 605	

Note 8 Investering i aksjer og andeler

<i>Spesifikasjoner Norges Bondelag</i>	Alle tall i hele tusen			
	Antall aksjer	Anskaffelseskost	Bokfort verdi	Marksedsverdi
<i>Eksterne selskaper</i>			31.12.2012	31.12.2012
Norske Skog ASA, A-aksjer	7 096	165	29	29
Evry ASA	114 529	1 383	1 002	1 002
Agrikjøp AS	1,6	160	160	
Gjensidige	3 253	144	144	263
Div. aksjer, andeler og obligasjoner < kr 50 000		99	86	
Sum investeringer i aksjer og andeler		1 951	1 421	

<i>Datterselskaper</i>	Alle tall i hele tusen				
	Totalt antall aksjer	Antall aksjer	Pålydende til sammen	31.12.2012	
Schweigaards gate 34 AS	5 500	50	50	22 343	91,0 %
Bondelagets Servicekontor AS	0,3	1	0,3	300	100 %
Sum investering i datterselskaper				22 643	

Begge datterselskaper har forretningskontor i Schweigaards gate 34 i Oslo.

fortsettelse noter til årsregnskapet for 2012

	Alle tall i hele tusen				
	Totalt antall aksjer	Antall aksjer	Pålydende til sammen	Bokfort verdi 31.12.2012	Stemmeandel og eierbrok
Tilknyttede selskaper					
Agrol AS	3	1,5	1,5	1 500	50 %
Tun Media AS	92 256	22 901	17 934	8 629	24,8 %
Agri Analyse AS	0,4	0,1	0,1	0	30 %
Sum investeringer i tilknyttede selskaper				10 129	

	Anskaffelses- kost	Egenkapital		Resultat
		31.12.2012	2012	
Tilknyttede selskaper, fortsatt				
Agrol AS	1 500	9 098	1 307	
Tun Media AS	17 934	34 763	-14 000	
Agri Analyse AS	0	1 502	-83	

Alle tilknyttede selskaper har forretningskontor i Schweigaards gate 34 i Oslo.

Spesifikasjoner konsern

	Bokfort verdi 01.01.2012	Alle tall i hele tusen			Mottatt utbytte
		Tilfort egenkapital	Resultatandel 2012	Interne gevinster	
Tilknyttede selskaper					
Agrol AS	4 584	0	755	0	790
Tun Media AS	9 030	4 967	-5 368	-2 411	0
Agri Analyse AS	660	0	-209	0	0
Sum investering i tilkn. selskaper	14 274	4 967	-4 822	-2 411	790

	Bokfort verdi 31.12.2012	Stemmeandel og eierbrok	
Tilknyttede selskaper, fortsatt			
Agrol AS	4 549	50 %	
Tun Media AS	6 218	24,8 %	
Agri Analyse AS	451	30 %	
Sum investering i tilkn. selskaper	11 218		

Note 9 Kundefordringer

Kundefordringer er oppført til pålydende, redusert med avsetning for tap på kr 30 000 i Norges Bondelag. For konsernet er det redusert med avsetning for tap på kr 76 000. Bokførte tap var i 2012 kr 3 000 for Norges Bondelag og kr 29 000 for konsernet.

Note 10 Bankinnskudd

	Alle tall i hele tusen			
	2012	2012	2011	2011
Bundne midler	Norges Bondelag	Konsern	Norges Bondelag	Konsern
Skattetrekksmidler	2 001	5 794	1 165	4 879
Klientmidler	0	1 332	0	2 734
Aksjonsfondskonto	16 636	16 636	16 786	16 786
Sum bundne midler	18 637	23 762	17 951	24 399

Skyldig skattetrekk utgjør pr. 31.12.2012 kr 1 704 953 for Norges Bondelag og kr 4 424 812 for konsernet. Beløpet på kr 1 332 283 blir forvaltet på vegne av klienter. Bokført klientansvar er kr 1 332 283. Klientmidler kan ikke benyttes av selskapet.

Note 11 Lån til eiendomsselskapet Schweigaards gate 34 AS

Det har i 2012 vært en beregnet utlånsrente på 7 %. Rentesatsen gjelder for lån uten pantesikring fra Norges Bondelag til Schweigaards gate 34 AS.

fortsettelse noter til årsregnskapet for 2012

Note 12 Langsiktig gjeld

Pantegjeld i Norges Bondelag

Gjeld til Husbanken pålydende kr 239 085 er sikret med pant i seksjon nr 80 i Sameiet Grønlandshagen. Bokført verdi av pantsatte midler utgjør kr 800 000.

Pantegjeld i konsernet

Gjeld til Husbanken pålydende kr 239 085 er sikret med pant i seksjon nr 80 i Sameiet Grønlandshagen. Gjeld til Landkreditt og Den Danske Bank pålydende kr 109 907 398 er sikret med pant i Schweigaards gate 34. Bokført verdi av pantsatte midler er kr 125 872 220.

Note 13 Egenkapital

<i>Norges Bondelag</i>	Alle tall i hele tusen				
	Aksjonsfond	Informasjonsfond	Driftsfond	Fylkene	Sum
Egenkapital pr. 01.01	16 786	6 000	94 330	19 886	137 002
Kostnader knyttet til aksjoner	4 290	0	0	0	4 290
Renteinntekter fra aksjonsfondet	540	0	0	0	540
Årets resultat	3 600	0	226	2 264	6 090
Egenkapital pr. 31.12.	16 636	6 000	94 556	22 150	139 342

Det er knyttet egne bestemmelser til disponeringen av aksjonsfond og informasjonsfond.

<i>Konsern</i>	Alle tall i hele tusen				
	Informasjonsfond og aksjonsfond	Driftsfond/ annen EK	Minoritets- interesser	Fylkene	Sum
Egenkapital pr. 01.01.	22 786	133 398	5 772	19 886	181 842
Oppkjøp av minoritetsandel	0	-14 901	-2 958		-17 859
Kostnader knyttet til aksjoner	4 290	0	0	0	4 290
Renteinntekter fra aksjonsfondet	540	0	0	0	540
Minoriteteters andel av utbytte	0	0	-189	0	-189
Årets resultat	3 600	8 820	520	2 264	15 204
Egenkapital pr. 31.12.	22 636	127 317	3 145	22 150	175 248

Det er knyttet egne bestemmelser til disponeringen av aksjonsfond og informasjonsfond.

Note 14 Konserninterne transaksjoner

<i>Norges Bondelag</i>	Alle tall i hele tusen			
	Kundefordringer 31.12.2012	31.12.2011	Leverandorgjeld 31.12.2012	31.12.2011
Schweigaards gate 34 AS	0	436	0	3
Bondelagets Servicekontor AS	21	3 313	39	73
Sum	21	3 749	39	76

Inntekter og kostnader

overfor selskap i samme konsern

	Alle tall i hele tusen			
	Inntekter 2012	2011	Kostnader 2012	2011
Bondelagets Servicekontor AS	1 450	1 136	824	392
Schweigaards gate 34 AS	1 743	1 743	763	733
Sum konsern	3 193	2 879	1 587	1 125

fortsettelse noter til årsregnskapet for 2012

Konsern	Alle tall i hele tusen			
	Kundefordringer	31.12.2012	31.12.2011	Leverandørgjeld
Mellomv. i konsern før elimineringer	192	3 934	192	3 934

<i>Inntekter og kostnader overfor selskap i samme konsern</i>	Alle tall i hele tusen			
	Inntekter	2012	2011	Kostnader
Interne transaksjoner i konsernet	11 037	9 995	11 037	9 995

Note 15 Skatt

Morselskapet Norges Bondelag utøver ikke skattepliktig virksomhet. Konsernets skatter omfatter derfor kun virksomhet i Bondelagets Servicekontor AS og Schweigaards gate 34 AS.

Konsern	Alle tall i hele tusen	
	2012	2011
<i>Betalbar skatt</i>		
Ordinært resultat før skatt	20 643	-9 581
Endring i midlertidige forskjeller	-5 118	5 014
<i>Permanente forskjeller</i>		
+ ikke fradragberettigede kostnader	-23	1 642
+ utbytte til konsernselskaper	3 030	860
+ beskattet resultat i tilknyttede selskaper	7 233	12 968
- årets resultat før nedskr. aksjer tilkn. selskaper	-11 458	-4 137
Benyttet underskudd til fremføring	-2 156	0
Grunnlag for betalbar skatt	12 151	6 766
 Betalbar skatt	 3 403	 1 894
<i>Skattekostnad</i>		
Betalbar skatt	3 403	1 894
Endring i utsatt skattefordel	2 037	-1 875
Skattekostnad	5 440	19
 <i>Spesifikasjon av midlertidige forskjeller</i>	 	
Anleggsmidler	2012 -618	2011 1 471
Kortsiktige fordringer	-46	-47
Varelager	-234	-324
Andre midlertidige forskjeller	9 634	2 518
Sum	8 736	3 618
Fremførbart underskudd	-1 661	-3 817
 Grunnlag for utsatt skatt/skattefordel	 7 075	 -199
 Utsatt skatt/skattefordel	 1 981	 -56

Note 16 Nærstående parter

Alle selskaper og tilknyttede selskaper i konsernet anses som nærstående parter.
Likledes anses andre samarbeidende organisasjoner innen landbruket som nærliggende. Alle transaksjoner mellom nærliggende parter foretas til virkelige verdier etter armlengdes avstand-prinsippet.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING
01.01.2012 - 31.12.2012

Norges Bondelag

Konsernet

		(Alle tall i hele tusen)			
			2012	2012	2011
<i>Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter</i>					
6 090	200	Resultat før skatt	20 643	-9 581	
0	0	Resultatandel i datterselskap/tilknyttede selskaper	0	0	
0	0	Periodens betalte skatter	-1 894	-896	
0	0	Tap/gevinst ved salg av anleggsmidler	0	0	
0	0	Ordinære avskrivninger	9 535	9 437	
8 280	938	Forskjellen mellom kostnadsført pensjon og inn-/utbetalinger	13 035	5 619	
3 813	-5 833	Endring i varer, kundefordringer og leverandørgeld	-6 589	-1 273	
5 130	4 604	Verdiendring i markedsbaserte omløpsmidler	-237	667	
-6 090	4 622	Endring i andre tidsavgrensningsposter	-2 800	6 611	
17 223	4 531	Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	31 693	10 584	
<i>Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter</i>					
-157	-4	Investeringer i varige anleggsmidler	-7 176	-10 114	
0	0	Resultat fra investeringer i tilknyttede selskaper	7 233	12 968	
0	0	Salg av varige driftsmidler (salgssum)	0	0	
-22 826	-9 000	Utbetalinger ved kjøp av aksjer	-22 826	-9 000	
0	0	Utbetalinger ved utlånsvirksomheten	0	0	
0	0	Innbetalinger ved utlånsvirksomheten	0	0	
2 169	0	Innbetalinger ved salg av andeler	2 169	0	
-20 814	-9 004	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-20 600	-6 146	
<i>Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter</i>					
0	0	Utbetalt utbytte	-235	0	
0	0	Mottatt utbytte	790	860	
0	0	Opptak av ny gjeld (kortsiktig og langsiktig)	0	0	
-29	-29	Utbetaling ved nedbetaling av langsiktig gjeld	-4 459	-3 042	
-3 750	-900	Netto aksjonsfond belastet egenkapitalen	-3 750	-900	
-3 779	-929	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	-7 654	-3 082	
-7 370	-5 402	Netto endring i likvider i året	3 439	1 356	
66 704	56 828	Kontanter og kontantekvivalenter pr. 01.01.	93 373	76 739	
59 334	66 704	Kontanter og kontantekvivalenter pr. 31.12.	96 812	93 373	

Styrets årsberetning 2012

Norges Bondelag

Norges Bondelag konsern

Virksomheten

Norges Bondelag er en medlemsorganisasjon som har som formål å samle alle som er, eller kjenner seg knyttet til bondeyrket, fremme felles saker, trygge landbruket og ivareta bygdernes økonomiske, sosiale og kulturelle interesser. Organisasjonen har sitt hovedkontor i Schweigaards gate 34 C i Oslo, og har fylkeskontor i 17 fylker.

Norges Bondelag konsoliderer inn datterselskapene Bondelagets Servicekontor AS og Schweigaards gate 34 AS, som eies med henholdsvis 100 % og 91 %, og de tilknyttede selskapene Agrol AS (50 %), Landbrukets Utredningskontor AS (30 %) og Tun Media AS (25 %) i konsernregnskapet. Schweigaards gate 34 AS har som formål å erverve og drive utleie av fast eiendom. Selskapet eier en eiendom med en tomt på 15 000 kvm, som er bebodd med totalt 37 200 kvm gulvareal, fordelt på 8 bygninger. Konsernet har 61 525 medlemmer ved utgangen av 2012, en nedgang på 334 i forhold til 2011. I konsernet var det totalt 115 ansatte (109,4 årsverk), fordelt med 61 (59,9 årsverk) på hovedkontor og 54 (49,5 årsverk) ved fylkeskontorene. I Norges Bondelag er det 6 ansatte (5,4 årsverk). Selskapet har tilnærmet like mange kvinner og menn ansatt.

Fremtidig utvikling

I 2012 var det ifølge tall fra Statistisk sentralbyrå 44 700 jordbruksbedrifter som sysselsatte 47 400 årsverk. Norges Bondelag organiserer i dag noe over 55 % av de registrerte driftsenhetene i landet, slik at det fortsatt er et betydelig medlemspotensial blant uorganiserte bønder. På grunn av nedgang i medlemstallet er det toårige prosjektet Tørre å spørre – om medlemsvervning og lokallagsarbeid etablert. Kontingentinntektene for 2012 har en økning på 0,7 millioner kroner i forhold til 2011. Brukskontingensten har økt noe mindre enn den personlige kontingensten. Totalt sett ble kontingentinntektene 2,9 millioner lavere enn budsjettert.

Eiendomsselskapet Schweigaards gate 34 AS har en meget sentral plassering i Oslo sentrum. Det arbeides med planer for videreutvikling av eiendommen. Utleiesituasjonen er stabilt god.

Både Norges Bondelag og konsernet har en god finansiell stilling. Konsernet har ikke hatt aktivitet knyttet til forskning og utvikling i 2012.

Finansiell risiko, årsregnskap og resultatdisponering

Norges Bondelag har en beskjeden langsiktig gjeld. Ekstern langsiktig gjeld i konsernet er i hovedsak relatert til virksomheten i Schweigaards gate 34 AS. Konsernets likviditet er tilfredsstillende, og styret ser ingen vesentlige endringer i likviditeten i fremtiden.

I 2012 har konsernet solgt sin 55 % eierandel i regnskapssystemet Duett, og eierposten på 16,9 % i Daldatalia AS. I konsernet gir dette en gevinst på 30,1 millioner, hvorav 13,7 millioner kommer i medlemsorganisasjonen Norges Bondelag, mens de resterende 16,4 millioner er resultatført i Bondelagets Servicekontor AS.

Årets overskudd i Norges Bondelag er på 6,1 millioner. Det foreslås at 3,6 millioner overføres til Aksjonsfondet og de øvrige 2,5 millioner overføres til driftsfondet (annen egenkapital). Årets resultat i konsernet er på 14,7 millioner etter minoritetsinteresser, noe som er ca. 25,1 millioner bedre enn resultatet i 2011. Eiendomsselskapets overskudd ble 5,8 millioner for 2012, mot et overskudd på 4,4 millioner i 2011. Resultatet for medlemsorganisasjonen ble på 14,3 millioner, noe som er 18,4 millioner bedre enn i 2011.

Konsernet har en meget god soliditet. Bokført egenkapital utgjør ved utgangen av året 52,4 %, en nedgang på 1,3 prosentpoeng fra 2011. Det har etter styrets vitende ikke inntruffet omstendigheter etter 31.12.2012 og frem til denne dato, som er av betydning for bedømmelsen av Norges Bondelags og konsernets økonomiske stilling pr. 31.12.2012. Etter styrets oppfatning viser den fremlagte årsberetningen og årsregnskapet med noter en rettvisende oversikt over virksomheten i selskapet og konsernet i regnskapsåret 2012.

Fortsatt drift

Forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og årsregnskapet og konsernregnskapet for 2012 er satt opp under denne forutsetning.

Arbeidsmiljø

I henhold til gjeldende lover og forskrifter fører konsernet oversikt over sykefravær. I 2012 har sykefraværet vært på 3,7 %, eller 7460 timer tilsvarende 4,0 årsverk. Dette er på nivå med tallene for 2011. De sosiale tiltak har vært i samme omfang som tidligere år. Konsernet har også i 2012 hatt treningskampanjer for de ansatte, med god oppslutning. Styret anser arbeidsmiljøet som godt. Det har ikke inntruffet skader eller ulykker i arbeidstiden eller vesentlige skader på konsernets eiendeler.

Likestilling

Styret i Norges Bondelag består av seks kvinner og seks menn, ledergruppen består av fire kvinner og fire menn. Selskapets personalpolitikk og løpende drift baserer seg på at alle skal ha de samme mulighetene, uavhengig av kjønn, funksjonsevne, etnisk og nasjonal opprinnelse, avstamming, hudfarge, religion og livssyn.

Ytre miljø

Ingen deler av virksomheten forurenser det ytre miljøet.

Styret takker samtlige ansatte for en utmerket jobb i 2012.

Oslo, 19. mars 2013

Styret i Norges Bondelag

Berit Hundåla
1. nestleder

Nils T. Bjørke
leder

Brita Skallerud
2. nestleder

Einar Frogner

Synne Vahl Rogn

Erik Krøgrud

Trine Hasvang Vaag

Ingunn Sognnes

Lars Petter Bartnes

Bjørn Gimming

Kathrine Kleveland

Gustav Grøholt

Per Skorge
generalsekretær

KPMG AS
P.O. Box 7000 Majorstuen
Sørkedalsveien 6
N-0306 Oslo

Telephone +47 04063
Fax +47 22 60 98 01
Internet www.kpmg.no
Enterprise 935 174 627 MVA

Til årsmøtet i Norges Bondelag

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for Norges Bondelag, som består av selskapsregnskap, som viser et overskudd på TNOK 6 090, og konsernregnskap, som viser et overskudd på TNOK 15 204. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2012, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoene, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styrets og generalsekretærs ansvar for årsregnskapet

Styret og generalsekretær er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettvisende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og generalsekretær finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav, og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for foreningens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettvisende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av foreningens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige, og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter, og gir et rettvisende bilde av foreningen og konsernet Norges Bondelags finansielle stilling per 31. desember 2012 og av resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret, som ble avsluttet per denne datoene i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Offices in:

Oslo	Haugesund	Sandnesbyen
Alesund	Kristiansand	Stord
Arndal	Larvik	Straume
Bergen	Molde	Tromsø
Elverum	Mosjøen	Trondheim
Finnset	Narvik	Tønsberg
Grimstad	Røros	Ålesund
Hamar	Sandefjord	

KPMG AS, a Norwegian member firm of the KPMG network of independent member firms affiliated with KPMG International Cooperative ("KPMG International"), a Swiss entity
Statutausleste revisorer - medlemmer av Den norske Revisorforening

Uttalelse om øvrige forhold

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenkle revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av foreningens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo 21. mars 2013

KPMG AS

Tom Myhre
Statsautorisert revisor

Regnskap for medlemsaktiviteten
Norges Bondelag og Bondelagets Servicekontor AS

	Alle tall i hele tusen		
	Regnskap 2012	Budsjett 2012	Regnskap 2011
<i>Driftsinntekter</i>			
Kontingentinntekter	114 296	117 171	113 418
Salgsinntekter	19 571	16 841	30 819
Andre driftsinntekter	23 639	16 242	24 628
Salg av Duett	16 400	0	0
Salg av eiendom	0	0	2 265
Sum driftsinntekter	173 906	150 254	171 130
<i>Driftskostnader</i>			
Varekostnader	993	355	10 770
Lønnskostnader	88 292	77 619	81 066
Honorarer og møtegodtgjørrelser	14 030	8 872	13 222
Reise-, diett- og møtekostnader	18 502	12 232	18 353
Kontor- og administrasjonskostnader	32 071	27 954	35 091
Tilbakeføring til lokal- og fylkeslag	10 818	22 443	10 270
Avskrivninger	2 077	2 241	2 231
Bevilgninger	8 733	7 842	8 662
Sum driftskostnader	175 516	159 558	179 665
DRIFTSRESULTAT	-1 610	-9 304	-8 534
<i>Finansinntekter og finanskostnader</i>			
Renteinntekter	5 235	4 600	5 203
Andre finansinntekter	19 440	6 100	2 188
Rentekostnader	8	12	13
Andre finanskostnader	5 491	0	4 644
Netto finansresultat	19 176	10 688	2 734
ORDINÆRT RESULTAT	17 566	1 384	-5 800
<i>Skattekostnader</i>			
Skattekostnader på ordinært resultat	-3 229		-1 670
ÅRSRESULTAT	14 337		-4 130

Bondesangen

Tekst: Jonas Dahl
Melodi: Rett som ørnen stiger

All kultur er dyrken - Først og fremst av jord.
Der er moderstyrken, Først bak plogen gror.
Samfunnslivet frem, Bygd og by og hjem.
Første bonden var Hele landets far.

Jord, du er vår moder - Overalt ennu.
Skifter livets goder, Trofast bliver du.
Ligger hvor du lå, Byder hvor vi gå,
Årvissst enn i dag - Åndens underlag.

Sterk som havets bølge, Norges Bondestand
Sine fedre følge. Tro mot Gud og land.
- Bølg til tegn derpå, Blad og aks og strå.
Bølg fra støl til strand, Om vårt fedreland.

NORGES BONDELAG

